

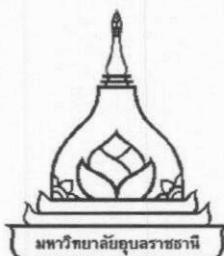
ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสถานักเรียน : กรณีศึกษาสถานักเรียน
โรงเรียนกันทรารมณ์ อําเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

นุชิต ศุภพินิจ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาสื่อสารมวลชนภาค
สาขาวิชาการปักครอง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

**DEMOCRACY AND PARTICIPATION OF STUDENT COUNCIL: A CASE
STUDY OF KANTHARAROM SCHOOL OF KANTHARAROM
DISTRICT IN SISAKET PROVINCE**

NUCHIT SUPAPINIJ

**AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
MAJOR IN GOVERNMENT
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
UBON RATCHATHANI UNIVERSITY
YEAR 2010**

COPYRIGHT OF UBON RATCHATHANI UNIVERSITY

ในรับรองการค้นคว้าอิสระ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปักธง คณะรัฐศาสตร์

เรื่อง ประชาริปไทกับการมีส่วนร่วมของสภานักเรียน : กรณีศึกษา โรงเรียนกันทรารมณ์
อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัย นายนุชิต ศุภพินิจ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ)

กรรมการ

(ดร.ปักสตระ เนียมปัญญา)

กรรมการ

(ดร.ศรัณย์ สุคใจ)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ อินทร์ประสิทธิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2553

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดีได้ด้วยความช่วยเหลือและ การให้คำปรึกษาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนและตรวจสอบความบกพร่องในการทำวิจัย ค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ขอขอบขอบพระคุณ ดร.ปภัสสร เธียรบัญญา, ดร.ศรัณย์ สุคิจ และคณาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีทุกท่าน ที่ได้ให้ คำแนะนำในการเก็บข้อมูล ตรวจสอบแบบสอบถามและแบบประเมินการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในรูปแบบประชาธิปไตย รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม ที่ได้ให้คำปรึกษา ซึ่งแนะนำทางการมีส่วนร่วมของนักเรียนในรูปแบบประชาธิปไตยในโรงเรียน ตลอดทั้งนักเรียน ที่เป็นคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ให้ ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทุกคน

สุดท้ายผลลัพธ์จะเป็นประโยชน์ ความคิดความงามทั้งปวงที่เกิดจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ที่เconcern ให้สนับสนุน ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำ ตลอดจน หัวหน้าภาควิชา ผู้วิจัยขออนุญาตไว้ ด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

(นายนุชิต ศุภพินิจ)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	: ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา : ศึกษากรณี
	สถานศึกษาโรงเรียนกันทรารมณ์ อําเภอกันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
โดย	: นุชิต ศุภพินิจ
ชื่อปริญญา	: รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	: การปกครอง
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	: รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ
คัพท์สำคัญ	: ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาของนักเรียนมัธยม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกันทรารมณ์ ที่มีแผนการเรียนที่แตกต่างกัน คือ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – ศิลปศึกษา จำนวน 50 ข้อ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.41 โดยมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ย 3.58 รองลงมา คือ สามารถให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมสถานศึกษา และเข้าร่วมประชุมวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาพร้อมเพรียงกัน เพื่อจัดทำดับก่อนหลังร่วมกัน ระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 3.55 ส่วนค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.04 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test ผู้ศึกษาใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยโดยสรุปเป็นดังนี้

- (1) ความเห็นโดยเฉลี่ยของนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการนักเรียน ในโรงเรียนกันทรารมณ์ ที่มีต่อความต้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับประชาธิปไตยในสถานศึกษา
  - (2) ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับความเข้าใจในการปกครองระบบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน พนวณนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มที่แยกตามเพศ ซึ่งพบว่ามีนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นต่อความต้องการ การมีส่วนร่วม ในประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมมากกว่านักเรียนชาย

(3) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเห็นโดยรวมของนักเรียนต่อการมีส่วนร่วมของประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจำแนกตามการมีส่วนร่วมตามความต้องการ มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า

(3.1) นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ จะมีความสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในรูปแบบประชาธิปไตยมากกว่านักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – ศิลปศึกษา

(3.2) นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในรูปแบบประชาธิปไตยมากกว่า นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

(3.3) นักเรียนที่มีผลการเรียนดีมากมีความสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในรูปแบบประชาธิปไตยน้อยกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลาง

(3.4) นักเรียนที่มีผลการเรียนน้อยมีความสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในรูปแบบประชาธิปไตยน้อยกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลาง

ABSTRACT

TITLE : DEMOCRACY AND PARTICIPATION OF STUDENT COUNCIL : A CASE STUDY OF KANTHARAROM SCHOOL OF KANTHARAROM DISTRICT IN SISAKET PROVINCE

BY : NUCHIT SUPAPINIT

DEGREE : MASTER OF POLITICAL SCIENCE

MAJOR : ADMINISTRATION

CHAIR : ASSOC.PROF.THONGCHAI WONGCH AISUWAN, Ph.D.

KEYWORDS : DEMOCRACY AND PARTICIPATION OF SECONDARY STUDENT COUNCIL

This study intended to find comparative understanding in regard to democracy and participation of 50 high school students with two different courses, science-math and science-arts. The students participated, in the high level, in the planning process, the average at 3.41. They viewed the activities of the council at the average of 3.58. Members of the council placed importance, in the medium level, on attending the council meeting and performance planning together, the average at 3.55. In addition, least average for planning participation was at 3.04. Statistics such as percentage, average, standard deviation (SD), and T-test were applied for data analysis. Survey questionnaires and participant and non-participant observations were employed for data collection.

The findings found in this study could be summarized as follows:

(1) In accordance with average attitude of the students, it was revealed that they required participatory democracy in the council.

(2) According to analysis of students' opinions towards understanding of democracy and participation in activities of the school, it was found that most students wanted to participate in the high level. Female students, however, wanted participatory democracy than male.

(3) According to comparative analysis regarding the council's paticipatory democracy in terms of need, operational planning, decision making, performance, and working evaluation, it was demonstrated as follows:

(3.1) The students studying in science-math course were more interested in paticipatory democracy of the council than those who studying in science-arts program.

(3.2) The high school students were more interested in paticipatory democracy of the council than secondary school students.

(3.3) Students with excellent GPA were less interested in paticipatory democracy of the council than those with medium GPA.

(3.4) Students with low GPA were less interested in paticipatory democracy of the council than those with medium GPA.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 สมมติฐานการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.7 แนวทางในการนำเสนอเรื่องในแต่ละบท	6
2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	25
2.3 การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในโรงเรียน	37
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	58
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 สัญญาลักษณ์และอักษรย่อในการวิจัย	62
4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง	63
4.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ	64
4.4 ผลทดสอบสมมติฐานการศึกษาค้นคว้า	72
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	75
5.2 สมมติฐานการวิจัย	75
5.3 สรุปผลการวิจัย	76
5.4 อภิปรายผล	77
5.5 ข้อเสนอแนะ	81
เอกสารอ้างอิง	83
ภาคผนวก	
ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	90
ข ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	97
ค ระเบียบโรงเรียนกันทรารมณ์ ว่าด้วย สภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ พ.ศ. 2553	105
ประวัติผู้วิจัย	111

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ร้อยละของผู้ไปใช้สิทธิเลือกคะแนนเสียงเลือกตั้งในช่วง ค.ศ. 1980 - 2000	12
3.1 ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	58
4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	63
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการกำหนดความต้องการ	64
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	65
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมตัดสินใจ	67
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	68
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การดำเนินงาน	69
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ ในภาพรวม	71
4.8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ	72
4.9 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในสภานักเรียนของ สมาชิกสภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ จำแนกตามแผนการเรียน	72
4.10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมในสภานักเรียนของสมาชิก สภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ จำแนกตามชั้น	73
4.11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในสภานักเรียนของสมาชิกสภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ	73

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

54

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม
วัฒนธรรมในการศึกษาและวิจัย ปัญหาในการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย
ข้อจำกัดของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย และเก้าโครงสร้างใน
แต่ละบท ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นและต้องคำนึงถึง
มากที่สุด คือ “การพัฒนาคน” เพราะนักเรียนในประเทศเปรียบเสมือน “บุ่มกำลังสำคัญ” ที่จะเป็น¹
แรงผลักดันให้ประเทศชาติก้าวไปสู่ความเจริญเทียบเท่าอารยประเทศ และมีความสอดคล้องกับ
วิทยาการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้ต้องอาศัยบุคคล
ในชาติทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนผู้ซึ่งถือได้ว่า จะเป็นผู้นำประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า
ในอนาคต ะนั้น จึงควรให้ความสำคัญต่อเยาวชนมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะพัฒนาให้เป็นกำลังคนที่มี
ประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมโลกปัจจุบันได้ มีความรู้ และอยู่ในสังคมได้
อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาทุกๆ อย่างที่มุ่งหมายเดียวกันคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มี
ความสมบูรณ์พร้อมทุก ๆ ด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม และสามารถ
ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546(ก)) นั้นคือ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และดำรงชีวิตอย่างมี
ความสุข ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม
โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวของนักเรียนเอง

การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือการจัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้น
ที่ 4 เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่กำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง
ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนและต้องการเป็นที่สนใจของเพื่อ
ตรงข้าม เป็นวัยที่มีความคิดเห็นของตนเองที่เป็นอิสระ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อ²
การประพฤติดนิสัยไม่เหมาะสมได้ง่าย (กรมสุขภาพจิต, 2544 : 1) เช่น พฤติกรรมการเล่นการพนัน
พูดคำหยาบคาย พูดโกหก ชี้สาว ลักษณะ ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เจ้าอารมณ์ ก้าวร้าว เก็บตัว เนื้อหา

เงื่อนไขรั่ม เป็นต้น (สมพร สุทธินิยม, 2531 : 37) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวหากปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ได้รับการชี้แนะที่ถูกต้องอาจส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และอาจมีแนวโน้มไปสู่การเกิดปัญหาแก่ผู้เรียนทั้งต่อตัวนักเรียน จิตใจ อารมณ์ สังคม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียนทั้งกับตัวนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน และการใช้ชีวิตต่อไปในอนาคตได้

นอกจากปัญหาในด้านการปรับตัวในช่วงของการก้าวเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยของการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของผู้เรียนแล้ว ยังพบว่าปัญหาระบบสืบสาน ค่านิยมของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับสูงในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง ในตัวจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีอัตราการแข่งขันกันเข้าเรียนในสถานศึกษาดังกล่าวค่อนข้างสูง การสร้างค่านิยมค้านวัตถุที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นสำหรับนักเรียน เช่น จักรยานยนต์ด้วยใหม่มีโทรศัพท์มือถือ การใช้จ่ายประจำวันขาดการประหยัดด้วย เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาสำหรับคุณลูกหลาน แต่จะให้ด้านวัตถุและเงินตามที่นักเรียนต้องการ เป็นการเลี้ยงลูกแบบตามใจผู้ที่ไม่มีเหมือนเพื่อเป็นการอันอย่าง ซึ่งเป็นการตอกย้ำค่านิยมสู่ลูกหลาน ทำให้เป็นคนฟุ่มเฟือยขาดคุณลักษณะนิสัยข้อนดอน และอดด้อม ค่านิยมการแต่งงานอายุขังน้อย ๆ ของชุมชน เมื่อมีลูกจะปล่อยให้ปู่ย่าตายาย ซึ่งเป็นคนแก่เลี้ยงลูกหลานตามลำพัง ส่วนพ่อ-แม่มักไปทำงานต่างจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้นักเรียนมีความเบี่ยงเบนด้านพฤติกรรมค่อนข้างมาก ผู้ปกครองบางส่วนมักปล่อยปละละเลย ให้ลูกหลานคนเพื่อนต่างเพศนั้นทึ่สาวก่อนถึงวัยขันควรซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมเรื่องเพศของนักเรียน นักเรียนบางคนต้องออกจากโรงเรียนไปแต่งงาน บางคนถึงขั้นตั้งท้องในวัยเรียน ค่านิยมการชอบดื่มสุรา สูบบุหรี่และเล่นการพนันของผู้ปกครองและชุมชนในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมด้านสารเสพติด การพนันการทะเลาะวิวาทของนักเรียน มีนักเรียนบางคนถึงขั้นดื่มสุรา และสูบบุหรี่เป็นประจำ

นอกจากนี้ ปัญหาสภาพภูมิศาสตร์เนื่องจากเป็นอำเภอต่อ 3 จังหวัด จึงเป็นทางผ่านสารเสพติด จากการสำรวจของกรมการปกครองในปีพุทธศักราช 2544 - 2545 อำเภอทั้งหมดเป็น 1 ใน 6 อำเภอ ของจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีการแพร่ระบาดของสารเสพติดรุนแรง ส่งผลกระทบต่อนักเรียนด้านการใช้สารเสพติด มีนักเรียนบางส่วนใช้สารเสพติด บางคนต้องถูกจับเพราะเสพยาบ้า นอกจากนั้นนักเรียนยังมีปัญหาในด้านการเรียน (ขาดเรียน หนีเรียน ผลการเรียนต่ำ ไม่ส่งงาน) ด้านอารมณ์ (เครียด วิตกกังวล เก็บตัว จืดอย) ด้านเศรษฐกิจ (รายได้ของครอบครัว อาชีพผู้ปกครองค่าใช้จ่ายประจำวัน) ด้านความประพฤติ (การพนัน ลักขโมย ก้าวร้าว ทะเลาะวิวาท) อุบัติเหตุในระดับต้องได้รับการแก้ไข ทั้งนี้ หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องและทันท่วงที แล้วຍ่อมส่งผลเสียต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาซึ่งจะต้องสูญเสียโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อตลอดจนการดำรงชีวิต

อย่างมีความสุขในสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในอนาคตถูกต้องเป็นกำลังกันที่ด้วยคุณภาพของชาติ ก่อปัญหาและเป็นภาระให้แก่สังคม เพราะปัญหานางอย่างแม่นปัญหาระดับน้อยที่สุด เช่น ด้านการใช้สารเสพติด แต่มีความสำคัญที่จะต้องมีการแก้ไขอย่างเด็ดขาดด้วยวิธีการที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการแพร่หลายออกไปยังนักเรียนกลุ่มนี้ ๆ หากปัญหัดังกล่าวซึ่งด้านได้รับการแก้ไขแล้ว จะทำให้สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมให้สูงขึ้น ผลผลิตของโรงเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีพุทธิกรรมที่พึงประสงค์ของชุมชนและสังคม สามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคตได้ โรงเรียนกันทรมณ์ ดังนั้น จึงถือเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพิ่มการเรียนรู้การบริหารจัดการกับรูปแบบประชาธิปไตยในโรงเรียนให้แก่นักเรียน

แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน คือ การจัดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อการใช้มาตรการที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม โดยการสำรวจประเภทของพุทธิกรรมที่เป็นปัญหา และศึกษานักเรียนเพื่อจัดเป็นกลุ่มเข้าใจ เข้าใจปานกลาง และกลุ่มเข้าใจน้อย ในแต่ละประเภทของกิจกรรม เพื่อดำเนินการใช้มาตรการที่เฉพาะเจาะจงกับกลุ่มของส่วนนักเรียน เช่น การใช้กิจกรรมเพื่อนตื่อนเพื่อน กิจกรรมเพื่อนสอนเพื่อน (สำหรับพัฒนาพุทธิกรรมด้านการเรียน) ใช้กิจกรรมทำมั่นสัญญา การทำสัญญาเงื่อนไข การทำกิจกรรมบอกต่อ กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เป็นต้น และใช้กิจกรรมส่งเสริมกับนักเรียนทุกกลุ่ม เช่น กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรม Home Room กิจกรรมฝึกอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมสาดมนต์ไหว้พระประจำสักปำ喙 กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ กิจกรรมส่งเสริมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายระดับชาติในการจัดให้นักเรียนมีความเข้าใจรูปแบบประชาธิปไตยในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น เช่น โรงเรียนมีการจัดตั้งกลุ่มเสือ กกต. ภายในโรงเรียน จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นการฝึกและปฏิบัติจริง ในด้านการเป็นกรรมการเลือกตั้ง ต่าง ๆ ในเขตอาเภอกันทรมณ์ ดังเช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตำบลต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังฝึกการเลือกตั้งประธานนักเรียนในแต่ละปี เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองไทยที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขกุศลสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2546(ข) : 1-151) โรงเรียนกันทรมณ์ จึงนำระบบส่วนนักเรียนมาใช้เป็นกิจกรรมในการพัฒนาประชาธิปไตยให้กับนักเรียนโดยการจัดอบรม ให้ความรู้ สร้างความตระหนักรู้ ให้กับคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน ได้เข้ามามีบทบาท และเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยผ่านการดำเนินกิจกรรมของส่วนนักเรียน มีการร่วมกันวางแผน และแผนพัฒนาการดำเนินงานของส่วนนักเรียน

โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนในทุกระดับชั้น

สถานนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จัดตั้งขึ้นมาโดย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานคุ้มครองนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้ โรงเรียนตั้งเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมของสถานนักเรียน ไว้ว่า เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจทางการปักษ์ของรูปแบบประชาธิปไตยในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครุภัณฑ์นักเรียน เป็นไปด้วยดีและอบอุ่น นักเรียนรู้จักตนเองควบคุมตนเอง ได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และเรียนรู้อย่างมีความสุข (กรมสามัญศึกษา, 2544 : 3)

สำหรับการดำเนินงานของสถานนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างครุภัณฑ์และนักเรียน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาของตนเองมากที่สุด ดังนั้น ความสำคัญของการทำงานแบบมีส่วนร่วม (Participation Work Approach) จึงเป็นวิธีคิด และวิธีการทำงานอีก รูปแบบหนึ่งที่สามารถทำให้องค์กรเหล่านี้ประสบความสำเร็จ (สมนึก ปัญญาสิงห์, 2542 : 2 ; อ้างอิงจาก เชาวน์ แก้วตาปี, 2543 : 1) แนวคิดหลักในการดำเนินงานตามระบบความเข้าใจเกี่ยวกับสถานของนักเรียนก็ใช้หลักความสำเร็จของงานด้วยศาสตร์การมีส่วนร่วมทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องของบุคลากรทุกระดับ ชุมชน หรือผู้ปกครองนักเรียน

จากแนวคิดดังกล่าว โรงเรียนกันทรารมณ์ จึงนำมาออกแบบระบบสถานนักเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมของครุภัณฑ์นักเรียน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษา โดยการจัดทำเป็นโครงการพัฒนาระบบการปักษ์ของรูปแบบประชาธิปไตยนักเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมของประชาธิปไตย ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการปักษ์ในระบบประชาธิปไตย รู้จักการทำงานเป็นทีม ยอมรับเสียงข้างมาก เคารพเสียงข้างน้อย รู้จักการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพกฎ กติกา ของสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งผลการพัฒนาดังกล่าวจะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียนดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน และได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสถานนักเรียน ศึกษารณ์ สถานนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสถานนักเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน ตลอดจนปัจจัยที่

ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยของสถานศึกษา โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 สมมติฐานที่ 1 สถานภาพได้แก่ เพศของสมาชิกสถานศึกษาที่แตกต่างกัน และ ระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในสถานศึกษา แตกต่างกัน

1.3.2 สมมติฐานที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาของสมาชิกสถานศึกษา โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้แนวทางการพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่เน้นการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ นักเรียนในโรงเรียนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.4.2 ได้ระบบการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนแบบยั่งยืน จากการมีส่วนร่วมของครูและ ผู้ปกครองนักเรียน อันเนื่องมาจากการเกิดความรู้สึกในเป็นเจ้าของ เกิดการยอมรับในระบบที่นำมาใช้ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมิน

1.4.3 ได้ทราบสัมฤทธิผลของการดำเนินงานระบบความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองไทยของ นักเรียน ทั้งในด้านผลผลิตในอนาคตข้างหน้า เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของชาติตลอดไป

1.4.4 ได้ข้อมูล จุดเด่น-จุดด้อย ข้อมูลพื้นที่ ปัญหา-อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะอัน เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาประเทศชาติต่อไป

1.4.5 ได้ข้อค้นพบทางวิชาการเกี่ยวกับผลการพัฒนาพฤติกรรม นักเรียนแบบเน้นการมี กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกสถานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 120 คน

1.5.2. ตัวแปรของ การศึกษา

1.5.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับชั้น แผนการเรียน คะแนนเฉลี่ยสะสม

1.5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการพัฒนา

ประชาธิปไตย 5 ด้าน ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน
- 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายคำว่าประชาธิปไตย ให้เข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมในรูปแบบ ประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มากที่สุด โดย มีสถานักเรียนเป็นแกนหลักในโรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.6.2 ความต้องการการมีส่วนร่วม หมายถึง ความคาดหวัง หรือความต้องการเข้าไปมี ส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานักเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน ตลอดจนความต้องการของสมาชิกสถานักเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ตามความคิดเห็น ของสมาชิก

1.7 แนวทางในการนำเสนอเรื่องในแต่ละบท

การศึกษาอิสระฉบับนี้ มีแนวทางนำเสนอเรื่องทั้ง 5 บท เริ่มจากบทที่ 1 ถึงบทที่ 5 มี เนื้อหาที่ได้ศึกษาค้นคว้าตามลำดับบทต่าง ๆ คือ บทนำ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ระเบียนวิธีที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายผล ตลอดทั้งข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานกเรียนในการดำเนินงานนักเรียนของกลุ่มสถานกเรียนกับรูปแบบประชาธิปไตยในโรงเรียน และได้เสนอตามลำดับหัวข้อ ต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.3 การมีส่วนร่วมของสถานกเรียนในโรงเรียน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

2.1.1 ความหมายและหลักการของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่รากศัพท์มาจากคำว่า ประชา + อธิปไตย คือ ประชาชน + อำนาจสูงสุด คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุด ซึ่งประธานาธิบดี อับบราฮัม ลินโคลัน (Abraham Lincoln) ประธานาธิบดีคนที่ 16 ของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นวิธีการในการดำเนินการชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกัน โดยสันติภาพได้ความเชื่อที่ว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกัน มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

ประชาธิปไตยมีรากศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกจากคำว่า Demos แปลว่า ประชาชน และ Kratos แปลว่า อำนาจ ซึ่งรวมกันแล้วจะมีความหมายว่า อำนาจของประชาชน หรือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ เพราะฉะนั้นหลักการขึ้นมูลฐานของระบบประชาธิปไตย คือการยอมรับนับถือความสำคัญและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต (สุพจน์ บุญวิเศษ, 2549 : 153)

ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นรูปแบบการปกครองโดยประชาชนเสียงข้างมาก การปกครองที่มีอำนาจของตัวเป็นของประชาชนภายใต้สิทธิเสรีภาพความเสมอภาค (สมบัติ ธรรมชัยวุวงศ์, 2538 : 203)

อย่างไรก็ตาม การปกครองในระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย ๆ ทั่วโลกจะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไม่มากก็น้อย หากแต่ระบบประชาธิปไตยก็มีหลักการและหลักปฏิบัติที่แตกต่างจากการปกครองในรูปแบบอื่น ๆ อย่างชัดเจนกล่าวคือ

(1) ระบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนทุกคนเป็นผู้ใช้อำนาจและมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นโดยตรง หรือโดยผ่านตัวแทนที่ได้รับเลือกจากประชาชนอย่างเสรี

(2) ระบบประชาธิปไตยประกอบไปด้วยหลักการและหลักปฏิบัติที่คุ้มครองเสรีภาพของมนุษย์ กล่าวได้ว่าระบบประชาธิปไตยเป็นระบบที่ทำให้เสรีภาพภายใต้สถาบัน

(3) ระบบประชาธิปไตยถือเป็นเครื่องของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ควบคู่กับการคุ้มครองสิทธิของคนส่วนน้อย ประเทศประชาธิปไตยก็จะต้องพยายามมีมาตรการเพื่อให้คนส่วนใหญ่ในขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของแต่ละบุคคลและคนส่วนน้อยด้วย

(4) ระบบประชาธิปไตยก่อให้รัฐบาลกลางมีอำนาจมากเกินไป และกระจายอำนาจสู่ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ด้วยความเชื่อที่ว่าประชาชนต้องสามารถเข้าถึงรัฐบาลท้องถิ่นได้ง่ายและตอบสนองประชาชนให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้

(5) ในระบบประชาธิปไตย หนึ่งในหน้าที่หลักคือการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พื้นฐาน เช่น เสรีภาพในการพูด และการนับถือศาสนา สิทธิในการได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย นอกจากนี้ ยังครอบคลุมถึงการคุ้มครองโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงองค์กรและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของสังคมอย่างเต็มที่ด้วย ในระบบประชาธิปไตย มีการจัดการเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรมสำหรับประชาชนทุกคนอนึ่งระบบประชาธิปไตยต้องไม่เป็นเพียงโฉมหน้าของเผื่อจักการ หรือมีพรรคใดพรรคนั่งที่อยู่เบื้องหลัง แต่ต้องเป็นการแบ่งขันกันอย่างแท้จริง โดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

(6) ในระบบประชาธิปไตยรัฐบาลต้องอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมและต้องสร้างหลักประกันว่าประชาชนทุกคนจะได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย และสิทธิของประชาชนจะได้รับการคุ้มครองด้วยระบบกฎหมาย

(7) ระบบประชาธิปไตยเป็นระบบที่มีความหลากหลาย สะท้อนให้เห็นมิติด้านการเมืองสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ อนึ่ง ระบบประชาธิปไตยเป็นระบบที่ต้องอยู่บนหลักการไม่ใช่ธรรมเนียมปฏิบัติที่เหมือนกัน

(8) ประชาชนในระบบประชาธิปไตยไม่เพียงจะมีสิทธิเท่านั้น หากยังมีหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการเมือง ซึ่งจะให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพวกราชฯ

(9) สังคมในระบบประชาธิปไตยเป็นสังคมที่ยอมรับในความแตกต่าง การร่วมมือ และการประนีประนอมในระบบประชาธิปไตยนั้นการจะได้มามีชีวิ詹กานาตติต้องอาศัยการประนีประนอม และบางครั้งก็ไม่ได้มาเสมอไป จากคำพูดของมหาตมะคานธีที่ว่า “การขาดความอุดกลั้นคือรูปแบบหนึ่ง ของความรุนแรง และเป็นอุปสรรคของการเริ่มต้นโดยจิตวิญญาณประชาธิปไตย”

2.1.2 การปกคล้องระบบประชาธิปไตย

การปกคล้องระบบประชาธิปไตย หมายถึง การปกคล้องของประชาชนโดย ประชาชนและเพื่อประชาชน โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

2.1.2.1 ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกคล้อง

2.1.2.2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกคล้องโดยตรงหรือโดยอ้อม

2.1.2.3 เป็นการปกคล้องที่ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุดน้อยที่สุด โดยมีผลลัพธ์ของการดำเนินการของรัฐบาลจะต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่

2.1.2.4 ยึดถือเสียงข้างมากเป็นหลักในการปกคล้อง ในขณะเดียวกันกีฬาพะเสียง ข้างน้อย

2.1.2.5 ประชาชนมีความเสมอภาคกัน และมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด

2.1.2.6 ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมรัฐบาลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

2.1.3 หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย

การปกคล้องระบบประชาธิปไตยเป็นการปกคล้องที่ยึดมั่นหลักการขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1.3.1 การยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผล

2.1.3.2 ยอมรับว่าทุกคนมีอิสรภาพและเสรีภาพ

2.1.3.3 การยอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน

2.1.3.4 อำนาจสูงสุดในการปกคล้องเป็นของประชาชน

2.1.3.5 อำนาจปกคล้องของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความยินยอมของประชาชน

ผู้ถูกปกคล้อง โดยมีวิธีการแสดงความยินยอมค่า ฯ ที่สำคัญ คือ การใช้สิทธิเลือกตั้ง

2.1.3.6 ประชาชนมีสิทธิในการคัดค้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่

กฎหมายกำหนด หากว่ารัฐบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เช่น

การเปลี่ยนไปลงคะแนนเสียงให้พรรคร่วมค้านเมื่อมีการเลือกตั้ง การเข้าชื่อต่อคณะกรรมการรัฐมนตรี

2.1.4 กติกาประชาธิปไตย มีดังนี้

2.1.4.1 การเลือกตั้งโดยเสรี เพื่อกำหนดบุคคลที่จะรับมอบอำนาจในการปกครอง
การบริหาร

2.1.4.2 การให้สิทธิคัดค้านอย่างมีเหตุมีผลและบริสุทธิ์ใจ

2.1.4.3 การให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

2.1.4.4 มีวินัยและเคารพกฎหมาย

2.1.4.5 ตัดสินปัญหา โดยเสียงข้างมากและยอมรับความสำคัญของเสียงข้างน้อย

2.1.4.6 การมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครอง เพื่อเป็นหลักประกัน

สิทธิ เสรีภาพของประชาชน

2.1.4.7 การมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

2.1.5 รูปแบบประชาธิปไตย แบ่งออกได้เป็นสามรูปแบบ ดังนี้

2.1.5.1 ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct democracy)

ประชาธิปไตยโดยตรงเกิดขึ้นในชุมชนเล็ก ๆ เช่น ในสมัยกรีกโบราณ

ซึ่งสามารถเรียกประชุมประชาชน ได้ทุกคนและลงมติโดยการยกมือ ประชาชนนาประชุมกัน อกิจประ
และลงคะแนนกันในเรื่องสำคัญ เช่น การประชุมเรื่องงบประมาณ กฎหมายในระดับห้องถิน หรือ
การลงประชามติในระดับประเทศ เช่น การจะรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หลักการสำคัญ
ของประชาธิปไตยโดยตรงคือ “อำนาจอธิปไตย (Sovereign)” มีที่มาจากการคือประชุมของประชาชน
ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนผลเมืองที่เลือกแล้วว่าต้องมีส่วนร่วมในการปกครอง (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์,
2527 : 181 - 185) ส่วนความหมายด้านการดำเนินงานโครงการ การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงาน
ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการทำางานดังกล่าวในห่วงเวลาและ
ลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ

นกรัฐศาสตร์ จึงมักแสดงความคิดเห็นกันว่า จำนวนประชากรที่ไม่มาก
ช่วยลดปัญหาและความยากลำบากในการจัดการบริหารและกระบวนการในระบบประชาธิปไตย
โดยตรง ทำให้ประชาธิปไตยทางตรงในลักษณะตัวแทนเบนนีมีความเป็นไปได้ และเห็นว่า
ประชาธิปไตยทางตรงเกิดขึ้นในรัฐสมัยใหม่ยาก เนื่องจากเป็นไปไม่ได้ในทางความเป็นจริงที่
ประชาชนจะสามารถใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2548 : 13) งานเขียนบท
เกี่ยวกับประชาธิปไตยในสังคมไทยจึงมักจะจบลงด้วยลักษณะในเชิงอุดมคติ และความเป็นไป
ไม่ได้ในโลกแห่งความเป็นจริงหรือในทางปฏิบัติ

ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) จึงแตกต่างจากตัวแบบ

ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ซึ่งเป็นรูปแบบของการปกครองที่ตั้งอยู่บนหลักการที่ว่าอำนาจของอธิบดีไม่ใช่โดยตัวแทนของประชาชน ผู้แทน คือ ผู้ที่ได้รับการมอบหมายให้ทำหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของประชาชนผู้เลือกตั้งซึ่งอำนาจอธิบดีไม่ใช่โดยตัวแทนซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนผ่านวาระการเลือกตั้งหนึ่ง ๆ ผู้แทน คือ ผู้ได้รับการเลือกตั้งจากเสียงส่วนใหญ่

แม้ตัวแบบประชาธิปไตยทางตรงแบบคลาสสิก หรือประชาธิปไตยโบราณของกรีกจะไม่เกิดขึ้นจริงในสังคมการเมืองสมัยใหม่ ซึ่งมีเส้นทางการสร้างและบรรลุประชาธิปไตยไปสู่ประชาธิปไตยแบบตัวแทน หรือประชาธิปไตยเสรีนิยม แต่ภายใต้บริบทของปัญหาการสร้างและบรรลุประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ ก็ได้นำมาสู่การทบทวนประชาธิปไตยแบบตัวแทนซึ่งสถาปนาในช่วงสังคมยุคสมัยนิยม ซึ่งเกิดปัญหานักการเมืองในระบบตัวแทนคือผู้แทนมักจะตัดสินใจที่เบี่ยงเบนไปจากความต้องการของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ตัวแสดงทางการเมืองเหล่านี้มักจะกระทำการบนரากฐานผลประโยชน์ จุดยืน อุดมการณ์ของตัวเอง

2.1.5.2 ประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้งตัวแทน (Representative Democracy)

เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงต้องใช้วิธีเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภา ซึ่งประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้งตัวแทนมีสองระบบ คือ ระบบรัฐสภา ซึ่งมีประเทศอังกฤษเป็น代表 และระบบประธานาธิบดี ซึ่งมีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็น代表 ลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งตัวแทน มีดังนี้

- 1) มีพระราชการเมืองเสนอโดยนายให้ประชาชนเลือก
- 2) มีการเลือกตั้ง
- 3) มีการใช้สิทธิออกเสียงโดยประชาชน
- 4) มีรัฐบาลที่มาจากการเสียงส่วนใหญ่ของผู้แทนราษฎร

ในการพัฒนาการของประชาธิปไตยแบบตัวแทน จึงได้เกิดกลไกการควบคุมนักการเมือง การคอร์ปชัน และการใช้อำนาจที่จำกัด เป็นเบื้องตนไปจากเจตนาณณ์ของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังเช่น มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนจากการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจ (เช่น ห้ามรับสัมภាន ถือหุ้นบริษัทธุรกิจ ฯลฯ) การสร้างกลไกตรวจสอบถ่วงดุลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการคานอำนาจในหลายมิติ เช่น การสร้างเงื่อนไขใหม่ การเบ่งชันระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดในการจัดตั้งองค์กรอิสระ (ดังกรณีปัญหาประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่นำมาสู่นักเลือกตั้งที่ทุจริตคอร์ปชัน การปฏิรูปการเมืองไทยที่ปรากฏอย่างกว้างขวางในรัชธรรมนูญ 2540)

การปราบกู้ตัวขึ้นของการเมืองแบบใหม่ซึ่งท้าทายต่อประชาธิปไตยแบบตัวแทน และการลดความเชื่อมั่นที่มีต่อโครงสร้าง สถาบันทางการเมืองในระบบตัวแทนเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ดังหลักฐานที่มาจากการสำรวจความคืบหน้าได้แก่ การสำรวจประชาชนตัวอย่างในประเทศไทย ที่ผู้คนมีต่อนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง ดังกรณีสหราชอาณาจักร พบว่า ในปี 1966 ประชาชนร้อยละ 41 และ 42 ให้ความเชื่อมั่นต่อระบบประธานาธิบดี และสถาบันองเกรต ตามลำดับ แต่ในปี 1996 ได้ตกลงมาเหลือเพียงร้อยละ 13 และ 5 ตามลำดับเท่านั้น

ในด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยตัวแทน เมื่อพิจารณาจากร้อยละการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในช่วง ก.ศ. 1980 – 2000 ในตารางที่ 2.1 กลับพบว่ามีสัดส่วนที่ต่ำลงในทิศทางเดียวกัน ก้าวคื้อ ในสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเล็กน้อย แต่ในประเทศไทยดังเดิมอีก ฯ กลับมีสัดส่วนร้อยละการลงคะแนนเสียงลดลงทุกประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า สัดส่วนการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในประเทศต่าง ๆ ก็มีแนวโน้มลดลง เช่น กัน เช่น กรณีอังกฤษ การเป็นสมาชิกพรรครักษาเมืองได้ลดลงครึ่งหนึ่ง ในขณะที่การสำรวจความคิดในสหรัฐอเมริกาพบว่า ประชาชนในระดับมลรัฐและระดับท้องถิ่นมากกว่าร้อยละ 70 เห็นด้วยกับประชาธิปไตยทางตรง (Beetham, 2005: 46)

ตารางที่ 2.1 ร้อยละของผู้ไปใช้สิทธิเลือกคะแนนเสียงเลือกตั้งในช่วง ก.ศ. 1980 - 2000

(Beetham, 2005: 46)

ปี ก.ศ.	ออสเตรีย	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	อิตาลี	อสเตรีย	นอร์เวย์	สวิตเซอร์แลนด์	อังกฤษ
1980	92.2	70.9	88.6	90.4	87.0	82.0	48.1	76.0
1985	90.5	78.5	84.3	89.0	85.8	84.0	48.9	72.8
1990	86.1	66.2	77.8	87.4	80.3	83.2	46.0	77.8
1995	86.0	68.9	79.0	86.1	78.8	75.9	42.3	71.5
2000	80.4	60.3	82.2	81.4	73.2	75.0	43.2	59.4

จึงเห็นได้ว่าประชาชนให้ความยอมรับต่อทั้งกระบวนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองน้อยลงเป็นอย่างมาก การสร้างสรรค์ประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งเป็นการสถาปนาขึ้นมาเพื่อผลดีทางด้านของพระมหากษัตริย์ในระบบอบสมบูรณ์สูงสุด หรือระบบอภิชานาธิปไตยโดยอภิชานคนชั้นสูง ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่จึงมีแนวโน้มที่จะถูกท้าทาย

ปัญหาความไม่เพียงพอของประชาธิปไตยแบบตัวแทนในแนวทางหนึ่งจึงเกิดการปฏิรูปภายใต้การขยายมาสู่ประชาธิปไตยทางตรง ดังนั้น ประชาธิปไตยทางตรงร่วมสมัยจึงไม่ได้มีรากเหง้ามาจากกรีกโบราณ แต่เกิดขึ้นภายใต้บริบทข้อจำกัดของประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยการขยายความเป็นไปได้ในการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของผู้คน ดังที่เกิดในสวิตเซอร์แลนด์ และมีอิทธิพลต่อประเทศไทยอีกด้วย เช่น เยอรมัน ฝรั่งเศส อฯฯ

ประชาธิปไตยทางตรงไม่ใช่ระบบที่เข้ามาทดแทนหรือทำลายประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือทำให้ประชาธิปไตยแบบตัวแทนอย่างชัดเจน ดังประชาธิปไตยทางตรงในสวิตเซอร์แลนด์ที่บุกเบิกและเป็นแบบอย่างประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ก็มีลักษณะเป็นกึ่งประชาธิปไตยแบบตัวแทนประชาธิปไตยทางตรง (สิริพรณ พนกสวน, 2550)

อีกระยะหนึ่ง มองว่า ประชาธิปไตยทางตรงก็คือ กระแสที่มองว่า หัวใจสำคัญของประชาธิปไตยทางตรงอยู่ที่การเอาคืน (Reclaim) อำนาจในการบริหารจัดการชีวิตสาธารณะ(บางส่วน) จากรัฐที่มอบผ่านฉันทามติโดยประชาชนเอง เป็นการออกจากประชาธิปไตยแบบตัวแทนอย่างถึง根柢โคน เช่น กรณีขบวนการชาปิดสต้า ที่สถาปนาเขตปักครองกันเองที่เป็นอิสระ โดยให้รัฐรับรองและปฏิเสธระบบการปกครองที่ดำรงอยู่ กล่าวคือ ระบบการเดือดตั้งระดับชาติ แต่ได้จัดตั้งรูปแบบการปกครองกันเอง

กล่าวโดยสรุป ประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่จึงเกิดขึ้นจากความไม่พอใจของประชาธิปไตยแบบตัวแทน บางกระแสเมลักษณะของการปฏิรูป เพื่อที่จะออกจากประชาธิปไตยแบบตัวแทน

ประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ ซึ่งได้ปฏิรูปประชาธิปไตยแบบตัวแทนเพื่อให้ประชาชนได้ใช้อำนาจโดยตรงและเครื่องมือ ซึ่ง David Beetham (2005: 131) ได้แบ่งเป็น 4 รูปแบบ ที่สำคัญ คือ

รูปแบบแรก คือ การลงประชามติ(Referendum) และการเริ่มเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน (Initiative) หลายท่านมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลไกประชาธิปไตยตัวแทนจึงไม่นับรวมอยู่ในวิธีการดังกล่าว

รูปแบบที่สอง การมีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดการชีวิตสาธารณะ

รูปแบบที่สาม การสำรวจประชาชนแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Polls) และคณะกรรมการชุดเมือง (Citizens Juries)

รูปแบบที่สี่ ประชาธิปไตยดิจิ托ล

การลงประชามติบนฐานประชาธิปไตยทางตรงจะต้องพิจารณาจากหลักการพื้นฐาน คือสิทธิของพลเมืองที่จะแสดงออกซึ่งเจตจำนงเสรีและยุติธรรม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมี

เกณฑ์พื้นฐาน กือ พลเมืองต้องมีสิทธิในการเริ่มโดยตรง กล่าวคือ สิทธิในการริเริ่มกฎหมาย สิทธิในการริเริ่มลงประชามติ จะต้องเป็นสิทธิที่ประชาชนลงได้โดยตรง

2.1.5.3 ประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม

เป็นการพัฒนาทั้ง 2 แบบรวมทั้งการให้ประชาชนมีการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น มีองค์กรอิสระที่รักษาผลประโยชน์ฝ่ายประชาชน มีสื่อมวลชนและองค์กรประชาชนที่เข้มแข็ง ภาคประชาชนหรือสังคมพลเมืองมีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องการบริหารประเทศค่อนข้างมาก ไม่ได้ปล่อยให้ผู้แทนทำทุกอย่าง โดยประชาชนให้ใช้สิทธิแค่เลือกตั้งผู้แทน นาน ๆ ครั้งเท่านั้น ตั้งแต่ปี 2475 ประเทศไทยใช้ประชาธิปไตยแบบที่ 2 เป็นบางช่วง (บางช่วงเป็นเพดีการทหาร) ประเทศไทยควรใช้แบบที่ 1 และ 3 เพิ่มขึ้นเพื่อระบบประชาธิปไตย โดยระบบผู้แทนมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในสภาพที่นักการเมืองกลุ่มน้อยมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีอำนาจและความรู้สูงกว่าประชาชนส่วนใหญ่มาก ทำให้คนกลุ่มนี้มักได้เป็นผู้แทน และมักจะทำอะไรก็ทำได้ตามใจชอบ รวมทั้งการคอร์ปชั่น การหาผลประโยชน์ทับซ้อน โดยยังว่าพระราชนเดือดรักษาเข้าไปแล้ว เขาจะทำอะไรก็ถือว่าเป็นประชาธิปไตยทั้งนั้น ประชาธิปไตยโดยระบบผู้แทนหมายถึงว่า ประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปเป็นผู้บริหารจัดการแทนตัวพวกเข้า เพื่อให้บริหารประเทศเพื่อประโยชน์ของประชาชน ไม่ใช่เลือกไปเป็นเจ้านายและประชาชนยังมีสิทธิคัดค้านถอนผู้แทนที่ขึ้นไปเป็นรัฐบาลแล้ว ไม่ได้ทำหน้าที่อย่างซื่อตรงและเพื่อส่วนรวมด้วย แต่รัฐธรรมนูญที่ผ่านมาไม่ได้ปิดช่องทางและไม่มีการให้การศึกษาและข่าวสารแก่ประชาชนว่า ประชาชนมีสิทธิ participation ที่สำคัญนี้ด้วย ประชาชนไม่ได้เลือกผู้แทนไปเป็นเจ้านายในระบบอำนาจนิยมซึ่งเป็นระบบเก่า แต่วัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม (ยกย่องergusonism นิยม) ยังคงค้างคานถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในประเทศไทยและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่ประชาชนได้รับการศึกษาและข่าวสารน้อยและหรือได้รับแบบคุณภาพต่ำ ทำให้เป็นประชาธิปไตยแค่รูปแบบ หรือเป็นประชาธิปไตยเพียงบางส่วนยังไม่ใช่การปกครองตนเองของประชาชน ที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ระบบประชาธิปไตยไม่ใช่หมายถึงแค่ ประชาธิปไตยทางการเมือง (ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเลือกตั้ง คัดค้าน ถอนผู้แทนได้) เท่านั้น หากต้องเป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ (มีการกระจายทรัพย์สินและรายได้ที่เป็นธรรม มีการแบ่งขันที่เป็นธรรม) และประชาธิปไตยทางสังคม (ประชาชนมีการศึกษา รับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีสิทธิเสรีภาพ และโอกาสการเข้าถึง ศาสนา ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมอย่างเสมอภาคกัน) ด้วย ประชาธิปไตย 2 อย่างหลังนี้ ประเทศไทยยังมีน้อย รวมทั้ง ไม่มีการให้การศึกษา ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารประชาชนในเรื่องนี้มากพอ เป็นเหตุให้ประชาธิปไตย การเมืองพัฒนาไปได้ช้ามาก

2.1.6 ประชาธิปไตยในแง่เนื้อหา

ระบบประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงแค่ระบบการเลือกตั้ง หากต้องประกอบไปด้วยสภาวะความเป็นประชาธิปไตยอย่างน้อย 6 ข้อ คือ

2.1.6.1 การเลือกตั้งผู้แทนจะต้องเป็นอิสระและยุติธรรม ไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อโงกการเลือกตั้ง ไม่มีการซื้อเสียงขายเสียง และการที่กลุ่มอภิสิทธิชนใช้อำนาจอิทธิพลระบบอุปถัมภ์ให้คนต้องเลือกเฉพาะพวกเขางานคน

2.1.6.2 จะต้องมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจที่ดี เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ องค์กรประชาชนสามารถตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหาร ได้ และต่างฝ่ายต่างตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน รวมทั้งภาคประชาชนสามารถ控ดถอนผู้แทนที่มีพฤติกรรมไม่ชอบธรรมได้

2.1.6.3 การบริหารบ้านเมืองจะต้องโปร่งใส มีเหตุผลอธิบายได้ เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่มีการคอร์ปชั่น การหาผลประโยชน์ทับซ้อน การเด่นพรรคพวກ หาประโยชน์ส่วนตัว

2.1.6.4 มีรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ขนาดธรรมเนียม ที่มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่ อย่างมีเหตุผล มีความคงเส้นคงวา คนส่วนใหญ่ยอมรับ และรัฐธรรมนูญ กฎหมาย เหล่านั้นมีผลบังคับใช้ด้วย

2.1.6.5 สื่อมวลชนและองค์กรประชาชนมิสิทธิเสรีภาพ เป็นอิสระ มีศักดิ์ศรีและเข้มแข็ง ประชาชนมีจิตสำนึกความเป็นพลเมือง และมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น การสมาคม การชุมนุม การทำประเพณี (เปิดอภิปรายความคิดเห็นประชาชนเรื่องกฎหมายและโครงการต่าง ๆ) และการลงประชามติว่า ประชาชนจะรับหรือไม่ในเรื่องสำคัญ ๆ

2.1.6.6 มีการกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สู่ประชาชน ทำให้เกิดประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจและสังคม และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคงสมำเสมอ

ดังนั้น แม้จะมีการเลือกตั้งและมีผู้สมัคร ส.ส. จากพาร์ตี้การเมืองพาร์ตี้หนึ่ง ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาด้วยเสียงข้างมาก แต่ถ้าไม่ได้เกิดสภาวะความเป็นประชาธิปไตยตามแนวทาง 6 ข้อนี้ เช่น เป็นรัฐบาลที่ใช้อำนาจผูกขาดแทรกแซงองค์กรอิสระ ปิดปากสื่อมวลชนและประชาชน คอร์ปชั่นหาผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง เราถือว่าระบบการปกครองแบบนี้เป็นระบบประชาธิปไตยเพียงเปลือกนอก หรือเป็นประชาธิปไตย空中平原 ไม่ใช่ระบบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

หากในบางช่วง เช่น หลัง พ.ศ. 2475-2490 และ พ.ศ. 2516-2519 ฯลฯ เราจะสภาวะความเป็นประชาธิปไตยบางข้อ มากบ้างน้อยบ้าง ก็อาจถือว่ามีความเป็นระบบประชาธิปไตยในเชิง

เปรียบเทียบ (กับประเทศอื่น กับประวัติศาสตร์ช่วงอื่น) ได้ระดับหนึ่ง ประดีนที่สำคัญคือ ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยในแง่เนื้อหาขนาดน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความตื่นตัวและความเข้มแข็งของภาคประชาชนในแต่ละประเทศในแต่ละช่วงตอนของประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ หลักประชาธิปไตยของระบบประชาธิปไตยอยู่บนฐานหลักการที่สำคัญ 5 ประการ คือ

(1) หลักการอำนาจของชาติเป็นของปวงชน ประชาชนแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของโดยใช้อำนาจที่มีตามกระบวนการเลือกตั้งอย่างอิสระและทุกวิถีในการให้ได้มา ซึ่งตัวผู้ปกครองและผู้แทนของคน รวมทั้ง ประชาชนมีอำนาจในการคัดค้านและถอดถอนผู้ปกครองและผู้แทนที่ประชาชนเห็นว่า มิได้บริหารประเทศในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เช่น มีพฤติกรรมร้ายร้ายผิดปกติ

(2) หลักเสรีภาพ ประชาชนทุกคนมีความสามารถในการกระทำการใดๆ ที่ไม่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือลดเม็ดต่อความสามารถสูงเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติ

(3) หลักความเสมอภาค การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและคุณค่าต่างๆ ของสังคมที่มีอยู่จำกัดอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ลูกกีดกันด้วยสาเหตุแห่งความแตกต่างทางชั้นวรรณะทางสังคม ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือด้วยสาเหตุอื่น

(4) หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม การให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน การแสดงออก การดำรงชีพ ฯลฯ อย่างเสมอหน้ากัน โดยผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจใด ๆ ลิด落ตอนเพิกถอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ และไม่สามารถใช้อภิสิทธิ์อยู่เหนือกฎหมาย หรือเหนือกว่าประชาชนคนอื่น ๆ ได้

(5) หลักการเสียงข้างมาก (Majority rule) ควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights) การตัดสินใจใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหมุ่นมาก ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง การตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายตุลาการ ย่อมต้องถือเอาเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินทางเลือก โดยถือว่าเสียงข้างมากเป็นตัวแทนที่สะท้อนความต้องการหรือข้อเรียกร้องของประชาชนหมุ่นมาก หลักการนี้ต้องควบคู่ไปกับการเคารพและคุ้มครองสิทธิเสียงข้างน้อยด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นหลักประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้วิธีการพวกมากลากไปตามผลประโยชน์ความเห็นหรือกระแสความนิยมของพวกตนอย่างสุดโต่ง แต่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด เพื่อสร้างสังคมที่ประชาชนเสียงข้างน้อย รวมทั้งชนกลุ่มน้อยผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

โดยไม่มีการเอาเปรียบกันและสร้างความขัดแย้งในสังคมมากเกินไป ค่านิยม ทัศนคติ ที่ส่งเสริม ประชาริปป์ไทย ระบบประชาธิปไตย นอกจากจะเป็นระบบการเมืองแล้วยังเป็นระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมด้วย ดังนั้น จึงไม่ใช่อยู่ที่รัฐธรรมนูญ กฎหมาย การเลือกตั้ง และการต่อรองทาง การเมืองเท่านั้น หากอยู่ที่สมาชิกในสังคมจะต้องช่วยกันหล่อหลอม สร้างค่านิยม วิถีชีวิต ที่เป็น ประชาริปป์ไทย มาตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน ที่ทำงาน ชุมชน เพื่อจะนำไปสู่การปกป้อง ระบบประชาธิปไตย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2.1.7 ค่านิยมประชาริปป์ไทย

ค่านิยมประชาริปป์ไทยที่ประชาชน ระบบการศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ ควรช่วยกันสร้าง คือ

2.1.7.1 เป็นคนที่มีเหตุผลยอมรับเรื่องสิทธิหน้าที่ ความเป็นจริงในทางสังคม เศรษฐกิจในตัวเอง เศรษฐกิจในศีลธรรมและประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม

2.1.7.2 มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเคารพซึ่งกันและกันและมีความสามัคคี

2.1.7.3 เข้าใจความจำเป็นและประโยชน์ของการเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นพลเมือง ของประเทศ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคน ในระบบทุกๆ

2.1.7.4 เศรษฐกิจและค่านิยมชีวิตในการอบรมด้านกฎหมายที่มีเหตุผลและ เป็นธรรม

2.1.7.5 มีจิตใจปิดกั้นและพร้อมที่ปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้

2.1.7.6 เป็นคนที่มีความรับผิดชอบผูกพันกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไว

2.1.7.7 มีจิตใจที่เป็นธรรม อื้อเพื่อเพื่อแผ่ ไม่มีอคติต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตน เช่น นับถือ ศาสนาอื่นหรือเชื้อชาติอื่น เป็นต้น บทบาทของประชาชนในการเสริมสร้างระบบ ประชาริปป์ไทย ไม่ใช่แค่การใช้สิทธิในการเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง และพยายามเลือกคนดีคนเก่งมาบริหาร ประเทศเท่านั้น ประชาชนต้องห่วง恢恢ศึกษา พัฒนาตนเอง ใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองที่ดีเข้าไป แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ในการตัดสินใจ เรื่องการใช้ทรัพยากรของ ประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของชุมชน จังหวัด และประเทศ อย่างแข็งขัน และอย่างสมำเสมอ ตลอดทั้งปีและทุกปีด้วย

2.1.8 ลักษณะของอำนาจอธิปไตย

อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งตามระบบประชาธิปไตย คือว่าเป็นอำนาจของประชาชน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.1.8.1 อำนาจนิติบัญญัติ เป็นอำนาจในการออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาลเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ ประชาชนชาวไทยใช้อำนาจนี้โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภา

2.1.8.2 อำนาจบริหาร เป็นอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินและการปกครองซึ่งมีคณะกรรมการหรือรัฐบาล เป็นผู้ใช้อำนาจและรับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายที่แต่งตั้งต่อรัฐสภา

2.1.8.3 อำนาจตุลาการ เป็นอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินคดีความตามกฎหมายโดยมีศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจ

2.1.9 สถาบันการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

สถาบันที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้แก่

2.1.9.1 สถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขของชาติและทรงใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งมาจากปวงชนชาวไทย โดยผ่านทางสถาบันรัฐสภา คณะกรรมการและศาล

2.1.9.2 รัฐสภา เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ตรากฎหมาย จัดตั้งรัฐบาล และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ประเทศไทยมีรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วย 2 สภา คือ

1) สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีหน้าที่ออกกฎหมาย จัดตั้งและควบคุมการทำงานของรัฐบาล

2) วุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่กัลั่นกรองกฎหมาย อนึ่ง รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีผู้นำฝ่ายค้านในสภา ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากหัวหน้าพรรคการเมือง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้เข้าร่วมรัฐบาล และเป็นพรรคราชการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดในบรรดาพรรคราชการเมืองที่ไม่ได้เข้าร่วมรัฐบาล ทั้งนี้ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคราชการเมืองนั้นต้องมีไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกผู้แทนราษฎรทั้งหมดหรือตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป

2.1.9.3 คณะกรรมการหรือรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหนึ่งคนและรองนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทบวง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงหรือทบวงอีกไม่เกิน 35 คน (โดยมีข้าราชการจากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เป็นผู้ดำเนินงานตามคำสั่ง ระเบียบ กฎหมาย)

2.1.9.4 ศาล รับผิดชอบในการตัดสินวินิจฉัยคดีต่าง ๆ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายในประเทศไทยแบ่งศาลออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุด

2.1.10 ปรัชญาของระบบประชาธิปไตย

ปรัชญาของระบบประชาธิปไตยมีรากฐานทางความคิดที่พัฒนามาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอิทธิพลจากความคิดเสรีนิยมในยุคปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ เป็นการผสมผสานหลักการเสรีนิยมเข้าด้วยกันอย่างสมเหตุสมผลและมีอิทธิพลแพร่หลายอย่างกว้างขวางอยู่ ในปัจจุบัน ปรัชญาракฎาที่สำคัญของระบบประชาธิปไตย อาจจำแนกพิจารณาได้ ดังต่อไปนี้ (สมบัติ ธรรมธัญวงศ์, 2538 : 211-219)

2.1.10.1 ธรรมชาติของมนุษย์ (Human nature) การที่ระบบประชาธิปไตย มุ่งหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองเพื่อมีความเชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติส่วนใหญ่ แล้วเป็นผู้มีเหตุผล ความรู้ความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อโลกภายนอกซึ่งเพิ่มพูนขึ้นด้วยการศึกษา ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงมีความสามารถที่จะตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีสำหรับชีวิตของตน ถึงแม้ว่าการใช้คุณพินิจของมนุษย์จะไม่ถูกต้องเสมอไป แต่มนุษย์มีแนวโน้มที่จะกระทำสิ่งที่ดีสำหรับตนมากกว่าให้ผู้ปกครอง ตัดสินใจให้แก่เขา ฐานที่สำคัญประการหนึ่งของระบบประชาธิปไตย คือปัจเจกบุคคลมีความอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตน ในเมื่อไม่มีผู้ใดสามารถยืนยันความถูกต้อง สมบูรณ์เกี่ยวกับทัศนคติของตน ดังนั้น ปัจเจกบุคคลจึงต้องการยอมรับว่าทัศนคติของตนอาจไม่ถูกต้อง และทัศนคติของผู้อื่นอาจถูกต้องก็ได้ โดยนัยนี้นักประชาธิปไตยจึงต้องมีสปิริตที่จะรับและจะให้ และมีความเต็มใจที่จะประนีประนอมเพื่อจัดทัศนะที่แตกต่างกันด้วยสันติวิธี

2.1.10.2 เสรีภาพของมนุษย์ (Liberty) รากฐานสำคัญอีกประการหนึ่งของปรัชญาของระบบประชาธิปไตย คือเสรีภาพของมนุษย์ ซึ่งถือว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ การที่มนุษย์ร่วมกันจัดตั้งรัฐก็เพื่อจุดประสงค์สำคัญในการดำรงรักษาเสรีภาพของมนุษย์ ดังนั้น รัฐจึงมีหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองเสรีภาพของมนุษย์มิใช่ลดเม็ดเสรีภาพของมนุษย์ ความคิดในเรื่องเสรีภาพของมนุษย์ในระบบประชาธิปไตยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเสรีนิยมของปรัชญาเมธิการเมืองสมัยใหม่หลายท่าน ภายใต้อิทธิพลของความคิดดังกล่าว เสรีภาพของมนุษย์จึงเป็นปรัชญา รากฐานที่สำคัญยิ่งของระบบประชาธิปไตย ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างเสรีภาพของระบบประชาธิปไตยกับเสรีภาพภายใต้สภาพธรรมชาติ คือเสรีภาพภายใต้สภาพธรรมชาติเป็นเสรีภาพอันสมบูรณ์ที่อาจนำไปสู่การละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น แต่เสรีภาพในระบบประชาธิปไตยเป็นเสรีภาพที่มีหลักประกัน หลักประกันที่ว่า "นี่คือความเสมอภาคในการใช้เสรีภาพของมนุษย์" ด้วยเหตุนี้ เสรีภาพในระบบประชาธิปไตยจึงเป็นเสรีภาพที่มีขอบเขต และขอบเขตที่ว่านี้คือการไม่ละเมิดซึ่งกันและกัน เมื่อไม่มีผู้ใดละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น มนุษย์จึงมีความเสมอภาคในการใช้เสรีภาพของตน

2.1.10.3 ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ (Equality) โดยธรรมชาติมนุษย์เกิดมา มีความสามารถแตกต่างกัน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการความสามารถแตกต่างทางพันธุกรรมที่อยู่ในอุกหนาื ความสามารถในการควบคุมของมนุษย์ แต่ความสามารถต่างในความสามารถดังกล่าวมิได้หมายความว่า เป็นเงื่อนไขให้มนุษย์กลุ่มนหนึ่งกลุ่มใดมีความได้เปรียบจนกระทั่งอีกฝ่ายหนึ่งไม่สามารถทำลายได้ ดังเช่นที่ Hobbes (Hobbes) กล่าวว่า “ผู้ที่อ่อนแอกว่าอาจรวมกำลังกันเพื่อทำร้ายผู้ที่เข้มแข็งกว่าได้” (Ebenstein: 1960) ดังนั้น แม้มนุษย์จะมีความสามารถแตกต่างกัน แต่โดยธรรมชาติมนุษย์มีความเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะมีชีวิตที่ดีในสังคม

หลักการสำคัญของความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในระบบประชาธิปไตย คือความเท่าเทียมกันในเรื่องของโอกาส (Equality of opportunity) โดยเฉพาะโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาสมรรถนะของคนให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิตอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้อื่นถ้ามนุษย์ มีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะพัฒนาสมรรถนะของตนให้มีคุณภาพ จะทำให้มนุษย์สามารถใช้ เสรีภาพของตนได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียม ถ้าปราศจากโอกาสที่ทัดเทียมกัน มนุษย์จะไม่สามารถใช้ เสรีภาพกันได้

2.1.10.4 อำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular sovereignty) เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการดำรงรักษาสิทธิ์រภาพและความเสมอภาคของมนุษย์ ปรัชญาของระบบประชาธิปไตยจึงถือ ว่าอำนาจอธิปไตยต้องเป็นของประชาชน ทั้งนี้ เพราะมิแต่ประชาชนเท่านั้นที่จะปกป้องรักษา สิทธิ์รภาพและความเสมอภาคของตน หากให้ผู้ปกครองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โอกาสที่ ผู้ปกครองจะใช้อำนาจจะเมิดเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนจะมีมาก ดังนั้น หลักประกัน ที่ดีที่สุดที่จะควบคุม กำกับและตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครองด้วยคุณธรรม และเพื่อ ผลประโยชน์ของประชาชน ก็คือการให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนเท่านั้น เพราะปวงชนย่อม ใช้อำนาจเพื่อรักษาประโยชน์ของปวงชน หลักการนี้คือหลักการออมตะ กล่าวคือการใช้อำนาจย่อม เป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้อำนาจ และประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจย่อมใช้อำนาจเพื่อ ผลประโยชน์ของประชาชน

2.1.11 การศึกษาประชาธิปไตย

2.1.11.1 การศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนสากลและยังเป็นหนทางที่จะได้มาซึ่งสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ การศึกษาเป็นเครื่องมือในการให้อำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยการลงนามใน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประเทศต่าง ๆ ในโลกต่างเห็นว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิ์ได้รับ การศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

2.1.11.2 ทุกสังคมมีการส่งต่อหรือถ่ายทอดอุปนิสัยของจิตใจ ธรรมเนียมปฏิบัติ ในสังคม วัฒนธรรมและอุดมคติจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง มีความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่าง การศึกษาและค่านิยมประชาธิปไตย ในสังคมประชาธิปไตย เนื้อหาและแนวทางปฏิบัติทางการศึกษาช่วยสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2.1.11.3 กระบวนการสืบทอดด้านการศึกษามีความสำคัญในระบบบอบประชาธิปไตย เพราะระบบบอบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีรูปแบบของรัฐบาลที่วิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องการวิธีคิดที่เป็นอิสระจากประชาชน ด้วยเหตุนี้ โอกาสการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและการเมืองในทางที่ดีจึงอยู่ในมือของประชาชน ดังนั้นรัฐบาล จึงไม่ควรมองว่าการศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือในการควบคุมข้อมูลข่าวสาร และปลูกฝังความคิดของตนกับนักเรียนเท่านั้น

2.1.11.4 รัฐบาลพึงให้คุณค่าและทุ่มเททรัพยากรให้กับการศึกษา เท่าๆ กัน การคุ้มครองประชาชน

2.1.11.5 การรู้หนังสือทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และหนังสือ อุปถัมภ์ตลอดเวลาประชาชนที่ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองจะช่วยพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้ดีกว่า

2.1.11.6 ระบบการศึกษาในระบบบอบประชาธิปไตยต้องไม่เกิดกับประชาชนจาก การศึกษารัลล์ทิการเมืองและรูปแบบการปกครองอื่น ๆ ระบบบอบประชาธิปไตยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก ได้แข็งด้วยเหตุผล โดยอาศัยการค้นคว้าข้อมูลและความเข้าใจในประวัติศาสตร์อย่างถ่องแท้

2.1.11.7 กลุ่มศาสนาและกลุ่มภาคเอกชนมีเสรีภาพในการก่อตั้งโรงเรียน ส่วนบุคคลสามารถเลือกสอนหนังสือบุตรของตนที่บ้านได้

2.1.11.8 โรงเรียนของรัฐต้องเปิดกว้างสำหรับประชาชนทุกคน ไม่ว่าประชาชนผู้นั้นจะมีภูมิหลังด้านเชื้อชาติ หรือนับถือศาสนาอะไร ไม่ว่าจะเป็นเพศใด หรือมีความพิการหรือไม่

2.1.11.9 กรรมการสอนแบบแผน ธรรมเนียมปฏิบัติแบบประชาธิปไตยให้ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบแก่และเข้าใจในบทบาทหน้าที่และโอกาสของเสรีชน

2.1.11.10 การศึกษาสำหรับประชาชนในระบบบอบประชาธิปไตยครอบคลุมถึง ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของชาติและโลก รวมทั้งหลักการพื้นฐานของระบบบอบประชาธิปไตยด้วย

2.1.11.11 หลักสูตรในโรงเรียนในระบบบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วรรณคดี ปรัชญา กฎหมาย ศิลปะ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนทุกคน ไม่ว่าหญิงหรือชาย

2.1.11.12 นักเรียนนักศึกษาควรมีเสรีภาพในการจัดตั้งชมรมและทำกิจกรรม โดยอาจนำหลักปฏิบัติในระบบบอบประชาธิปไตยมาลงปฏิบัติดู เช่น

- 1) นักศึกษาทดลองจัดตั้งรัฐบาลเพื่อจะได้สัมผัสกระบวนการประชาริปไตย
- 2) การจัดการเลือกตั้งหลอก ๆ เพื่อช่วยสอนนักศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่งเสริมให้พวกราษฎร์นิสัยการเลือกตั้งติดตัวไปตลอดชีวิต
- 3) หนังสือพิมพ์ของโรงเรียนสอนนักศึกษาเรื่องบทบาทของสื่อเสรีและ การทำหน้าที่สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบ
- 4) ชุมชนนักเรียนนักศึกษาช่วยเชื่อมโยงพวกรากับชุมชนภายนอกที่ใหญ่กว่า

2.1.12 ประชาริปไตยในโรงเรียน

การจัดโปรแกรมการประชาริปไตยในโรงเรียน สืบเนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้น ในสังคมอันเป็นหัวข้อสำคัญในหนังสือพิมพ์คือ การที่มีคนเป็นจำนวนมากสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นใน สังคม สาเหตุคือบุคคลเหล่านี้ไม่รู้จักความหมายที่แท้จริงของคำว่า “ประชาริปไตย” เป็นผู้ที่ขาด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่รู้จักใช้สิทธิของตนเองอีกทั้งยังไม่ทราบพิธีของผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จึง เป็นที่มาของปัญหาในสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบของโรงเรียนที่ต้องสอน เกี่ยวกับประชาริปไตย ให้นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ โปรแกรมการสอนประชาริปไตยจึงเกิดขึ้น โดยครูและนักการศึกษาได้นำมาทดลองใช้ในโรงเรียน มีการติดตามผลโดยทำการประเมินเป็นระยะ จุดมุ่งหมายสำคัญของโปรแกรมนี้คือ การต้องการ พัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ นอกจากนี้ ยังต้องการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และใช้สิทธิของ ตนเองได้อย่างถูกต้อง โปรแกรมการสอนได้มุ่งเน้นที่กระบวนการ 3 Cs ดังนี้

2.1.12.1 Commitments เป็นเงื่อนไขหรือข้อผูกมัคระหว่างโรงเรียนกับชุมชนซึ่ง มีความเกี่ยวข้องกันตลอดเวลา ดังนี้ การจัดการศึกษาจะบรรจุวัตถุประสงค์ได้ต้องมีให้เกิดขึ้นว่า ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงถือเป็นปัญหาที่ทางโรงเรียนต้องรับผิดชอบ ร่วมกัน เมื่อใดก็ตามถ้าทางโรงเรียนกับชุมชนไม่ร่วมมือกันแล้วก็จะทำให้เกิดช่องว่าง เปรียบเสมือน “divorce between and social action” ดังที่ จอห์น ดิวอี้ ได้กล่าวไว้ในกิจกรรมที่จัด ในขั้นนี้คือ

- 1) จูงใจให้นักเรียนเห็นว่า สังคมหรือชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ต้องการ ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงชุมชนให้น่าอยู่ ดังนั้น จึงควรให้นักเรียนศึกษาปัญหาที่ เกิดขึ้นในชุมชน โดยอาจใช้วิธีการสังเกต ต้มยำน้ำ หรือจากการอ่านสื่อต่าง ๆ ครูต้องให้นักเรียน เข้าใจว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นเกี่ยวข้องกับนักเรียน หากไม่ร่วมมือกันแก้ไขต่อไปนักเรียนอาจ อยู่ไม่ได้ หรืออยู่ได้แต่ไม่มีความสุข

2) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พบกับผู้บริหารชุมชนเพื่อขอความรู้ และเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น

2.1.12.2 Capacity สอนให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเรื่องประชาธิปไตย เป็นพลเมืองดีของสังคม ดังนั้น กิจกรรมที่จัดจึงให้นักเรียนเกิดทักษะทางประชาธิปไตยด้วยการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1) ให้นักเรียนได้พบโลกแห่งความเป็นจริง โดยจัดกิจกรรมพัฒนาสังคม ให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเหล่านี้กับบุคคลในชุมชน โดยอยู่ภายใต้คำแนะนำของครู

2) จัดสถานการณ์จำลองในโรงเรียนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะประชาธิปไตยเพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีตั้งแต่ต้นในโรงเรียน

2.1.12.3 Connection สอนให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับโรงเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่บุคคลได้ทำสิ่งที่มีคุณค่าให้เกิดประโยชน์แก่สังคมไว้และบุคคลในชุมชนก็ได้ทำประโยชน์ให้กับโรงเรียนกิจกรรมที่จัดจึงควรมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รู้จักและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้บุคคลในชุมชนที่ทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษาและบุคคลในสถานศึกษาได้ทำประโยชน์แก่ชุมชน

2) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างและรูปแบบของการปฏิบัติของบุคคลในอดีตและปัจจุบันสร้างสรรค์ชุมชนในสังคมให้พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมาย

2.1.13 การจัดการเลือกตั้งในโรงเรียน

โรงเรียนควรจัดให้มีการจำลองการเลือกตั้งเพื่อให้นักเรียนเตรียมความพร้อมก่อนจะเดินโตรเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์แบบในสังคมประชาธิปไตย จัดเลือกตั้งประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน และคณะกรรมการสภานักเรียนเพื่อทำหน้าที่แทนสมาคมนักเรียนทุกคน โดยครูทุกคนต้องมีส่วนช่วยสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยสอดแทรกอย่างสม่ำเสมอในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยสัมพันธ์กับวิชาที่สอน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเข้าใจหลักการประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง คณานุกรุควรแต่งตั้งคณานุกรุที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องการเลือกตั้งโดยตรง ในที่นี้จะยกตัวอย่างเรื่องการเลือกตั้งประธานนักเรียน ในโรงเรียนกับทราบณ์ จำกอกกันทราบณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ครูที่รับผิดชอบโครงการจัดประชุมซึ่งแจ้งว่าจะมีการเลือกตั้งประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน และคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งหน้าที่รับผิดชอบหลังการเลือกตั้งและกฎ กติกาในการเลือกตั้งดังนี้

- (1) ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดจะได้รับตำแหน่งประธานนักเรียนเพียง คนเดียวเท่านั้น ส่วนผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนรองลงมา 2 อันดับ จะได้เป็นรองประธานนักเรียน 2 คน และผู้ที่ลงสมัครทุกคนจะได้เป็นคณะกรรมการนักเรียน
- (2) นักเรียนทุกคนมีสิทธิลงคะแนน 1 เสียง ครุ 1 เสียง ภาร 1 เสียงเท่าเทียมกัน
- (3) ผู้ที่จะลงรับสมัครต้องอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6

ขั้นที่ 2 ขั้นรับสมัคร และหาเสียง

ให้ผู้สมัครมาจับฉลากเพื่อเลือกหมายเลขแต่ละคน และจัดประชุมเพื่อให้ผู้สมัคร ได้มีโอกาสหาเสียงกับเพื่อนนักเรียน ในขั้นตอนนี้ครูควรให้ความรู้เรื่องการซื้อสิทธิขายเสียงเพื่อให้ นักเรียนมีเจตคติที่ถูกต้องต่อเรื่องดังกล่าว

ขั้นที่ 3 ขั้นเลือกตั้ง

(1) คณะกรรมการการเลือกตั้งมาจากคณะกรรมการครู ตัวแทนนักเรียนคือ หัวหน้าห้องแต่ละชั้น เพื่อควบคุมดูแลความเรียบร้อยระหว่างการเลือกตั้ง

- (2) การลงคะแนนต้องเป็นความลับ ต้องจัดคุณภาพคะแนนให้เรียบร้อย

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและประเมินผลการเลือกตั้ง

(1) เมื่อปิดที่นับเลือกตั้งแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันนับคะแนนอย่างโปร่งใส ครุคณะกรรมการต้องสรุปจำนวนผู้ที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวนบัตรเสีย โดยสอดแทรกความรู้เรื่อง เพื่อให้นักเรียนตระหนักรถึงความสำคัญของหน้าที่ที่พึงกระทำในฐานะสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย

(2) เปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งทำงานในส่วนที่รับผิดชอบตามความเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น คณะกรรมการนักเรียนร่วมกันจัดพิธีไหว้ครู

กล่าวโดยสรุปโปรแกรมการสอนประชาธิปไตยในโรงเรียนมุ่งเน้นการพัฒนา 3 Cs คือ Commitments ให้นักเรียนศึกษาปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง Capacity พัฒนา ทักษะของการเป็นประชาธิปไตยเพื่อความเป็นพลเมืองดี และ Connection เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ได้สร้างไว้ให้นักเรียนเข้าใจเห็นตัวอย่างเพื่อการนำไปปฏิบัติให้เกิดคุณค่า อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อไป ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราควรจัดโปรแกรมการสอนประชาธิปไตยใน โรงเรียนบ้าง เพราะนักเรียนของเราก็ยังไม่เข้าใจคำว่า “ประชาธิปไตย” เช่นเดียวกัน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1978: 4 ; อ้างอิงจาก กนกรัตน์ กิตติวัฒน์, 2543 : 24) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนา ว่าเป็นการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ คือ การเข้าร่วม เป้าหมายของสังคมจัดทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมายนั้น และเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการ ต่าง ๆ โดยความสมัครใจ ขณะเดียวกัน นิรันดร เมชา กล่าวว่า “People’s Participation” หมายถึง ขั้นลงมือปฏิบัติที่ยึดหลักการให้ประชาชนมี ส่วนร่วมซึ่งจะเป็นจริงไม่ได้ถ้าข้างไม่ลงมือปฏิบัติและใน ระหว่างลงมือปฏิบัติเท่านั้นที่จะสามารถทดสอบได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมแค่ไหนเพียงไร ซึ่งสรุปได้ จากการปฏิบัติที่เป็นจริง โดยนำหลักคิดทางทฤษฎีไปปฏิบัติจริงในชุมชน กระบวนการนี้เป็นจริงที่ ประชาชนสรุปได้ด้วยตนเองเข้าใจด้วยตนเอง และสามารถถ่ายทอดสู่ผู้อื่นหรือชุมชนอื่นได้ ทั้งนี้ เพราะประชาชนได้มีประสบการณ์มาแล้ว ดังนั้น ในทางการพัฒนาเชิง หมายถึง การที่ประชาชนดำเนิน กิจกรรมการพัฒนาด้านตนเองด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสาธารณะของตนเอง และได้สร้างกลไก ภายใน (Inner Mechanism) อย่างโดยย่างหนึ่งขึ้น เพื่อผลักดันการพัฒนาให้กระจายจากชุมชนหนึ่งไปสู่ อีกชุมชนหนึ่ง ในรูปของบวนการประชาชน (People Movement)

ลาวัลย์ อรุณสิทธิ์ (2521 : 42-43) กล่าวว่า การให้คนงานมีส่วนร่วมและส่งเสริม ให้มีการร่วมมือจากกลุ่มสามารถเรียนรู้พฤติกรรมและความรู้สึกทางด้านจิตวิทยาของคนงาน ได้มาก ที่สุด ทำให้รู้ว่าแต่ละคนมีความสามารถ มีความเห็นอย่างไร เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ใช้ ความรู้ความสามารถของแต่ละคน

สมยศ นาวีการ และพุสดี รุ่มตาม (2520 : 1) กล่าวว่า การที่บุคคลต่าง ๆ เข้าไปมี ส่วนร่วมในองค์กรนั้นก็เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของพวกรา องค์กรดังกล่าวจะ ช่วยให้พวกราประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยที่พวกราเหล่านั้น ไม่อาจจะประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่ต้องการ ได้โดยลำพัง

เสน่ห์ จำrik (2524 : 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชนบทว่า “เป็น กระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการปลูกฝังที่มั่นคง สำหรับวิถีทางการไปสู่ การปกครองตนเองของท้องถิ่นในบ้านปลาย” และ ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนว่า “เริ่มจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แค่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง” และสนใจเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น การจัดการศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น

อาจารย์ จันทร์สว่าง (2525 ; อ้างอิงจาก บรรณกิจ ชมดี, 2524 : 10) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะต้องมีมากพอจนเกิดการเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะต้องเข้ามาร่วมในการปฏิบัตินั้น ๆ เหตุผลเบื้องแรกของการที่คนเรามาร่วมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักร่วมกันว่า การปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดนั้นที่ทำโดยหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ลือชัย ศรีเงินยาง (2526 : 12-13) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จะต้องไม่หมายความเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนดรูปแบบ เป้าหมายของงานและกำหนดให้เข้ามาร่วมงานที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ต้นคิดปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน และคุ้มครอง ตลอดจน การประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้อง หมายถึง การมอบอำนาจ ให้ไปตัดสินใจ พัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งเพื่อ ทนlong เป็นสำคัญ

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ว่าหมายถึงการให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกว่าให้ ประชาชนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่จะประชันต้องคิดขึ้นมาเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวชย์ (2527 : 183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของกลุ่มนักคลอหนึ่ง ในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้กระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นด้วย

ไพรัตน์ เศษรินทร์ (2527 : 6-7) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการ ที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคลกลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานใน เรื่องที่กำหนดไว้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2529 : 20) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดคิริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจ การปฏิบัติและการรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเองการที่สามารถทำให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งความเป็นอยู่ของ ประชาชนที่ดีขึ้น ได้นั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องรับประชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมี

ความสามารถที่จะนำร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน และขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

ทวีทอง ทรงสิริวัฒน์ (2527 : 2) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขึ้นความสามารถของตนในการจัดการควบคุม การใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจ กำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

วันเพ็ญ วอกกลาง (2534 : 14) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เข้าต้องการ การแสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ แสดงออกซึ่งการแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติ โดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอก น้อยที่สุด

ทวี อำนวยวัฒน์ (2538 : 6) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า กระบวนการที่สมาชิกของชุมชน มีการกระทำที่ืออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองหรือการดำเนินงานด้านการศึกษาร่วมกัน

ไตรรัตน์ โภศสุ (2543 : 18) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การร่วมมือของประชาชนที่มีความเห็นพ้องต้องกัน เข้ามาร่วมรับผิดชอบในการวางแผน การตัดสินใจ การสนับสนุน การลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล โดยการกระทำการกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ได้

บุ๊วัฒน์ วุฒิเมธ (2526 : 25) ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันเป็นผลการทบทวนมาถึงตน

Cohen and Uphoff (1980; อ้างอิงจาก ศิริวรรณ เพียรสุข และคณะ, 2539 : 18) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในการลงมือปฏิบัติ ในการรับส่วนร่วมแบ่งผลประโยชน์ และการประเมินผลพัฒนา

Reader (1974 ; อ้างอิงจาก ศิริวรรณ เพียรสุข และคณะ, 2539 : 18) ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า หมายถึงการมีส่วนร่วมในการประทังสรรค์ทางสังคมซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของรายบุคคลและการมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่มคน

Stavenhagen (1970 ; อ้างอิงจาก ทวี อำนวยวัฒน์, 2538 : 6) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการที่สามารถของชุมชนมีการกระทำการในลักษณะของการทำงานร่วมกันในการที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการ ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ ตั้งคุณ หรือการดำเนินงานนั้นร่วมกัน

Lewin (1979 ; อ้างอิงจาก วารี เจริญสกุลไชย, 2537 : 24) ได้ศึกษาเรื่อง Group Decision Social พบร่วมว่า การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหางานอย่างทำให้บุคคลที่มีส่วนร่วมนั้นเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีการลงทุนในการให้ความคิดเห็น การให้ การตัดสินใจได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความคิดความรู้เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ลงรอยกับการตัดสินใจและอุทิศพลังงานทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการแก้ปัญหา

Erwin (1976 :13) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือ กระบวนการที่ให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาด้วยตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของบุคคลแก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

International Labour Office (เพ็ญศรี ชื่นประดิษฐ์, 2537 : 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึงความร่วมมือ (Cooperation) ในการมีส่วนร่วมบางสิ่งบางอย่างซึ่งได้ร่วมความรับผิดชอบด้วย

จากความหมายการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการที่บุคคล ชุมชน หรือองค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างโดยอย่างหนึ่งร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อให้การดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายเพื่อบุคคล ชุมชน หรือองค์กรในชุมชน โดยบุคคลหรือองค์กรในชุมชนนั้น

จักรกฤษณ์ นรนิติพุ่งการ (2527 ; อ้างอิงจาก สุรินทร์ คล้ายจินดา, 2539 : 20) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการห้องที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย พบร่วมการพัฒนาหมู่บ้านโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรประกอบด้วย

(1) การมีส่วนร่วมในการค้นคว้าปัญหาและสาเหตุปัญหาของประชาชน การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้มีความสำคัญ เพราะถ้าประชาชนไม่เข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยตัวเองของเขาก็ ภารกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ สาเหตุก็เพาะประชาชนที่ขาดความเข้าใจจะมองไม่เห็นความสำคัญของภารกิจกรรมสิ่งหนึ่งที่แน่นอนก็คือ ประชาชนเป็นผู้อยู่กับปัญหา

(2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินภารกิจกรรม การวางแผนเป็นรูปแบบที่ขาดไม่ได้

(3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ประชาชนทุกคนต่างก็มีทรัพยากรพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงานอย่างน้อยที่สุดก็มีแรงงาน การเข้าร่วมปฏิบัติจะทำให้ได้เรียนรู้

(4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการมีส่วนร่วมของประชาชน มีแต่การดำเนินงานของบุคคลภายนอก ประชาชนก็จะไม่ทราบว่า ได้ผลดีหรือรับผลประโยชน์อย่างไร

อาจารย์พันธ์ จันทร์สว่าง (2552 : 19) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อสิ่งนั้น ๆ

ธีรเดช บางสมบูรณ์ (2538 : 34) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจสูง

นาฏเคลีย์ สุมาวงศ์ (2527 : 19 – 23) มีแนวคิดว่า การที่โรงเรียนกับชุมชนจะร่วมมือกันในการพัฒนาการศึกษาได้นั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การจัดให้มีกรรมการโรงเรียน โดยเลือกตั้งจากประชาชน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดแสดงละครประจำปีแบ่งขั้นกีฬานักเรียน หรือเป็นศูนย์กลางของประชาชนในการจัดกิจกรรมทางสังคม

สุวัฒน์ พุทธเมธา (2524 : 105) มีแนวคิดว่าการซึ่งให้เห็นถึงประโยชน์ของการที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนแล้ว นอกจากที่โรงเรียนจะได้รับความร่วมมือ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากชุมชนแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ทำให้ชุมชนมีความรู้มีความเข้าใจในปรัชญา ความมุ่งหมาย และการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้เป็นผลดีต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วยความสร้างสรรค์และความจริงใจ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงงานในทุก ๆ ด้านของโรงเรียน

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2527 : 103) ได้ให้แนวคิดและกล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนว่า ผู้ปกครองมีส่วนช่วยเหลือโรงเรียนได้มาก ถ้าโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เซิร์ฟมาร์ทในโปรแกรมการสอนของโรงเรียน ครูอาจติดต่อเชิญผู้ปกครองมาร่วมเป็นกรรมการในโรงเรียน เช่น การจัดงานรื้นเริง หรืองานแข่งขัน กีฬาและเชิญผู้ปกครองให้มามีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน

กมด กฎกระทรวง (2540 : 53) ให้ทัศนะว่า การจัดการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนในส่วนบริหาร และโรงเรียนควรดำเนินการประสานงานกับผู้ปกครอง ดังนี้

- (1) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพและคุณลักษณะของผู้เรียน
- (2) ชี้แจงและสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองให้เห็นคุณค่าของการศึกษาและความสำคัญของการเรียนของนักเรียน และความรับผิดชอบของผู้ปกครองในการพัฒนาบุตรหลานของตนเอง ให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ
- (3) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชน ได้ตรวจสอบสอบผลการดำเนินงานผลการศึกษาของโรงเรียนว่า เป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่
- (4) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีความพร้อม มีกำลังความสามารถมีมีกำลังทรัพย์ เข้ามารับสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน ตามศักยภาพและความสนใจ

ประเวศ วงศ์ (2541 : 16) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า ยังไม่ได้ระดมทรัพยากรทางสังคมทั้งมวลมา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ยังไม่ได้สร้างคนที่คิดเป็น ทำเป็น และมีคุณธรรมอย่างที่ควรจะเป็น มีความจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาให้เป็นการศึกษาสำหรับทั้งมวลอย่างแท้จริง สังคมทั้งมวลต้องมีสิทธิเสรีภาพและบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สามารถแก่ปัญหาต่างๆ ได้จริง

2.2.2 รูปแบบ ขั้นตอนและลักษณะของการมีส่วนร่วม

รูปแบบหรือลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้น ได้มีบุคคลที่ให้ความหมายของรูปแบบของการ ส่วนร่วมไว้หลายคน ทั้งที่เป็นนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

- ฉลodian วุฒิกรรมรักษा (2526 : 16) ได้จำแนกเข้ามามีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ
- (1) ขั้นกำหนดความต้องการ
  - (2) ขั้นวางแผนการดำเนินการ
  - (3) ขั้นตัดสินใจ
  - (4) ขั้นดำเนินการ
  - (5) ขั้นติดตามผลงาน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 188) กล่าวว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้นอาจกำหนดได้ 3 ประการ ตามลักษณะของการมีส่วนร่วมดังนี้

- (1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน

(2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน กรรมการหมู่บ้าน

(3) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-Representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชี่ยวชาญ หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดก็ได้

ไฟรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 6 - 7) กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมดังนี้

(1) มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดทั้งความต้องการในชุมชน

(2) ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

(3) ร่วมน้อมนำหรือวางแผนหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

(4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่จำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

(5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

(6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามข้อความสามารถของตนเอง

(7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

(8) ร่วมควบคุมติดตามผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไปทั้งโดยเอกสารและรูปภาพให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 78-79) แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ คือ

(1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนเริ่มดำเนินความสำคัญของปัญหาร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน (Organizer)

(2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหา และแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

(3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทาง และวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหา และวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกับผู้ปฏิบัติงานสนาน

(4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา

(5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาน

สมยศ นาวีการ (2525 : 1-3) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ไว้ 3 ขั้นตอน คือ

- (1) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร
  - (2) มีส่วนร่วมในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาของการบริหาร
  - (3) ร่วมใช้ความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหาร
- เจมส์ก็อกซ์ ปีนทอง (2527 : 272 - 273) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหานบนท
- (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- (3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามผล

ปชาน ศุวรรณมงคล (2527 : 83) กล่าวว่า ชุมชนควรมีรูปแบบการมีส่วนร่วมใน

4 ลักษณะ คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน
- (3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์
- (4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

บังอร ฤทธิภักดี (2528 : 19) ได้กล่าวถึงลักษณะในการมีส่วนร่วม ไว้ 3 ลักษณะ คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- (3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533 : 2) ได้เสนอการมีส่วนร่วม ไว้ 4 รูปแบบ คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโครงการ
- (3) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์
- (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากการศึกษาความหมายและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า มีลักษณะ หรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลากหลาย แต่ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะของ Cohen และ Uphoff เป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า น่าจะมีความสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับลักษณะการมี

ส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกรณีส่วนร่วมที่นำไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชน ดังนี้

Cohen and Uphoff (1980; อ้างอิงจาก พัฒนา บุญยรัตพันธ์, 2527 : 145) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ

(1) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการ ตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

(2) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรและการประสานความร่วมมือ

(3) มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่จำเป็นว่าจะเป็นประโยชน์ทางด้านวัตถุ ประโยชน์ทางด้านสังคมหรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

(4) มีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข Alastair (1982 : 18) ได้กล่าวความหมายการมีส่วนร่วมว่า ประกอบด้วย 4 มิติ คือ

(1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า อะไรควรทำและควรทำย่างไร

(2) การมีส่วนร่วมและเสียสละในการพัฒนาลงมือปฏิบัติ

(3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

(4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

McGregor (1960 : 9; อ้างอิงจาก เซ华尼 แก้วตาปี, 2543 : 20) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมประกอบด้วยสภาวะเงื่อนไขที่เหมาะสมที่บุคคลใช้สำหรับให้บุคคลมีโอกาสเข้าไปมีอิทธิพล (Influence) ในการตัดสินใจในสิ่งที่จะเป็นผลกระทบต่อตนเองโดยระดับของการมีอิทธิพลมีมากและน้อยต่างกันไป บุคคลจะมีเสรีภาพในการเลือกระหว่างทำในสิ่งที่บุคคลนั้น ๆ รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หรือส่วนประกอบต่าง ๆ ที่อยู่ในกระบวนการตัดสินใจมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องอิทธิพล การปฏิสัมරรค์ (Interaction) และการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร (Information Sharing)

Likert (1964 : 3) ได้ให้แนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วมว่าในการพัฒนาองค์กร ทุกองค์กรสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา แนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยี เพิ่มขึ้น ดังนั้น ระดับความต้องการในการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและไม่มีใครที่จะรู้ทุกเรื่อง หรือตัดสินใจแก้ปัญหาทุกปัญหาเพียงลำพัง ได้จำเป็นต้องหาผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ มา มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการจัดการแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการ

Futti (1998 : 385) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นการกระตุนคุณงานและผู้ที่เป็นหุ้นส่วนที่ให้เกิดประโยชน์ต่อเจ้าของและคุณงาน มีการยอมรับ การเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดทัศนคติที่ดีขึ้น มีการทำงานที่เป็นทีม พยายามหลีกเลี่ยงความล่าช้าและบรรยายกาศที่ดีในองค์กร

สมยศ นาวีการ และพุสดี รุ่มตาม (2520 : 1) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในองค์กรนั้นเพื่อจะตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของพวกรา องค์กรดังกล่าวจะช่วยให้พวกราประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการได้โดยลำพัง

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 194 ; อ้างอิงจาก อำนาจ นาไชย, 2542 : 44-45) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรนั้น เป็นแนวคิดแผนใหม่ ที่มุ่งจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กร ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการรับผิดชอบ และร่วมมือในองค์กรที่ตนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มุ่งสร้างความร่วมมือเพื่อให้งานสำเร็จ การมีส่วนร่วมประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในด้านการแสดงความคิดเห็น
- (2) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย
- (3) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ

กรรณิกา ชมดี (2524 : 13) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

- (1) การมีส่วนร่วมประชุม
- (2) การมีส่วนร่วมออกแบบ
- (3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
- (4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
- (5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
- (6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
- (7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
- (8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
- (9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือลูกจ้าง
- (10) การมีส่วนร่วมออกแบบ

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 6-7) กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมดังนี้

- (1) มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

(2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์

(3) ร่วมนิยบาย หรือวางแผนงาน หรือกิจกรรมเพื่อขัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

(4) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

(5) ร่วมในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามข้อความสามารถของตนเอง

(6) ร่วมปฏิบัติตามนิยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

(7) ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไป ทั้งโดยเอกสาร หรือรูปแบบให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

Cohen and Uphoff (1977 : 219) ได้จำแนก รูปแบบ หรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนี้ ประการแรกสุดที่ต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนิยบายของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น ได้มาจากคำว่า โครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ ได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

2.2.3 ระดับของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 27) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมหลากหลายระดับ คือ

- (1) การเป็นสมาชิก
- (2) เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม
- (3) เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วย
- (4) เป็นกรรมการ
- (5) เป็นประธานกรรมการ

บัญชร แก้วส่อง (2531 : 26) ได้สรุปการมีส่วนร่วมโดยจำแนกตามระดับขององค์กรไว้ 3 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์กรซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในงานที่เกี่ยวข้องหรือตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์กร ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับสูง การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นตัวแทน

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดขององค์กร เป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์กร ซึ่งมักจะดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารขององค์กร

วิรัช วิรัชนิภารรณ (2535 : 123) ได้กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมว่าจะมีความสัมพันธ์กับระดับการให้ความช่วยเหลือของรัฐ ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาในระดับสูง มีความพร้อมมาก ระดับการช่วยเหลือของรัฐที่ให้แก่กลุ่มนี้จะน้อยมาก มีเพียงการให้คำปรึกษาแนะนำ หรือการให้ความช่วยเหลือด้วยการเป็นที่ปรึกษาทางด้านวิชาการเท่านั้น

(2) การมีส่วนร่วมในระดับกลาง มีความพร้อมในระดับกลาง การช่วยเหลือของรัฐที่ให้แก่ประชาชนจะอยู่ในระดับปานกลาง คือ ช่วยเหลือสนับสนุนบ้าง

(3) การมีส่วนร่วมในระดับต่ำ มีความพร้อมในการพัฒนาน้อยมาก ระดับการช่วยเหลือของรัฐที่ให้แก่กลุ่มนี้นักจะมาก รัฐต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปคลุกคลีกับ เพื่อกระตุ้นและเร่งร้าให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมในทุกวิถีทางอย่างครบวงจร

Likert (1964 : 243) กล่าวว่า ระดับของการมีส่วนร่วมขององค์กรสามารถเรียงลำดับจากการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดไปทางมีส่วนร่วมมากที่สุดได้ 12 ระดับ ดังนี้

- (1) ไม่มีข้อมูลใดให้แก่ผู้ร่วมงานไม่ว่าปัจจุบันหรืออนาคต
- (2) มีข้อมูลบางประการในปัจจุบัน แต่ไม่เคยพูดถึงการเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

- (3) มีความคิดเห็นสั้น ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ก่อนการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
 (4) มีข้อสังเกตการเปลี่ยนแปลง ก่อนมีการเปลี่ยนแปลง และมีเหตุผลของ
 การเปลี่ยนแปลง เล็กน้อย
 (5) มีรายงานปัญหาที่ผู้ร่วมงานพบทะทำง
 (6) มีการให้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลง และเหตุผลการเปลี่ยนแปลงล่วงหน้า
 (7) ผู้ร่วมงานต้องมีข้อเสนอแนะการเปลี่ยนแปลงล่วงหน้า และให้โอกาส
 ผู้ร่วมงานในการแสดงความคิดเห็นและแนะนำต่อการเปลี่ยนแปลง
 (8) มีการแสวงหาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงาน
 (9) ผู้ร่วมงานได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและมี
 ส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ในการวางแผน hairy การที่ดีที่สุด
 (10) ผู้ร่วมงานบอกปัญหา อภิปราย นำไปสู่การหาร hairy การที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา
 แต่การตัดสินใจสุดท้ายขึ้นอยู่กับผู้นำ
 (11) ผู้ร่วมงานและผู้นำร่วมกันขอบคิดปัญหาเป็นกลุ่ม แต่ผู้นำยังเป็นผู้ตัดสินใจ
 (12) ผู้ร่วมงานและผู้นำร่วมกันขอบคิดปัญหาและการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการที่ดี
 ที่สุด

จากระดับการมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของ
 นักเรียน คือ สภาพความพร้อมกับการสนับสนุนของรัฐ

2.3 การมีส่วนร่วมของสถานนักเรียนในโรงเรียน

2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของสถานนักเรียนในโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของสถานนักเรียนในโรงเรียน อดิน พิพัฒน์ (2525 : 38) ได้เสนอ
 ความคิดว่าการมีส่วนร่วมของนักเรียนจะมีอย่างน้อย 4 - 5 ระดับดังนี้คือ

- (1) มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญ
- (2) มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา
- (3) มีส่วนร่วมในการเสือกวิธีการและการวางแผนในการแก้ปัญหา
- (4) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน
- (5) มีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนร่วม
 ทำให้เกิดความสำเร็จ

วัชระ ศักดิ์ ณ มรรคา (2541 : 18) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการทำงานที่บุคลากรในองค์การมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรทุกขั้นตอนด้วยความเต็มใจ และสนับสนุน เพื่อให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ก่อตั้งต้องการและทำให้บุคลากรเหล่านี้ เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่นักเรียน หรือสมาชิกในองค์กร ได้มีโอกาสตัดสินใจหรือเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจัง มีเสรีภาพทุกขั้นตอน และรับผิดชอบผลผลิตของกิจกรรม ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้

2.3.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของนักเรียนในรูปแบบประชาธิปไตย

บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์ (2528 : 20) มีความเห็นว่าประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ดังนี้

- (1) นักเรียนตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา
  - (2) นักเรียนมีโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของตนเอง
  - (3) เป็นการระดมทรัพยากรบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
  - (4) นักเรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนามีความมั่นคงถาวร และต่อเนื่อง
  - (5) เป็นกระบวนการส่งเสริมระบบประชาธิปไตย ทำให้นักเรียนมีความคิดอิสระในการตัดสินใจ
  - (6) นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และมีอำนาจสูงสุดในการพัฒนา
- ไฟโรมัน ศุขสัมฤทธิ์ (2531 : 24) ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของนักเรียน ถ้ามองในแง่การบริหารงานพัฒนาแล้วมีดังนี้ คือ
- (1) จะช่วยให้นักเรียนยอมรับโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
  - (2) นักเรียนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
  - (3) การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนมากขึ้น
  - (4) โครงการจะให้ประโยชน์แก่นักเรียนมากขึ้นและมีการระดมทรัพยากรามากขึ้น
- เพื่อพัฒนาชนบท
- (5) จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของนักเรียนมากขึ้น

ส่วน ปั๊มน้ำรัฐ (2533 : 7 ; อ้างอิงจาก ประพันธ์ วรรณบวร, 2543 : 47) กล่าวถึง
คุณประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของนักเรียนดังนี้

- (1) นักเรียนได้ตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือแก้ปัญหาของตนเอง
- (2) นักเรียนได้มีโอกาสในการใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ ทั้งในรูปของความคิด การตัดสินใจ การกระทำ ได้เต็มที่
- (3) ประโยชน์ในการระดมทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- (4) นักเรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนามีความมั่นคงถาวร และประยัค
- (5) จะเป็นกระบวนการในการพัฒนาความสามารถ และพลังของประชาชนในการพัฒนาตนเอง
- (6) เป็นการส่งเสริมระบบประชาธิปไตย
- (7) นักเรียนมีความรับผิดชอบ
- (8) เป็นการแสดงออกถึงการเคารพนับถือเชื่อใจไว้ใจ รักและศรัทธาความรู้ความสามารถ

จากความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการระดมทรัพยากรบุคคลให้ใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ และถูกวิธี จนทำให้งานประสบผลลัพธ์จริงทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของ หรือส่วนหนึ่งขององค์กร ได้พัฒนาความสามารถของตนเองและส่งเสริมประชาธิปไตย

2.3.3 สถานศึกษากับการมีส่วนร่วมในรูปแบบประชาธิปไตย

2.3.3.1 ความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครู

พชรี สวนแก้ว (2536 : 52) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคม แห่งเดียวเท่านั้นที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับสถาบันครอบครัวมากกว่าหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะเด็กเกือบทุกคนต้องใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนอย่างน้อยที่สุดประมาณ ปีละ 8-9 เดือน หรือ 5 วันต่อ 1 สัปดาห์ และแต่ละวันจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนประมาณ 5 - 6 ชั่วโมง นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับชุมชนอีกด้วย ในด้านของการมีส่วนร่วมที่กำหนดเป้าหมายการส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกัน

ในปัจจุบันบ้านกับโรงเรียน หรือผู้ปกครองกับครูจะต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อประโยชน์แก่ตัวเด็กเอง เช่น ร่วมจัดกิจกรรม ได้แก่ การให้บริการห้องสมุด กิจกรรมพิเศษทางศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ ว่ายน้ำ และนันทนาการต่าง ๆ กิจกรรมดังกล่าวจะมาจาก

จะช่วยในการดูแลเด็ก โดยให้เด็กอยู่ในโรงเรียนนานขึ้น ประโยชน์อีกทางหนึ่ง คือ การที่เด็กจะได้มีโอกาสพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย ทางสังคมและอารมณ์ อีกด้วย

2.3.3.2 จุดมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างสถานศึกษาและครู

พชรี สวนแก้ว (2536 : 53-55) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นผู้มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด โดยต้องยอมรับว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีสิทธิ์สมบูรณ์ที่จะให้การเลี้ยงดูและอบรมเด็กตามที่เขาเห็นสมควร แต่ในสภาพที่เป็นจริงแล้วโอกาสที่ผู้ปกครองจะอบรมเลี้ยงดูเด็กตามที่ต้องการหรือมุ่งหวังนั้นน้อย เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนเด็กจะเหลือเวลาให้ผู้ปกครอง เพียงแค่ดูแลความเป็นอยู่ ความปลอดภัยและเรื่องการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการสร้างเสริมลักษณะนิสัย และพุทธิกรรมต่าง ๆ ที่พึงประสงค์นั้น ผู้ปกครองต้องอาศัยครูเป็นอย่างมาก เพราะโรงเรียนเป็นบ้านหลังที่สองของเด็ก เด็กต้องใช้ชีวิตที่โรงเรียนตลอดวัน โดยมีครูเป็นผู้ดูแลและนำด้วยเหตุนี้ความรู้สึกไว้วางใจที่ผู้ปกครองมีต่อครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่ในขณะเดียวกันครูจะไม่สามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ ดังนั้น ครูต้องให้ความไว้วางใจต่อสถานศึกษาเรียนด้วย เนื่องจากทั้งนักเรียน และครูต่างเป็นผู้รับผิดชอบสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับเด็กร่วมกัน ดังนั้น ห้องสองฝ่ายจึงควรร่วมมือกันเพื่อประโยชน์สูงสุดที่พึงบังเกิดกับเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อขัดจัดติที่มีต่อกัน ทั้งนี้ เพราะผู้ปกครองและครูต่างก็ปฏิบัติต่อเด็กเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ครูจึงจำเป็นต้องขัดจัดติที่มีต่อกัน ครูแต่ละคนที่เข้าพบกันในโรงเรียนต่างก็มีประสบการณ์ต่าง ๆ กันบางคนอาจจะได้ประสบการณ์ที่น่าชื่นชมจากโรงเรียน แต่บางคนอาจจะได้ประสบการณ์ที่ไม่น่าจดจำ ประสบการณ์จึงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและการปฏิบัติตามต่อกันทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ความรู้สึก แต่ละคนมีความคิดเกี่ยวกับโรงเรียนต่างกัน ผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยมีปัญหาใด ๆ เลย แต่นักเรียนอีกหลายคนมีปัญหาต่าง ๆ มากน้อย นักเรียนบางคนไม่แน่ใจบทบาทของตนในขณะที่บางคนรู้สึกว่าเด็กของตนมีปัญหาควบคุมไม่ได้ และสถานศึกษาที่ควบคุมเด็กไม่ได้ บางคนสงสัยว่าเด็กของตนเก่งที่สุดถูกที่สุด แต่เหตุใดจึงเข้ากันเพื่อนไม่ได้ รู้สึกว่าเด็กโถเข็นและยิ่งไม่ต้องการตอนเอ่ยมาขึ้น บางคนสังสูญมาโรงเรียนเพียงเพื่อจะได้มีเวลาเป็นของตนเอง เป็นต้น

โรงเรียนเป็นสถานที่แห่งแรกที่แยกผู้ปกครองและเด็กออกจากกัน จึงเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปเด็กอาจมีปัญหาในช่วงนี้ แต่นอกจากเด็กแล้ว ผู้ปกครองบางคนอาจมีปัญหากังวลใจเกี่ยวกับเด็กไปต่าง ๆ จนไม่เป็นอันทำธุระของตน เช่นคณะกรรมการบางคนรู้สึกไม่พอใจและมีปฏิกริยาต่อก្នុងเด็ก แม้เด็กติดโรงเรียนไม่อยากกลับบ้านและพูดถึงครูบ่อย ๆ นักเรียนกลุ่มนี้รู้สึกว่าครูจะเป็นผู้ดูแลเด็กโดยคิดว่าครูเป็นคนรับผิดชอบความประพฤติเด็ก และครูอาจโทษเข้าได้ถ้าเด็กประพฤติไม่ดีผู้ปกครองเหล่านี้มักกลัวครูจะว่าดุประ升ความล้มเหลวในการอบรมเด็ก ผู้ปกครองบางคนก็กังวลเรื่องความไม่ปกติของเด็ก เช่น ในรายที่เด็กสุขภาพไม่สมบูรณ์หรือมีปัญหาทางกาย

หรือทางอารมณ์ความรู้สึกของผู้ปกครองต่อเด็กจะมีอิทธิพลต่อวิธีปฏิบัติต่อเด็ก กล่าวคือ ผู้ปกครองที่คิดว่าเด็กคลาดมากย่อมจัดประสบการณ์ให้เด็กต่างจาก ผู้ปกครองที่คิดว่าเด็กช้ากว่าปกติ การที่ผู้ปกครองไม่กระตุ้นความสามารถของเด็กอย่างเหลือเด็กตลอดเวลา y ย่อมมีผลเสียต่อพัฒนาการของเด็ก ผู้ปกครอง บางคนกลัวว่าตนไม่มีความสามารถยอมรับความสามารถของเด็ก หลังจากได้พยายามส่งเสริมและกระตุ้นความสามารถเต็มที่แล้ว ประสบการณ์ของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนที่นำเด็กมาเรียนเป็นลิ่งสำเภา ผู้ที่คุ้นเคยกับโรงเรียนเป็นเวลานานจะสร้างทัศนคติที่มีต่อครู เด็กอาจมองครูในแง่ผู้ใช้อำนาจหรือผู้ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความช่วยเหลือ ครูอาจจะเป็นผู้ยุติธรรมและค่อยให้กำลังใจ หรือช่างดู ช่างทำไทย แม้ว่าผู้ปกครองส่วนมากอยากรวยเด็กเท่าที่จะทำได้ แต่ทัศนคติที่มีต่อครูที่ ทำให้ไม่สนับ协 ไม่ไว้วางใจ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการร่วมมือระหว่างทั้งสองฝ่าย ความรู้สึกของครูในฐานะที่ครูเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ในบางครั้งครูจะมีความรู้สึก และทำที่ที่อาจจะขัดขวางความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อผู้ปกครอง เช่น ความสนใจอาใจใส่ที่ผู้ปกครองมีต่อเด็กย่อมทำให้ครูปฏิบัติต่อเด็กต่างกัน ครูจะรู้สึกยุ่งยาก ถ้าผู้ปกครองไม่สนใจเด็กของตน และพโลยกปฏิบัติต่อเด็กไม่ถูกต้องไปด้วยความเห็นที่มักขัดขวางความสัมพันธ์อันดีของผู้ปกครองและครูเป็นอย่างยิ่ง คือ การที่ครูมักจะคิดว่าเด็กควรเป็นอย่างไร โดยครูอาจเคยมีประสบการณ์กับเด็กมาก่อน และสร้างภาพลักษณะนิสัยที่เด็กมี ซึ่งภาพที่ครูคาดอาจเคยเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี แต่ไม่ว่าจะเป็นไปในทางใด ภาพนี้ก็จะเป็นสิ่งที่บังคับลักษณะนิสัยที่แท้จริงของเด็ก ครูที่เป็นเช่นนี้ไม่สามารถชี้แจงเรื่องของเด็กแก่ผู้ปกครองได้ตรงตามความเป็นจริง ซึ่งย่อมเกิดความเห็นขัดแย้งกับผู้ปกครองได้ นอกจากนี้ความคิดเห็นที่ว่าผู้ปกครองพยายามผลักดันให้เด็กทำในสิ่งที่เกินพัฒนาการของเขารองก็เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เพราะครูมักเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ วิเคราะห์ในสิ่งที่เด็กความไม่เข้าใจกันนี้คือ การที่ครูคิดว่าผู้ปกครองผลักดันเด็กมากเกินไป ในขณะที่ผู้ปกครองคิดว่าครูเตรียมการสอนไม่เหมาะสมกับเด็กด้วยประสบการณ์ที่ต่างกันของผู้ปกครองและครู อาจก่อให้ทั้งสองฝ่ายเกิดอคติต่อกันอันเป็นอุปสรรคในการร่วมมือเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็ก ดังนั้น เพื่อเป็นการขจัดอคติต่อกัน บ้านและโรงเรียนจำเป็นต้องตั้งจุดมุ่งหมาย ความคาดหวัง และรูปแบบ ความสำเร็จในการอบรม เลี้ยงดูเด็กในลักษณะที่สอดคล้องกัน ถ้าครูสอนในสิ่งที่เด็กไม่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ ผู้ปกครองย่อมเกิดอคติต่ำเด็กไปโรงเรียนแต่ไม่ได้ประโยชน์และอาจไม่อยากให้เด็กไปโรงเรียนอีกต่อไป

เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน ครูควรจะระลึกเสมอว่าตนไม่ใช่เป็นเจ้าของเด็ก แม้ว่าครูจะมีความรู้เกี่ยวกับเด็กมากกว่าผู้ปกครอง แต่ครูไม่มีสิทธิจะตัดสินใจให้เด็กหลาย ๆ เรื่อง ผู้ปกครองส่วนใหญ่นำเด็กเข้ามาโรงเรียนและปล่อยให้ครูตัดสินใจในการเรียนของเด็กทุกเรื่อง

เพราะผู้ปกครองเชื่อว่าโรงเรียนมีทุกสิ่งพร้อมที่จะให้เด็ก ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ต้องการเข้ามา干涉ก่อจาย หน้าที่ของครู ทั้ง ๆ ที่ต้องการแสดงความคิดเห็น โดยผู้ปกครองหวังว่าความคิดเห็นของตน และผู้ปกครองคนอื่น ๆ จะได้รับพิจารณาสิ่งที่เด็กได้เรียนจากบ้านและจากโรงเรียนย่อมมีส่วนต่างกันบ้าง ไม่มากก็น้อย ถ้าผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา ยอมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน การอบรมแล่ยงดูและการส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายเดียวกันย่อมมีทางเป็นไปได้มากขึ้น แต่ถ้าผู้ปกครองและครูต่างไม่สนใจซึ่งกันและกันก็จะเกิดผลเสียอย่างยิ่งต่อเด็ก

ลักษณะของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาและครู จะเห็นว่าสถานศึกษาและครูต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน อาจกระทำได้ใน 2 ลักษณะคือ

(1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครู ในการอบรม เลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก

(2) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษา และชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลอื่น ๆ นอกจากครูเพื่อให้เข้าใจลักษณะที่สำคัญของเด็กในอันที่จะสร้างและสนับสนุนสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กผลที่ได้จากการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาและครู เด็กไม่ต้องประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพราะมีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอของระหว่างคณะกรรมการและครูเด็กมีชีวิตที่มีความสุขและสมบูรณ์ขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2.3.3.3 บทบาทของสถานศึกษากับบทบาทของผู้ปกครองนักเรียน

กรรมสุขภาพจิต (2544: 5 - 6) ได้กล่าวถึง บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครองในการ พัฒนาลูก ดังนี้

(1) พ่อแม่ต้องเป็นคนที่รักการเรียนรู้ ศึกษาสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถอธิบายและสร้างความเข้าใจให้กับลูกได้ และเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกในการ ปรับตัวและฝรั่งใฝ่เรียน

(2) พ่อแม่ควรมีการเสริมสร้างกำลังใจ ให้กับลูกแต่ละคน เช่น การพูดให้กำลังใจมากกว่าการคุดค่า ความเมื่อเด็กทำผิดพลาด หรือพูดทำงานของเบรียบจนเด็กรู้สึกว่าเขา เป็นคนไม่ดีไม่เก่ง ไม่มีความสามารถงานหมัดกำลังใจ

(3) พ่อแม่ควรมีกิจกรรมร่วมกับลูกไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเล่นการสนทนารือการเรียนหรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ทำให้จิตใจเด็กมีความมั่นคงและเรียนรู้จากพ่อแม่ในชีวิตจริง

(4) พ่อแม่ควรส่งเสริมให้เด็กมีมนุษย์สัมพันธ์ และคุณธรรมที่ดี สามารถเป็นนิตรกับผู้อื่น ร่วมมือกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการประนีประนอม ขณะเดียวกันก็มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และรู้จักการเติบโต ไม่เห็นแก่ตัว

(5) ร่วมมือกับทางโรงเรียนรู้ถึงปัญหาของลูกดังนี้ ๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่ซ่อนเร้นอยู่จะได้เข้าใจและช่วยแก้ไขดังนี้

นอกจากนี้ บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อโรงเรียนมีดังนี้

(1) ร่วมมือกับโรงเรียนในการช่วยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

(2) ร่วมปรึกษาหารือกับโรงเรียนในการผลีเด็กมีปัญหา

(3) ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน เมื่อครูไปเยี่ยมบ้านเพื่อสร้างความสนิทสนม

ให้มากยิ่งขึ้น

(4) ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กในการพิจารณาสติปัญญา ความสนใจและความถนัดของเด็ก

(5) ร่วมมือกับทางโรงเรียนในการตัดสินใจเลือกวิชาเรียนของเด็ก

(6) ร่วมมือกับโรงเรียนในการสังเกตดูการพัฒนาการของเด็ก และส่งเสริม การพัฒนาการของเด็กจนถึงขีดสูงสุด

บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในหน้าที่อื่น ๆ ดังนี้

(1) ในฐานะที่เป็นครูของลูกหลาน โดยปกติแล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองคือครูคนแรกของลูกด้วยการเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นตัวแทน การปลูกฝังค่านิยมและเจตคติต่าง ๆ การสั่งสอนอบรมนี้เริ่มตั้งแต่เด็กยังไม่เข้าโรงเรียนจนกระทั่งเข้าโรงเรียนมีความก้าวหน้าทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมาก many ผู้ปกครองสามารถเลือกใช้ความรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือคู่มือกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็ก รวมทั้งการศึกษานอกระบบต่าง ๆ มาจัดสอนให้เด็ก เพื่อที่จะช่วยเด็กมีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเรียนอย่างมีระบบต่อไป การช่วยสอนนี้ผู้ปกครองสามารถเป็นครูให้กับเด็กได้ทุกรอบดับการศึกษาการที่ผู้ปกครองรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษา ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างยิ่งด้วย

(2) ในฐานะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ปกครองบางคนมีความรู้ ความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เช่น สถาปนิก นักธุรกิจ วิศวกร ฯลฯ ซึ่งโรงเรียนอาจเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในโรงเรียนรวมทั้งผู้ปกครองคนอื่น ซึ่งนอกจากเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่เด็กโดยตรงแล้วยังจะเป็นการเผยแพร่ความรู้ และเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครอง และครู และระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเอง

(3) ในฐานะอาสาสมัครของโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นผู้ปักธงที่ไม่ได้ทำงาน ซึ่งโรงเรียนขอความร่วมมือให้ม้าช่วยกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น การบริหารห้องสมุด กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ

(4) ในฐานะผู้กำหนดคัวตุประสงค์ ในบางครั้งผู้ปักธงจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดคัวตุประสงค์ต่าง ๆ ของโรงเรียน การดำเนินการโดยเฉพาะโรงเรียนในชุมชนนี้ จะมีการบริหารงานโดยเฉพาะ โรงเรียนมีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยบุคลากรในโรงเรียน ผู้นำในท้องถิ่นและตัวแทนผู้ปักธง ซึ่งคณะกรรมการเหล่านี้เป็นผู้กำหนดคัวตุประสงค์ทางการศึกษา จะส่งผลต่อเด็กโดยตรง นอกจากผู้ปักธงจะมีบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้ปักธงยังเป็นผู้ช่วยที่ดีของชั้นเรียน เป็นแหล่งทรัพยากรและเป็นแหล่งช่วยเหลือสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แก่โรงเรียน จึงกล่าวได้ว่า พลังของผู้ปักธงเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาลุล่วงไปด้วยดี

พชรี สารแก้ว (2536 : 56) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่ผู้ปักธงสามารถร่วมกับโรงเรียนไว้ว่า กิจกรรมที่โรงเรียนสามารถจัดเพื่อสนับสนุนให้ผู้ปักธงได้มีส่วนร่วม ได้แก่

- (1) การให้การศึกษาแก่ผู้ปักธง
- (2) ห้องพักผู้ปักธง
- (3) การประชุมวางแผน
- (4) ห้องสมุดโรงเรียน
- (5) กล่องรับความคิดเห็น
- (6) การสอนทางโภชนาศึกษา
- (7) ห้องแหล่งความรู้
- (8) ศูนย์การเรียน
- (9) การแลกเปลี่ยนสิ่งของ
- (10) งานคืนสู่โรงเรียน
- (11) โครงการต่าง ๆ

นอกจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้ปักธงอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้อีกหลายอย่าง เช่น การเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เด็กและครู หรือกลุ่มผู้ปักธง ด้วยกันเอง ซึ่งอาจเป็นความรู้ทางด้านวิชาการ ตลอดจนความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับงานอดิเรก บางอย่าง เช่น การเลี้ยงกัญชากัน การแสดงความสามารถ ฯลฯ

การศึกษาเกี่ยวกับผู้ปกครองนักเรียนดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยลำพังหรือการรวมกลุ่มของผู้ปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้มีการพัฒนาในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

2.3.4 สถานศึกษาโรงเรียนกับทราบมั้ย

2.3.4.1 หลักการและเหตุผล

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายหลักที่จะปลูกฝังเยาวชนของชาติให้มีคุณธรรมระเบียบวินัย ความจริงก็คือสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เลื่อมใสในการปกครองระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การดำรงส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ตลอดจนความเป็นเอกราช ความมั่นคงของชาติ ให้มีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา

การกิจกรรมของโรงเรียน คือ การประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนาสติปัญญาและลักษณะนิสัยอันดีงามแก่นักเรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติสืบไปในภายภาคหน้า นอกจากโรงเรียนเป็นแหล่งให้ความรู้แล้วโรงเรียนยังเป็นที่รวมของเด็กในวัยที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เด็กที่กำลังจะฝึกหัดเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความต้องการเพื่อนที่จะอยู่ร่วมกันและทำงานกัน โรงเรียนจึงต้องสนับสนุนความต้องการนี้และใช้โอกาสเหล่านี้หล่อหลอมปูรุ่งแต่งให้เด็กเป็นไปในทางที่ถูกต้อง

2.3.4.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินงานพัฒนา

การศึกษา

2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง

3) ฝึกหักษณ์นิสัยที่ดีของการอยู่ในสังคม เช่น การเสียสละ การยอมรับ พึงความคิดเห็นของเพื่อน การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสเข้ามาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีคุณภาพ

4) รักษาการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยรักษาบทบาทและหน้าที่ของตนเองมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

5) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง มีความสามัคคีต่อหมู่คณะในโรงเรียนและชุมชน

2.3.4.3 วิธีดำเนินการ

1) กำหนดให้มีสถานกําเรียนในโรงเรียนกันทรมณ์ อำเภอ กันทรมณ์
จังหวัดศรีสะเกษ

2) จัดกิจกรรมนักเรียนตามปฏิทินกิจกรรมของโรงเรียน

2.3.4.4 วัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานกําเรียน

สถานกําเรียนจัดตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตัวเอง เพื่อเป็นพลเมืองดีในสังคม
ประชาธิปไตย
- 2) เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ด้านบริหารและด้านปกครองของ
นักเรียน โดยนักเรียนเพื่อนักเรียน

3) เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนักเรียนในการกระทำการอื่นใดทั้งภายใน
และภายนอกโรงเรียน

2.3.4.5 องค์ประกอบของสถานกําเรียน

สถานกําเรียน แบ่งเป็น สถาบันนักเรียน ให้มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) คณะกรรมการบริหารนักเรียน
- 2) คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน
- 3) อาจารย์ที่ปรึกษา

กำหนดให้ประธานผู้แทนนักเรียนเป็นประธานสถานกําเรียนและประธาน
ผู้อำนวยการ โดยให้โรงเรียนเลือกเป็นประธานสถานกําเรียน และมีสายสัมภาระ คือ ผู้ดำเนิน
กิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการยุติธรรม ด้วยความซื่อสัตย์ เป็นกลาง มีคุณธรรม ปฏิบัติด้วย
ความสมานฉันท์ และมีความยุติธรรมเป็นที่สำคัญ การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายของ
โรงเรียน และครอบคลุมคุณลักษณะของโรงเรียน ตามหลักสูตร คือ จรรยาจาม ความรู้ดี มีวินัย
ไฟคุณธรรม

2.3.4.6 คณะกรรมการบริหารนักเรียนประกอบด้วย

- 1) ประธาน
- 2) รองประธาน
- 3) เลขาธิการ
- 4) เหรียญกลีก
- 5) ประชาสัมพันธ์
- 6) ฝ่ายวิชาการ

7) ฝ่ายกิจกรรม

8) ฝ่ายสารวัตรรักเรียน

2.3.4.7 คณะกรรมการผู้แทนนักเรียนประกอบด้วย ผู้แทนนักเรียนจากทุกชั้นเรียน

2.3.4.8 อาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม จำนวน 2 คน

2.3.4.9 การเลือกตั้ง การแต่งตั้ง และสมາชิกภาพ

การเลือกตั้งประธานสภานักเรียน และคณะกรรมการบริหารสภานักเรียน
ให้เป็นไปตามเกณฑ์ และวิธีการที่โรงเรียนกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ เช่นว่านี้ให้คุณถึง

1) เกณฑ์ค่านิยมสมานฉันท์

2) วิธีหาเสียง วิธีลงคะแนน และวิธีนับคะแนน

3) การประกาศผล

2.3.4.10 ผู้มีสิทธิได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานสภานักเรียน ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นนักเรียนปัจจุบันของโรงเรียนกันกรรมษ์

2) เป็นผู้ไม่เคยถูกตัดคะแนนความประพฤติหรือเคยถูกตัดคะแนนความ

ประพฤติ 25 คะแนน

3) มีผู้รับรองความสามารถในการปฏิบัติงานสังคม ไม่น้อยกว่า

15 คะแนน โดยผู้รับรองต้องเป็นอาจารย์ 3 คน

4) เป็นผู้มีความตั้งใจและสนใจต่องานสภานักเรียนด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5) ต้องกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษานั้น

และมีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.00

2.3.4.11 การเลือกตั้งประธานสภานักเรียน

ให้กระทำโดยการเลือกตั้งทั่วไปผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องรวมกลุ่มโดยระบุ
ตำแหน่งหน้าที่ให้ครบ ในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีเพียงกลุ่มเดียว ควรนับคะแนนเสียง ต้องได้
คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มาลงคะแนนเสียงทั้งหมด จึงมีสิทธิได้รับเลือกตั้ง

2.3.4.12 คณะกรรมการผู้แทนนักเรียนเป็นตัวแทนนักเรียนของแต่ละห้อง โดย
ผ่านการคัดเลือกมาแล้วจากห้องของตนเอง หรือวิธีการที่โรงเรียนกำหนด และให้มีกรรมการผู้แทน
ห้องละ 2 คน

2.3.4.13 สภานักเรียนใหม่วาระคราวละ 1 ปี โดยเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในเดือน
พฤษภาคม ของภาคเรียนที่ 2 และให้ครบวาระการปฏิบัติหน้าที่ในเดือนตุลาคม ของปีถัดไป
คณะกรรมการผู้แทนนักเรียนซึ่งพ้นจากตำแหน่ง อาจได้รับการเลือกตั้งหรืออาจแต่งตั้งอีกทีได้

2.3.4.14 อาจารย์ที่ปรึกษา ให้สภานักเรียนเป็นผู้เสนอชื่ออาจารย์เพื่อให้โรงเรียน
แต่งตั้งจำนวน 2 คน

2.3.4.15 นอกจากพื้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว สภานักเรียนและคณะกรรมการ
ผู้แทนนักเรียนพื้นจากตำแหน่งต่อเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออกจาก
- 3) สภานักเรียนมีมติให้ออก

เมื่อกรรมการผู้ได้พื้นจากตำแหน่งก่อนวาระ โรงเรียนอาจจัดให้มีการ
เลือกตั้ง หรือแต่งตั้งผู้อื่นแทนก็ได้ ผู้ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ที่
ตนแทนเท่านั้น

2.3.4.16 การบริหารงานสภานักเรียน
แบ่งตามความรับผิดชอบดังนี้

- 1) การวางแผนหรือขับบังคับและการบริหารกิจกรรมนักเรียน ให้
เป็นอำนวยและหน้าที่ของสภานักเรียน
- 2) อาจารย์ที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการวางแผนหรือการเขียน
โครงการและมีอำนวยหน้าที่ในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของสภานักเรียน ให้เป็นไปด้วยความ
เรียบร้อย
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ให้สภานักเรียนเป็น
ผู้เสนอโครงการโดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ให้รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนา
นักเรียน พิจารณาเห็นชอบเพื่อเสนอผู้อำนวยการโรงเรียน

2.3.4.17 อำนวยและหน้าที่ของสภานักเรียน

- 1) จัดการประชุมสภานักเรียน
- 2) จัดทำโครงการกิจกรรมนักเรียน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
- 3) ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน
- 4) เพย์แพร์ความรู้เรื่องประชาธิปไตยแก่นักเรียน และดำเนินการเลือกตั้ง
ประธานสภานักเรียน
- 5) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร

2.3.4.18 การประชุม

ภาคเรียนหนึ่ง ๆ ให้มีการประชุมสามัญสภานักเรียนครั้งหนึ่ง เว้นแต่มีกรณีรับค่าวุฒิในการประชุมแต่ละครั้งต้องประกอบด้วยองค์ประชุมดังนี้

- 1) การประชุมให้ประกอบด้วย สภานักเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา
- 2) ให้ประธานคณะกรรมการบริหารเป็นประธานในที่ประชุมให้
- 3) เลขานุการคณะกรรมการบริหารเป็นผู้ออกหนังสือเชิญประชุม และจดบันทึกการประชุม
- 4) ในการประชุมต้องมีผู้เข้าประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสภานักเรียนจึงจะครบองค์ประชุม
- 5) ถ้าประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้รองประธานเป็นประธานในที่ประชุมหรือกรรมการผู้แทนนักเรียนคนหนึ่งเป็นประธาน
- 6) การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้เลียงข้างมาก
- 7) ผู้เข้าประชุมคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

2.3.4.19 กิจกรรมของสภานักเรียน

- 1) กิจกรรมกีฬาสี
- 2) กิจกรรมวันปีใหม่
- 3) ร่วมรณรงค์วันงดสูบบุหรี่โลก
- 4) พิธีประดับเครื่องหมาย เกียรติบศ
- 5) รวมการนักเรียน
- 6) กิจกรรมวันไหว้ครู
- 7) กิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การออกเสียง ประธานติดต่อ
- 8) กิจกรรมค่ายเยาวชน ประชาธิปไตย เพื่อการเดือกดึง
- 9) กิจกรรมประชุม

2.3.4.20 นุ่มนวลตัวแทนสภานักเรียนไทย

- 1) เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
- 2) ประสานงานทุกเรื่องกับอาจารย์ทุกฝ่าย
- 3) เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เพื่อนนักเรียน และชักชวนเพื่อน ๆ ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

4) คิดโครงการที่เป็นประโยชน์

2.3.4.21 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียน

- 1) รับฟัง รวบรวมความคิดเห็นต่าง ๆ ของนักเรียนเสนอต่อทางโรงเรียน
- 2) รับนโยบายโรงเรียนไปประชาสัมพันธ์ ชักชวน ขอความร่วมมือกับนักเรียนเพื่อปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ดูแลสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของนักเรียนให้ได้รับบริการที่ดีจากองค์กรและสถาบัน

4) แสวงหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างเหมาะสม

- 5) จัดกิจกรรมตามประเพณีและเทศการต่าง ๆ
- 6) ช่วยเผยแพร่ความรู้และกระบวนการประชาธิปไตย
- 7) สรุหากคณะกรรมการชุดต่อ ๆ ไป

2.3.4.21 มุมมองอื่น ๆ

- 1) สนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมดี ๆ ในโรงเรียน
- 2) นำแนวทางแก้ไขปัญหาไปลงมือปฏิบัติ
- 3) รักษาผลประโยชน์ของเพื่อนนักเรียน
- 4) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมที่น่าสนใจให้เพื่อนนักเรียนได้ทราบโดยทั่วไป

- 5) เป็นผู้นำในการนักเรียนหน้าเสาธง
- 6) ควบคุมและแยกแจ้งงานให้กับทุกคนในทีมงาน

2.3.4.22 วิสัยทัศน์ของสถานนักเรียน

สถานนักเรียนมุ่งจัดกิจกรรมที่เกิดจากการกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายของสถานนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความสอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตย และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในปีการศึกษา 2553

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จำรัส บุญเรือง (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทของโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนบ้านโนนทอง และโรงเรียนบ้านทาลี อำเภอหัวขะแดง จังหวัดคราชสินما พบว่าอุปสรรค และปัญหาคือ โรงเรียนไม่ใช้แบบสำรวจปัญหาของชาวบ้าน ทำให้สำรวจปัญหาได้ไม่ครอบคลุมทุก

ด้านและประชาชนเองไม่มีเวลาامر่วมประชุม เพราะมีภารกิจมาก โรงเรียนวิเคราะห์ปัญหาของหมู่บ้านได้ไม่ครอบคลุมทุกด้าน และประชาชนไม่มีส่วนวิเคราะห์ปัญหาหมู่บ้าน เพราะขาดความรู้ความเข้าใจ ส่วนการวางแผนโรงเรียนได้เสนอแผนงานให้ประชาชนทราบทุกครั้ง และประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผน เพราะขาดการฝึกอบรมและคำแนะนำในด้านการวางแผน ประชาชนได้มีส่วนช่วยเหลือด้วยการบริจาคเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน และรับบริการจากโรงเรียน แต่ประชาชนไม่มีส่วนรับผิดชอบในกิจกรรม เพราะส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจนต้องประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวทำให้ไม่ค่อยมีเวลา ขาดความรู้และนักเรียนจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมทั้งหมด สำหรับการประเมินผล ประชาชนไม่เข้าใจในการประเมินผล เพราะไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมจึงมักมีความความเห็นคล้ายตามกับผลการประเมินของโรงเรียน

กำพล แสนบุญเรือน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า

(1) สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารโรงเรียน มีความรู้ความต้องการที่จะให้องค์กรบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนดังนี้

- (1.1) งานด้านธุรการเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุ
- (1.2) งานด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและการส่งเสริมทางวิชาการ
- (1.3) งานด้านบริหารงานอาคารสถานที่
- (1.4) งานด้านการปกครอง

(2) สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่ต้องการให้องค์กรบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษา อันดับ 1 คือ เป็นงานที่โรงเรียนควรดำเนินการเองสอดคล้องกับทุกหน่วยงาน

บังอร อ้วนล้ำ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : ศึกษาเฉพาะกรณีของ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบร่วมกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็ก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้านการแก้ไขปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ด้านการดำเนินกิจกรรมและด้านการลงบูรณาการในกิจกรรม ตามลำดับ ปัจจัยด้านภูมิหลัง การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน สถานภาพสมรส การดำรงตำแหน่งในหมู่บ้าน ความรู้ความเข้าใจ ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม แต่ปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เมตต์ เมตต์การุณย์จิต (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษา ประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดครรราชการสีมา พบร่วม

คณะกรรมการศึกษาข้ามมีส่วนร่วมในระดับมากในเรื่องการประสานงานส่วนด้านการวางแผน การจัดทรัพยากร การกระตุ้นการทำงานและการประเมิน มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง สำหรับ ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่ ระยะเวลาที่อาสาสมัครชุมชน การมีถิ่นกำเนิด การเป็นคิมย์เก่า การมีบุตรหลาน เรียนอยู่ในโรงเรียน ความคาดหวังต่อโรงเรียนการมีความสัมพันธ์กับโรงเรียน และความห่วงใยต่อสวัสดิภาพเด็ก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

สัมพันธ์ อุปala (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบร่วม

(1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในงาน กิจการนักเรียนมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือชุมชนเข้าใจว่าการกิจการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ บุคลากรในโรงเรียนควรมีนุழຍสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และชุมชนควรมีส่วนร่วมรับรู้ การตัดสินใจกำหนดนโยบายของโรงเรียน

(2) คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมี ส่วนร่วมในเรื่องให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหา การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ เมื่อมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน นักจะไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามประธานในที่ประชุม สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือโรงเรียนต้องขอมรับในความสามารถในการตัดสินใจของคณะกรรมการโรงเรียนให้มากขึ้น

Sorbello (1978) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในบทบาทหน้าที่เป็นจริง และคาดหวังตามทัศนะของครุประถมศึกษา ครูใหญ่ และผู้ปกครองนักเรียน โดยศึกษาความสัมพันธ์ 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้าน นักเรียน ด้านหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก และด้านการประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ทุกกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า

- (1) ผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
- (2) ทุกกลุ่มเสนอให้ผู้ปกครองมีส่วนเลือกหนังสือเรียนการจัดหลักสูตร
- (3) ให้ผู้ปกครองทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียน
- (4) ครูใหญ่และคณะครุมีความเห็นว่า ผู้ปกครองไม่ควรเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนใน ส่วนที่ผู้ปกครองไม่มีความรู้และไม่มีความมั่นใจ

(5) กลุ่มที่ไม่ใช่ผู้ปกครอง เห็นว่าผู้ปกครองไม่กระตือรือร้น และมีความรับผิดชอบน้อย

Pallozzi (1981) ได้วิจัยรูปแบบของชุมชนต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ โรงเรียนในท้องถิ่นในรัฐนิวเจอร์ซี ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสอบถามคณะกรรมการการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรขยายออกไปเป็นรูปแบบของชุมชนเมือง ด้วยการจัดการศึกษาในโรงเรียนท้องถิ่นควรร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย ชุมชนควรเสนอนโยบายที่ตรง กับความสามารถของตนเอง และสิ่งที่โรงเรียนควรดำเนินถึงคือการรับผิดชอบกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นและอยู่ในวิถีที่เป็นไปได้ การปฏิบัติจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องในปีเดียวกัน

Craff (1988) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของโรงเรียน ที่จะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมาย คือ ต้องการ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน กับทัศนคติต่อสถานศึกษา ของรัฐ ผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติกับระบบโรงเรียนในแต่ละ สิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของ ชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

สรุปการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้มีโอกาสพัฒนาความเป็นอยู่ และอาชีพ ของตนเอง โดยเป็นผู้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นคือ การร่วมคิด ร่วมรับรู้ ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา ร่วมพัฒนา ร่วมประเมิน และร่วมรับผลประโยชน์ จะเห็นได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทั้งทางกายและ ใจ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาตนของประชาชนและการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับ ปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ ปัจจัยภายในบุคคล คือ ความเชื่อ ความศรัทธาที่เกิดจากประสบการณ์และ การเรียนรู้ ส่วนปัจจัยภายนอกคือการถูกขักขุน หรือถูกบังคับจากคนอื่นที่สำคัญการทำประโยชน์ได้ รับรู้ว่าการร่วมมือของเขากำหนดให้ได้ประโยชน์อะไรบ้าง จะทำให้เกิดความรู้สึกพร้อมที่จะมีส่วน ร่วมทั้งกายและใจ

จากการศึกษาผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน พบว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในรูปแบบเป็นกรรมการและ เข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียนทุกครั้ง และลักษณะกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมของ โรงเรียน และการประสานงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมโรงเรียน และแก้ไขปัญหาของโรงเรียน ปัจจัย ในการมีส่วนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ ความศรัทธาในโรงเรียน ความผูกพันเครือญาติ ความเกี่ยวข้องกับ บุตรหลาน งบประมาณ กิจกรรมตามข้อตกลงของผู้ปกครอง สำหรับสถานภาพทางสังคม และ เศรษฐกิจ เป็นปัจจัยในการมีส่วนร่วมระดับสูง ซึ่งโรงเรียนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในเรื่องที่ สอดคล้องกับผู้ปกครองจะเกิดประโยชน์มากที่สุด โรงเรียนที่มีผู้ปกครองที่เข้มแข็ง จะทำให้ การดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน ผู้วิจัยจึงกำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังปรากฏในภาพที่ 2.1 ดังนี้

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

- (1) เพศ
- (2) ระดับชั้น
- (3) แผนการเรียน
- (4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

การมีส่วนร่วมของสมานិกสภานักเรียน

5 ด้าน

- (1) การมีส่วนร่วมในการกำหนด
ความต้องการ
- (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน
การดำเนินงาน
- (3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- (5) การมีส่วนร่วมในการติดตาม
ประเมินผล

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ควบคู่ไปกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นวิธีเสริมทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากร

- 3.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสถานนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 120 คน
- 3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสถานนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 120 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอันมีลักษณะคำถามปลายปิดชนิดตรวจสอบรายการ (check list) และแบบมาตราส่วน (rating scale) 5 ระดับ (มากที่สุด/มาก/ปานกลาง/น้อย/น้อยที่สุด) ตามแบบของ Likert Scale และคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ลักษณะของเครื่องมือหรือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสมาชิกสภานักเรียน เป็นคำตามแบบ
ตรวจสอบรายการ (Check List) ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับชั้นที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์
อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ การมี
ส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ
ของการมีส่วนร่วมของสภานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

เกณฑ์การให้คะแนน มีรายละเอียด ดังนี้

(1) แบบสอบถามที่มีข้อความในทางบวกให้คะแนน ดังนี้ (บุญชน ศรีสะอาด, 2535 : 71)

ระดับการมีส่วนร่วม/ความคิดเห็น	ค่าคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

(2) แบบสอบถามที่มีข้อความไปในทางลบ ให้คะแนน ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม/ความคิดเห็น	ค่าคะแนน
มากที่สุด	1
มาก	2
ปานกลาง	3
น้อย	4
น้อยที่สุด	5

จากนั้นนำค่าตอบนารวมเป็นคะแนนและนำมาจัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามสูตรของ Best ดังนี้ (Best, J.W. & Kahn, J.V., 1993 ; อ้างอิงจาก ราชชัย นามสันติวงศ์, 2538 : 28)

$$Sc = \frac{\max - \min}{5} = 0.80$$

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด

3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 แบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

3.3.1.1 ศึกษาจากเอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และบทความต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.3.1.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ครอบคลุมทั้งตัวแปรและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์สำหรับการวิจัยที่กำหนดไว้

3.3.1.3 นำแบบสอบถามที่เสร็จแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบ แก้ไข

3.3.1.4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระอีกรังสิ เพื่อตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมสมด้านภาษา

3.3.1.5 แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระ และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

3.3.1.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

3.3.1.7 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของชุดข้อคำถามที่ใช้เก็บข้อมูลของตัวแปรแต่ละตัวที่ประกอบด้วยคำามหลักข้อ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลfa (alpha-coefficient) โดยใช้สูตรของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งในแต่ละด้านดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในโรงเรียน	จำนวนข้อ	$\text{Alpha} = r_{tt}$
1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ	10	.89
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	10	.86
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	10	.84
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	10	.90
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	10	.83
รวมค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ	50	.87

3.3.1.7 นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 3.4.1 ชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงวัตถุประสงค์รายละเอียดวิธีการดำเนินงาน
- 3.4.2 นำแบบสอบถามมาแจกให้นักเรียนเพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วม
- 3.4.3 รวบรวมแบบสอบถามจากนักเรียนไว้เพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มีขั้นตอน ดังนี้

- 3.5.1 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับได้ แบบสอบถามที่สมบูรณ์

3.5.2 แยกแบบสอบถามเป็นกลุ่ม ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนที่ 1 และนำหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

- 3.5.3 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จทางสถิติ

3.5.4 เกณฑ์การให้คะแนนระดับการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (ขวัญชัย นามสันติวงศ์, 2538 : 28) คือ

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับน้อยที่สุด

3.6 สอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มีดังนี้

3.6.1 ใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.6.2 ใช้การหาค่าค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม ทางของสถานักเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

3.6.3 สอดคล้องกับการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

(1) การเปรียบเทียบความแตกต่าง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

(analysis of variance : ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1-3 โดยการทดสอบตัวแปรอิสระที่เป็นอิสระกัน และมีจำนวน 2 กลุ่ม ใช้วิธีการทดสอบ t-test สำหรับการทดสอบตัวแปรอิสระที่เป็นอิสระกัน และมีจำนวนมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้วิธีการทดสอบ F-test และทดสอบกับตัวแปรตามที่มีระดับการวัดแบบ มาตรอันตรภาค (interval scale) หากพบว่ามีความแตกต่างจะใช้การทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' เพื่อพิจารณาว่ามีตัวแปรคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน

(2) การทดสอบแบบที่

(2.1) การทดสอบความแปรปรวน F

$$F = \frac{s_{\text{มาก}}^2}{s_{\text{น้อย}}^2}$$

เมื่อ F แทน การทดสอบความแปรปรวน (F-test)

$s_{\text{มาก}}^2$ แทน ค่าความแปรปรวนค่ามาก

$s_{\text{น้อย}}^2$ แทน ค่าความแปรปรวนค่าน้อย

(2.2) กรณี Assume ว่าความแปรปรวนของประชากรทั้งสองเท่ากัน

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \cdot \frac{n_1 n_2}{n_1 n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบ

$\bar{x}_1, \bar{x}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

s_1, s_2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 และ 2
ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

(2.3) กรณี Assume ว่าความแปรปรวนของประชากรทั้งสองไม่เท่ากัน

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบ
	$\bar{x}_1, \bar{x}_2$	แทน ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ
	s_1, s_2	แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ
	n_1, n_2	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียน : ศึกษารณิสสถานนักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิจัย
- 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
- 4.4 ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

4.1 สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิจัย

$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (mean)
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบ t (t-distribution) เพื่อทดสอบความนิยมสำคัญ
F	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution) เพื่อทดสอบความนิยมสำคัญ
Sig/p	หมายถึง	ระดับนิยมสำคัญของการทดสอบค่า F แบบสองทาง
SS	หมายถึง	ผลรวมของความแปรปรวน (Sum of Squares)
MS	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวน (Mean of Squares)
df	หมายถึง	ค่าองศาความเป็นอิสระ (degree of freedom)
*	หมายถึง	นิยมสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	หมายถึง	นิยมสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
r	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation)

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของสมาชิกสถานศึกษาเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 120 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อ	สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ			
	ชาย	58	48.33
	หญิง	62	51.67
	รวม	120	100
2. ระดับชั้น			
	มัธยมศึกษาปีที่ 4	12	10.00
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	70	58.33
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	38	31.67
	รวม	120	100
3. แผนการเรียนรู้			
	วิทย์-คณิต	94	78.33
	อื่น ๆ	26	21.67
	รวม	120	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน จำแนกตามสถานภาพมีรายละเอียดดังนี้

(1) เพศ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 48.33 และเพศหญิง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 51.67

(2) ระดับชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 70 คน (ร้อยละ 58.33) รองลงมาคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 38 คน (ร้อยละ 31.67) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน (ร้อยละ 10.00) ตามลำดับ

(3) แผนการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีแผนการเรียนรู้วิทย์ - คณิตมากที่สุด จำนวน 94 คน (ร้อยละ 78.33) รองลงมาคือ อื่น ๆ จำนวน 26 คน (ร้อยละ 21.67)

4.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานักเรียนโรงเรียนกันทารามณ์ อำเภอ กันทารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานักเรียนโรงเรียน กันทารามณ์ อำเภอ กันทารามย์ จังหวัดศรีสะเกษจำแนกเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.3.1 ด้านการกำหนดความต้องการ

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการกำหนดความต้องการ

ข้อที่	การกำหนดความต้องการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ/ความคิดเห็น เข้าสู่สภาก	3.40	0.81	ปานกลาง
2.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หรือจุดมุ่งหมายในการ ดำเนินงานของสภาก	3.09	0.88	ปานกลาง
3	ท่านได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสภาก	2.99	1.06	ปานกลาง
4.	สมาชิกสามารถสื่อสารกับผู้บริหารของสภากเพื่อให้สภาก พิจารณาดำเนินการ	3.31	0.98	ปานกลาง
5.	สภากำหนดข้อเรียกร้อง/ความต้องการของสมาชิกมาพิจารณา ก่อนดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ	3.31	0.99	ปานกลาง
6.	กิจกรรม/โครงการของสภากสอดคล้องกับความต้องการ ของสมาชิก	3.30	0.87	ปานกลาง
7.	สภากำหนดข้อเรียกร้อง/ความต้องการของหัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนในแต่ ละระดับชั้นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือ กำหนดความต้องการ	3.56	0.98	มาก
8.	ความต้องการหรือความคิดเห็นของหัวหน้าชั้นหรือ ตัวแทนนักเรียนมากได้รับการพิจารณาในลำดับท้าย ๆ แม้จะเป็นเรื่องที่สำคัญหรือไม่ก็ตาม	3.34	0.99	ปานกลาง
9.	สภากำหนดข้อเรียกร้อง/ความต้องการหรือความคิดเห็น ของหัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนเนื่องจากไม่ได้มาจาก การเลือกตั้ง	2.91	0.91	ปานกลาง

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการกำหนดความต้องการ (ต่อ)

ข้อที่	การกำหนดความต้องการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
10.	ความต้องการหรือความคิดเห็นของสมาชิกสภารุ่นน้อง มักไม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกรุ่นพี่	3.12	1.09	ปานกลาง
	รวม	3.23	0.68	ปานกลาง

จากการที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการกำหนดความต้องการโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.23) โดยมีความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับจากระดับมากไปทางระดับปานกลาง คือ สภาก็เปิดโอกาสให้หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือกำหนดความต้องการระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) นอกจากนี้อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

4.3.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของสภาก	3.04	0.98	ปานกลาง
2.	มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานของสภาก่อนดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ	3.25	1.04	ปานกลาง
3	มีการมอบหมายแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม	3.49	0.91	มาก
4.	ในการประชุมวางแผนการดำเนินงานของสภายieldหลักการประชาธิปไตยเป็นสำคัญ	3.51	0.98	มาก
5.	มีการจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของสภาก	3.47	0.87	มาก
6.	สภาก็ความสำคัญกับกิจกรรม/โครงการที่นำเสนอโดยประธานสภาก หรือสมาชิกรุ่นพี่เป็นลำดับแรก	3.58	0.94	มาก
7.	ความคิดเห็นของประธานสภามักจะได้รับการยอมรับมากกว่าความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น ๆ	3.35	0.93	ปานกลาง

**ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน
(ต่อ)**

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
8.	สมาชิกสภากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานเข้าร่วมประชุมสภากลุ่มตัวอย่างพร้อมเพรียงกัน	3.55	0.95	มาก
9.	สภากลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญกับกิจกรรม/โครงการที่นำเสนอโดยสมาชิกสภากลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมประชุมอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่สนใจว่าบุคคลนั้นมาจากการเลือกตั้งหรือไม่	3.29	1.03	ปานกลาง
10.	สมาชิกสภามีส่วนร่วมในการพิจารณาความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการเพื่อจัดลำดับความสำคัญตามลำดับก่อนหลังร่วมกัน	3.55	0.91	มาก
รวม		3.41	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.41) โดยมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สภากลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญกับกิจกรรม/โครงการที่นำเสนอโดยประธานสภากลุ่มตัวอย่าง หรือ สมาชิกรุ่นพี่เป็นลำดับแรก ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) รองลงมา คือ สมาชิกสภากลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมสภากลุ่มตัวอย่างพร้อมเพรียงกันและ สมาชิกสภามีส่วนร่วมในการพิจารณาความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการเพื่อจัดลำดับความสำคัญตามลำดับก่อนหลังร่วมกัน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) ส่วนที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ห่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของสภากลุ่มตัวอย่าง ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.04)

4.3.3 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมตัดสินใจ

ข้อที่	การมีส่วนร่วมตัดสินใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	สมาชิกสภามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ ของสภามักก่อนมีการดำเนินโครงการ	3.34	0.90	ปานกลาง
2.	มีการประชุมสภาร่วมกันพิจารณาตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการใดเสมอ	3.38	0.96	ปานกลาง
3	ประธานสภาร่วมกันพิจารณาตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการที่มีความสำคัญ โดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกสภาก่อน	3.09	0.94	ปานกลาง
4.	การดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกสภาร่วมกัน	3.45	0.86	มาก
5.	ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สภากำใช้หลักการประชาธิปไตยเป็นสำคัญ	3.46	0.92	มาก
6.	สภาร่วมกันพิจารณาตัดสินใจให้หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรม/โครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อส่วนรวม	3.50	0.97	มาก
7.	สมาชิกสภารุ่นนำองมกไม่ถูกยกเลิกแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจเพราเมมกจะไม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกรุ่นพี่เมื่อมีปัญหาสำคัญ ๆ สภาร่วมกันพิจารณาตัดสินใจให้หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ	3.43	0.92	มาก
9.	ท่านมักจะถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมประชุมเพื่อตัดสินใจกิจกรรม/โครงการที่ท่านไม่เห็นด้วย	3.00	1.10	ปานกลาง
10.	ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สภามีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ตัวแทนนักเรียนเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ	3.57	0.84	มาก
รวม		3.37	0.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมตัดสินใจโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.37) โดยมีความคิดเห็นต่อกิจกรรม ที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 在การตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สามารถรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ตัวแทนนักเรียนเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) รองลงมา สถาบันฯ เปิดโอกาสให้หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนติดต่อคนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรม/โครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อส่วนรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50) และในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สถาบันฯ ใช้หลักการประชาธิปไตยเป็นสำคัญระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) ส่วนที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมักจะถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมประชุมเพื่อตัดสินใจกิจกรรม/โครงการที่ท่านไม่เห็นด้วยระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00)

4.3.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	สมาชิกสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยไม่มีการแบ่งแยก	3.32	0.89	ปานกลาง
2.	ท่านได้รับมอบหมายให้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง	3.40	0.91	ปานกลาง
3.	ท่านมักจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรม/โครงการที่ไม่มีสมาชิกคนอื่นต้องการทำ	3.18	0.97	ปานกลาง
4.	ท่านจะเป็นฝ่ายลงมือปฏิบัติขณะที่ประธานสถาบันฯ เป็นผู้วางแผนการดำเนินงาน	3.10	0.92	ปานกลาง
5.	หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของสถาบันฯ	3.46	0.80	มาก
6.	ในการดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ	3.43	0.92	มาก
7.	ในการดำเนินงานของสถาบันฯ การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่สมาชิกและบุคลากรทั่วไปเสมอ	3.42	0.95	มาก

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (ต่อ)

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
8.	ในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของสถาปัตย์ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	3.39	0.91	ปานกลาง
9.	สมาชิกสถาปัตย์เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน	3.50	0.88	มาก
10.	เมื่อรู้นั้นเองได้รับมอบหมายให้ดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สมาชิกสถาปัตย์รุ่นพี่ให้ความสำคัญและเคารพในการตัดสินใจของรุ่นน้อง	3.36	1.01	ปานกลาง
รวม		3.36	0.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.36) ที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สมาชิกสถาปัตย์เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงานระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50) รองลงมา หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของสถาปัตย์มาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) และในการดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สมาชิกสถาปัตย์ให้ความเคารพในสิทธิและเสรีภาพ และความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.42) ส่วนที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านจะเป็นฝ่ายลงมือปฏิบัติขณะที่ประธานสถาปัตย์จะเป็นผู้วางแผนการดำเนินงานระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.10)

4.3.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	ท่านมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถาปัตย์	3.53	1.06	มาก
2.	คณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงานของสถาปัตย์จากตัวแทนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นอย่างเท่าเทียมกัน	3.38	0.90	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน (ต่อ)

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
3.	มีการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกตลอดจนบุคคลทั่วไปได้รับทราบผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	3.29	0.99	ปานกลาง
4.	ผู้บริหาร คณะกรรมการ ตลอดจน สมาชิกสภา นักเรียน ตลอดจนบุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสภา	3.58	0.94	มาก
5.	มีการนำความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของสมาชิกตลอดจนบุคคลทั่วไปมาประกอบการพิจารณาเพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น	3.43	0.85	มาก
6.	มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงานของสภาให้ชุมชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง	3.37	0.98	ปานกลาง
7.	สภาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน	3.45	1.04	มาก
8.	การติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน ควรให้เป็นหน้าที่ของประธานสภาเป็นผู้ดำเนินการ	3.22	0.96	ปานกลาง
9.	สภาพยอมรับความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาอย่างมีใจเป็นกลาง	3.35	0.91	ปานกลาง
10.	สมาชิกสมาคมมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน	3.36	0.95	ปานกลาง
รวม		3.40	0.69	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.40) ที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหาร คณะกรรมการ ตลอดจน สมาชิกสภา นักเรียน ตลอดจนบุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสภาระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) และสภาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานระดับมาก

(ค่าเฉลี่ย 3.45) ส่วนที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนควรให้เป็นหน้าที่ของประธานสภาเป็นผู้ดำเนินการระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22)

4.3.6 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาอังกฤษในโรงเรียนกันทุกครั้ง สำหรับกิจกรรมที่จังหวัดศรีสะเกษในภาพรวม

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาอังกฤษในโรงเรียนกันทุกครั้ง สำหรับกิจกรรมที่จังหวัดศรีสะเกษในภาพรวม

ข้อที่	การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	การกำหนดความต้องการ	3.23	0.68	ปานกลาง
2.	การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	3.41	0.64	มาก
3	การมีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.37	0.62	ปานกลาง
4.	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.36	0.64	ปานกลาง
5.	การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	3.40	0.69	ปานกลาง
รวม		3.35	0.60	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาอังกฤษในโรงเรียนกันทุกครั้ง สำหรับกิจกรรมที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.35) ที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.40) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.37) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.36) และการกำหนดความต้องการ(ค่าเฉลี่ย 3.23)

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

ตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียนกับกรรมน้ำ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ

เพศ	ชาย		หญิง		t	p-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
การมีส่วนร่วมในสถานนักเรียน	3.23	0.64	3.46	0.54	2.12	0.02

จากการที่ 4.8 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีส่วนร่วมในสถานนักเรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้าโดยพบว่า เพศหญิง มีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตยสูงกว่าเพศชาย อ่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในสถานนักเรียนของสมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียนกับกรรมน้ำ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามแผนการเรียน

แผนการเรียน	วิทย์		อื่นๆ		t	p-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
การมีส่วนร่วมในสถานนักเรียน	3.33	0.60	3.92	0.61	.641	0.26

จากการที่ 4.9 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า แผนการเรียนของนักเรียนมีส่วนร่วมในสถานนักเรียน ไม่แตกต่างกัน

การใช้การทดสอบ F-test ทดสอบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในสถานนักเรียนของสมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียนกับกรรมน้ำ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับชั้น ดังแสดงในตารางที่ 4.10 ดังนี้

**ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมในสถานนักเรียนของสมาชิก
สถานนักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามชั้น**

การมีส่วนร่วมในสถานนักเรียน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.98	2	.49	1.36	.26
ภายในกลุ่ม	41.92	116	.36		
รวม	42.89	118			

จากตารางที่ 4.10 ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในสถานนักเรียนของ
สมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามชั้น พบร่วม
ชั้นเรียนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในสถานนักเรียน ไม่แตกต่างกัน

**ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในสถานนักเรียนของสมาชิกสถานนักเรียน
โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ**

การมีส่วนร่วมในสถานนักเรียน	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง (คน)	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
		ค่าสัมประสิทธิ์ ความสัมพันธ์ (r)	แปลผล
การกำหนดความต้องการ	120	.05	ต่ำ
การมีส่วนร่วมในการวางแผนการ ดำเนินงาน	120	.01	ต่ำ
การมีส่วนร่วมตัดสินใจ	120	.06	ต่ำ
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	120	.01	ต่ำ
การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การดำเนินงาน	120	.02	ต่ำ
รวม	120	.03	ต่ำ

จากตารางที่ 4.11 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการมีส่วนร่วมในสถานนักเรียนของสมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบร่วมกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมในสถานนักเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าอิสระเรื่อง ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียน : ศึกษากรณีสถานนักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ รายละเอียดดังนี้

- 5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5.2 สมมติฐานการวิจัย
- 5.3 สรุปผลการวิจัย
- 5.4 อภิปรายผล
- 5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสถานนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

5.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยของสถานนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

5.2 สมมติฐานการวิจัย

5.2.1 สมมติฐานที่ 1 สถานภาพ ได้แก่ เพศ แผนการเรียนและ ชั้น ของนักเรียนที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในสถานนักเรียน แตกต่างกัน

5.2.2 สมมติฐานที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

5.3 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียน : ศึกษารณี สถานนักเรียนโรงเรียน กันתרามย์ อำเภอ กันทรารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.3.1 สถานภาพของนักเรียน

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน ผลการศึกษาด้านสถานภาพของนักเรียน มีดังนี้

5.3.1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 48.33 และเพศหญิง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 51.67

5.3.1.2 ระดับชั้น ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด คือ มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 70 คน (ร้อยละ 58.33) รองลงมาคือ มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 38 คน (ร้อยละ 31.67) และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน (ร้อยละ 10.00) ตามลำดับ

5.3.1.3 แผนการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีแผนการเรียนรู้วิทย์ - คณิตมากที่สุด จำนวน 94 คน (ร้อยละ 78.33) รองลงมาคือ อื่น ๆ จำนวน 26 คน (ร้อยละ 21.67)

5.3.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียนกันทรารามย์ อำเภอ กันทรารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ

สรุปผลการศึกษาที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียน : ศึกษารณี สถานนักเรียนโรงเรียน กันทรารามย์ อำเภอ กันทรารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

5.3.2.1 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียน กันทรารามย์ อำเภอ กันทรารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวม พ布ว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.35) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พ布ว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.40) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.37) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.36) และ การกำหนดความต้องการ(ค่าเฉลี่ย 3.23)

5.3.2.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1) เพศ สมาชิกสถานนักเรียนโรงเรียน กันทรารามย์ อำเภอ กันทรารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ เพศชายกับเพศหญิงมีส่วนร่วมในสถานนักเรียนแตกต่างกัน ทดสอบล็อกกับสมมติฐานของ การศึกษาค้นคว้า โดยพบว่า เพศหญิง มีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตยสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) แผนการเรียน พบว่า สมาชิกสถานักเรียนที่เรียนในแผนการเรียน แต่ก่อต่างกันมีส่วนร่วมในสถานักเรียน ไม่แตกต่างกัน

3) ระดับชั้น พบว่า สมาชิกสถานักเรียนที่เรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกันมี ส่วนร่วมในสถานักเรียน ไม่แตกต่างกัน

4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์ กันกับการมีส่วนร่วมในสถานักเรียน

5.4 อภิปรายผล

ในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ 2 ประการ คือ (1) ศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานักเรียน โรงเรียนกันทารามณ์ อำเภอ กันทารามย์ จังหวัด ศรีสะเกษ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยของสถานักเรียน โรงเรียนกันทารามณ์ อำเภอ กันทารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ ดังนั้น ใน การอภิปรายผลผู้ศึกษาจึงนุ่ง พิจารณาใน 2 ประเด็นดังกล่าว เป็นสำคัญ ผลการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวมาในข้างต้น สามารถ อภิปรายผล ได้ดังนี้

5.4.1 ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานักเรียนโรงเรียนกันทารามณ์ อำเภอ กันทารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานักเรียน โรงเรียนกันทารามณ์ อำเภอ กันทารามย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า สมาชิกสถานักเรียนเข้าไป มีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมของสถานักเรียนทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการค้าน การวางแผนการดำเนินงาน ที่สมาชิกสถานักเรียนเข้าไป มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษา ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สมาชิกสถานักเรียนยังขาดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการเข้าไป มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานักเรียน โรงเรียนกันทารามณ์ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องส่งเสริมสนับสนุน ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเข้าไป มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของสถานักเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากสถานักเรียน เป็นรูปแบบ การจำลองระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสถานศึกษาและเพื่อ ปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสถานักเรียน การดำเนิน กิจกรรมเกี่ยวกับการรณรงค์ส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความ เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีม การยอมรับพึงเหตุผลของผู้อื่น และยึด หลักเสียงข้างมากเป็นสำคัญ ซึ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการปลูกฝังหลักการประชาธิปไตยให้เกิดแก่

นักเรียน และที่สำคัญ สถานศึกษาควรกระตุ้น ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสถานนักเรียนอย่างมีจิตสำนึกรู้ ตั้งแต่นี้ส่วนร่วมในการกำหนด ความต้องการ มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งการดำเนินงานของสถานนักเรียน โรงเรียนกันทรมณ์ เองก็ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างครูและนักเรียน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาของตนเองมากที่สุด ดังนั้น ความสำคัญของการทำงานแบบมีส่วนร่วม (Participation Work Approach) จึงเป็นวิธีคิดและวิธีการทำงานอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถทำให้ องค์กรเหล่านั้นประสบความสำเร็จ (สมนึก ปัญญาสิงห์, 2542 : 2 ; อ้างอิงจาก เชวนี แก้วตาปี, 2543 : 1) แนวคิดหลักในการดำเนินงานตามระบบความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพของนักเรียนก็ใช้หลัก ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคน ที่มีส่วน เกี่ยวข้องของบุคลากรทุกระดับ ชุมชน หรือผู้ปกครองนักเรียน เน้นการมีส่วนร่วมของครุนักเรียน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษา โดยการจัดทำเป็นโครงการพัฒนาระบบการปกครองระบบ ประชาชนไทย ได้ยังนักเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม และปลูกฝังค่านิยมของ ประชาชนไทย ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการปกครองใน ระบบประชาชนไทย รู้จักการทำงานเป็นทีม ยอมรับเสียงข้างมาก เคารพเสียงข้างน้อย รู้จัก การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพกฎหมาย กติกา ของสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมี ความสุข ซึ่งผลการพัฒนาดังกล่าวจะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียนดีขึ้นใน ทุก ๆ ด้าน และ ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

จะเห็นได้ว่าสถานศึกษา ทุกแห่งควรช่วยกันสร้างคนให้เป็นคนที่มีเหตุผล ยอมรับ เรื่องสิทธิหน้าที่ ความเป็นจริงในทางสังคม เคารพในตัวเอง เคารพในศีลธรรมและประโยชน์ร่วมกัน ของส่วนรวม มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเคารพซึ่งกันและกัน และมีความสามัคคี เข้าใจ ความจำเป็นและประโยชน์ของการเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นพลเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์ของ สมาชิกทุกคน ในระยะเวลาเคราะห์กฎหมายและดำเนินชีวิตในการอบรมของกฎหมายที่มีเหตุผลและเป็น ธรรม มีจิตใจเปิดกว้างและพร้อมที่ปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้ เป็นคนที่มีความ รับผิดชอบผูกพันกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไว มีจิตใจที่เป็นธรรม เอื้อเพื่อเพื่อแฝง ไม่มีอคติต่อผู้ที่มี ความแตกต่างจากตน เช่น นับถือ ศาสนาอื่นหรือเชื้อชาติอื่น เป็นต้น บทบาทของประชาชนในการ เสริมสร้างระบบประเทศไทย ไม่ใช่แค่การใช้สิทธิในการเลือกตั้งนานาครั้ง และพยายามเลือกคน ดีคนเก่งมาบริหารประเทศเท่านั้น ประชาชนต้องuhnวย ศึกษา พัฒนาตนเอง ใช้สิทธิและหน้าที่ พลเมืองที่ดีเข้าไปแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ใน การตัดสินใจ เรื่องการ

ใช้ทรัพยากรของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของชุมชน จังหวัด และประเทศ อย่างแข็งขัน และอย่างสม่ำเสมอตลอด ทั้งปีและทุกปีด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับประชาธิปไตย การศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนสำคัญ แต่ยังเป็นหนทางที่จะได้มาซึ่งสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ การศึกษา เป็นเครื่องมือในการให้อำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยการลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยฯ ในโลกต่างเห็นว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ทุกสังคมมีการส่งต่อหรือถ่ายทอดอุดมสิบของจิตใจ ธรรมเนียมปฏิบัติในสังคม วัฒนธรรมและคุณค่าจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง มีความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างการศึกษาและค่านิยม ประชาธิปไตย ในสังคมประชาธิปไตย เนื้อหาและแนวทางปฏิบัติทางการศึกษาช่วยสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย กระบวนการสืบทอดด้านการศึกษามีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย เพราะระบอบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีรูปแบบของรัฐบาลที่วิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องการวิธีคิดที่เป็นอิสระจากประชาชน ด้วยเหตุนี้ โอกาสการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและการเมืองในทางที่ดีจึงอยู่ในมือของประชาชน ดังนั้น รัฐบาลจึงไม่ควรมองว่าการศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือในการควบคุมข้อมูลข่าวสาร และปลูกฝังความคิดของตน กับนักเรียนเท่านั้น ในขณะที่รัฐบาลเองพึงให้ความสำคัญและทุ่มเททรัพยากรให้กับการศึกษาเท่า ๆ กับการคุ้มครองประชาชน ทั้งนี้ เพราะการรู้หนังสือทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ และหนังสืออยู่ตลอดเวลาประชาชนที่ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองจะช่วยพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ได้ดีกว่า ด้วยเหตุผลที่ว่าระบบการศึกษาในระบอบประชาธิปไตยต้องไม่เกิดกับประชาชนจาก การศึกษารัฐิการเมืองและรูปแบบการปกครองอื่น ๆ ระบอบประชาธิปไตยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก โต้แย้งด้วยเหตุผล โดยอาศัยการค้นคว้าข้อมูล และความเข้าใจในประวัติศาสตร์อย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ ระบบการศึกษาควรมีการสอนแบบแผน ธรรมเนียมปฏิบัติแบบประชาธิปไตยให้ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และโอกาสของเสรีชนการศึกษาสำหรับประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยครอบคลุมถึงความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของชาติและโลก รวมทั้งหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยด้วย หลักสูตรในโรงเรียนในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วรรณคดี ปรัชญา กฎหมาย ศิลปะ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนทุกคน ไม่ว่าหญิงหรือชาย

เพื่อเป็นการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา โรงเรียนกับทราบณ์ จำกัด ร่วมกับนักเรียน โรงเรียนกับทราบณ์ จำกัด จังหวัดศรีสะเกษ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาจำเป็นต้องปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมี

เสริมภาพในการจัดตั้งชุมชนและทำกิจกรรม โดยอาจนำหลักปฏิบัติในระบบประชาธิปไตยมาลงปฏิบัติ เช่น

- (1) การทดลองจัดตั้งรัฐบาลเพื่อจะได้สัมผัสกระบวนการประชารัฐไทย
- (2) การจัดการเลือกผ่านการเลือกตั้งสถานนักเรียน เพื่อช่วยสอนนักศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่งเสริมให้พวกรเขามีนิสัยการเลือกตั้งติดตัวไปตลอดชีวิต
- (3) จัดทำวารสาร โรงเรียนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทของสื่อสื่อ และการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบ

5.4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียน โรงเรียนกับการน้อมถอดอกกันทราบมี 3 ข้อ คือ

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียนในการดำเนินงานของสถานนักเรียน พบว่า เพศต่างกันเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสถานนักเรียนแตกต่างกัน โดยพบว่า เพศหญิงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสถานนักเรียนมากกว่าเพศชาย ในขณะที่การเรียนในแผนการเรียนที่แตกต่างกันและระดับชั้นที่ต่างกันไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสถานนักเรียนแตกต่างกัน ผลการศึกษาดังกล่าว อกิจรายได้ ว่า เนื่องจากสมาชิกสถานนักเรียนเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อาจส่งผลให้สมาชิกสถานนักเรียนเพศหญิงเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนคนที่มากกว่า ประกอบกับในปัจจุบันชายและหญิงมีความเท่าเทียมกัน ผู้หญิงเองก็มีความรู้สึกว่าตนเองสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ไม่แตกต่างไปจากผู้ชาย เช่นเดียวกับการเรียนในแผนการเรียนและระดับชั้นที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสถานนักเรียน เพราะการดำเนินกิจกรรมของสถานนักเรียนมีการจัดตั้งโครงข่าย และเครือข่ายระหว่างรุ่นกับรุ่น พี่ชั้นล่างแล้วแต่เคยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสถานนักเรียนมาแล้วในปีที่ผ่านมาเพื่อทำงานในรูปของคณะกรรมการสถานนักเรียนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น จากที่เคยเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เมื่อเลื่อนระดับชั้นเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือ 6 ก็สมควรเข้ารับการเลือกตั้งเพื่อเป็นสมาชิกสถานนักเรียนอีกรอบ จึงสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับในปีที่ผ่านมา มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของสถาการได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่อื้อต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานนักเรียน วัชรา ไชยสาร (2545 : 24-27) กล่าวว่า ปัจจัยที่อื้อต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมประการหนึ่ง คือ บริบททางสังคม ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน หมายความว่า สังคมใดที่มีการเราระดมทางสังคมต่ำ ประชาชนที่ได้รับการศึกษามีจำนวนน้อยของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกระทำได้ยากภาวะสังคมยังเป็นสังคมเมืองต่ำ สิ่งเหล่านี้เป็นข้อจำกัดที่สำคัญโดยหากประชาชนมีการศึกษาห้องขึกความสามารถในการเข้าร่วม

ในทางการเมืองก็จะต้องไม่มีสมรรถนะในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สภาพความเป็นอยู่ของสังคมยังเป็นสังคมชนบท โอกาสในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองและความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมืองน้อย ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองในขณะเดียวกัน ถ้าสังคมได้มีการเราระคิดทางสังคมสูง ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูง มีการรับรองสิทธิรับรู้ข่าวสารที่มีผลในทางปฏิบัติ มีความเป็นสังคมเมืองก็จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในรูปแบบและวิธีการหรือกลยุทธ์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความแตกต่างมีความหลากหลายและมีอำนาจต่อรองสูงมากขึ้น เช่นเดียวกับ บริบททางวัฒนธรรม หากสังคมได้มีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนส่วนมากมีวัฒนธรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบคับแคบประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือมีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไฟร์ฟ้า ซึ่งประชาชนในรัฐมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองแต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมในปัญหาบ้านเมือง อิกทั้งยังโน้มเอียงไปในทางที่จะยอมรับอำนาจ และเชื่อฟังรัฐบาล ก็จะทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่มีความหมาย เป็นข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในทางตรงกันข้ามหากรัฐได้ประชาธิรัฐ มีวิสัยทัศน์ทางการเมืองกว้างไกล มีการสร้างสมรรถนะชีวิตและนิสัยแบบประชาธิปไตยหรือมีทัศนคติแบบพลเมือง ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งส่วนใหญ่นักจะเป็นพลเมืองที่มีสถานภาพทางสังคมสูง มีการศึกษาดี และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ก็จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนั้น สถานศึกษาจึงทำหน้าที่ขัดเกลา ปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

5.5.1.1 ใช้เป็นข้อมูลในการการเสริมสร้างวัฒนธรรมผ่านกระบวนการศึกษาในระบบ การศึกษาในระบบเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการปลูกฝังบ่มเพาะการ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อบรมหล่อหลอมให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

5.5.1.2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจการ ดำเนินงานของสถานศึกษา ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของค่านิยมแบบประชาธิปไตย แก่นักเรียน

5.5.1.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในการดำเนินกิจกรรม ของสมาชิกสถานศึกษาระหว่างโรงเรียน หน่วยงาน ห้องภาครัฐกับเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.5.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาดันคว้าครั้งต่อไป

5.5.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการปลูกฝังบ่มเพาะการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยผ่านระบบสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการมีส่วนรวมในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในระบบสถานศึกษาอย่างแท้จริง

5.5.2.2 ควรศึกษาการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ กิตติวัฒน์. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาการพิมพ์, 2543.
- กมล ทองธรรมชาติ. “หลักประชาธิปไตย”, ใน การเมืองและสังคม. ประณต นันทิยะกุล บรรณาธิการ. น.168. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- กมล ภู่ประเสริฐ. การปฏิรูปการศึกษา นโยบายสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานการประเมินศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2540.
- กมล สมวิเชียร. “ประชาธิปไตยในจิตใจ”, ใน ประชาธิปไตยของชาวบ้าน. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ บรรณาธิการ. น.29. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมเสน่ห์, 2516.
- กรมสามัญศึกษา, เอกสารศึกษา 10. สารสนเทศเพื่อการศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์. กรุงเทพฯ : ฝ่ายสารสนเทศและเครือข่ายการนิเทศก์, 2539.
- _____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์, 2542.
  - _____ . ระบบคุณภาพด้วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2544.
- กรมสุขภาพจิต. คู่มือคุณภาพดีกว่าเรียนสำหรับผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต, 2544.
- _____ . คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต, 2544.
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ
พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 (ก).
- _____ . คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2546(ข).
- กรรชนิกา ชุมดี. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ กรณีศึกษาโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุตราราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา สำนักศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- กำพล แสนบุญเรือน. การมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญา สำนักศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- จักษ์ พันธุ์เพชร. การเมืองการปกครองไทยจากยุคสู่สู่สมัยทักษิณ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2548.
- จรุญ สุภาพ. การปกครองและการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพาณิช, 2521.
- ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตยเผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมือง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิช, 2519.
- เจมสกัด ปันทอง. การระดมประชาชนเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2527.
- จำรัส บุญเรือง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาในเขตชนบทของโรงเรียน ประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนทอง และโรงเรียนบ้านท่าลี่. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์, 2537.
- ฉล้าน วุฒิกรรนรักษยา. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ใน โครงการสร้างชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนการพัฒนาขององค์กร ประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2533.
- เชวนี แก้วตาปี. การศึกษาสภาพและความต้องการของโรงเรียนที่จะให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดครีสเกย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.
- ไตรรัตน์ โภคสุ. การศึกษาความพร้อมของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.
- ทวี アナนามวัฒน์. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนภาคอีสาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.
- ทวีทอง ทรงสวัสดิ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ธวัชชัย นามสันติวงศ์. หลักการและวิธีใช้คอมพิวเตอร์ในงานสถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : WTOO, 2538.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ธีรเดช บางสมบูรณ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมืองอุทัยธานี. ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต :

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

นาฎฉลีyaw สุมาวงศ์. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนการบริหารการศึกษาและばかり ศึกษา. การพัฒนา : โรงพิมพ์จินตภัณฑ์การพิมพ์, 2527.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. กล่าววิธี แนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.

บังอร ฤทธิ์กิตติ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสาธารณสุขชุมชน กรณีศึกษา ระดับปานกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

บังอร อ้วนล้ำ. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.

บัญชร แก้วส่อง. รูปแบบทางสังคม – จิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยครินทร์วิโรฒ, 2531.

บุญชน ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวิริยสาส์น, 2535.

บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมวิทยาการแพทย์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2528.

ปранา สุวรรณมงคล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณ การพิมพ์, 2527.

ประพันธ์ วรรณบวร. การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาพองค์กรบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงาน องค์กรบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษานครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

ประเวศ วงศ์. ปฏิรูปการศึกษาไทย (การแยกเครื่องทางปัญญา). กรุงเทพฯ : หนอชาวด้าน, 2541.

พัชรี สวนแก้ว. การแนะนำผู้ปกครองเด็กประถมวัย. กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2536.

พัฒนา บุญยรัตพันธ์. แนวทางการดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : กองฝึกอบรม กรมการพัฒนาชุมชน, 2527.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พิมพ์รวม เทพสุเมธานนท์. โรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2527.
- เพ็ญศรี ชื่นประดิษฐ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสามแก้ว อําเภอคอนจน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญา พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2537.
- ไพรัตน์ เศษรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจัยด้านของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- ไฟโรมน์ สุขสัมฤทธิ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”, สารสารพัฒนาชุมชน. 27(2) : 24 ; กุมภาพันธ์, 2531.
- เมตต์ เมตต์การุณจิตต์. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการบริหารการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. “การพัฒนาชุมชน”, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 8-15 สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529.
- _. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์, 2526.
- ลาวัลย์ อรุณลิทธิ์. ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อขั้นตอนกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- ลือชัย ศรีเงินยาง. ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาชุมชน(สาธารณสุข). เอกสารประกอบการเสวนา การแฟรงกลุ่มสังคมศาสตร์สาธารณสุข, 2526.
- วัชระ ศักดิ์ ณ วรรคา. การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนประเมินศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- วันเพ็ญ วอกกลาง. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2534.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วารี เจริญสกุล ไซย. การมีส่วนร่วมของสตรีระดับผู้บริหารในการประกอบธุรกิจขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2537.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารและการจัดการทรัพยากรัฐธรรมชาติ : บทบาทขององค์กรในท้องถิน. กรุงเทพฯ : ไอเดียนสโตร์, 2535.

ศิริวรรณ เพียรสุข และคณะ. ทักษิณและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินการดูแลผู้ป่วยโรคจิตที่บ้าน. อุบลราชธานี : โรงพยาบาลพระคริมหาโพธิ, 2539.

สมบัติ สำรางชัยวงศ์. ทักษิณติดตามการเมืองของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : โครงการผลิตเอกสารและตำราเรียน คณะรัฐศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

สมพร สุทธานนี, ม.ร.ว.. จิตวิทยาการปักครองชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2538.

สมยศ นาวีกิริ แสงสุตี รุ่มภานุ. องค์กรทฤษฎีและพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : พิมเนส, 2520.

สัมพันธ์ อุปala. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.

สุพจน์ บุญวิเศษ. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เวิลด์เทรด ประเทศไทย, 2549.

สุรินทร์ คล้ายจินดา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาของจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.

สุวัฒน์ พุทธเมธา. การเรียนการสอนปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ไอเดียนสโตร์, 2524.

เสน่ห์ งามริก. นโยบายพัฒนาการพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานเลขานุการคณะรัฐมนตรี, 2524.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

หวาน พินธุรักษ์. การบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528.

อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์ไสกุณการพิมพ์, 2525.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- อาจารณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. เอกสารประกอบคำบรรยาย, 2522.
- อำนาจ นาไชย. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครุอาจารย์ในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.
- Alastair. White T. "Why Community Participation? A Discussion of the Argument go, Community Participation : Current Issue and Lesson Learned", United Nations Children's Fund. 14(5): 18; May 1982.
- Becenra, Glopria Vega. "Role Perceptions of Administrators and Community Representative", in Partical Potory Decision Making. Dissertation Abstracts International. 14: 11, 1978.
- Beetham, David. Democracy: A Beginner's Guide. Oxford: Oneworld, 2005.
- Bruce. Elkins Ious. "The Role of the Elementary Principal in School Community Relation", Dissertation Abstracts International. 32: 11, 1972.
- Cohen John M. and Uphoff Norman T. Participation Place in Rural Development: Seeking Clarity through Specificity. World Development, New York: McGraw-Hill, 1977.
- Craft. Rickie Cliton. "Community a Hitudes Toward Education and Level of Participation In School Affairs", dissertation abstracts Internation. 49, 1988.
- Erwin William. Participation Managent: Concept, Theory and Implementation. Atlanta G: Georgia State University, 1976.
- Futti, Joseph M., Harold Koontz and Heinz Weihrich. Essentails of Management: An Asian Perspective. Singapore: McGraw-Hill, 1998.
- Likert, Rensis. New Patterns of Managent. Singapore: McGraw-Hill Kogakusha, 1964.
- Pallozzi. Dennis Petet. A model for Community Participation in Local School District Decision Making", Dissertation Abstracts International. 42(4), 1981.
- Sorbello, Anthony Frank. "Perception of actual and ideal roles in school 13 community relations for parents of elementary", in Dissertation Astracts International. 39: 598, 1978.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง รูปแบบประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา : ศึกษากรณี สถานศึกษาโรงเรียน
กันทรารมณ์ อำเภอ กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง	
1.2 ปัจจุบันท่านกำลังศึกษาชั้น	☐ ม.4	☐ ม.5	☐ ม.6
1.3 ท่านศึกษาอยู่ในแผนการเรียน	☒ วิทย์-คณิต	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....	
1.4 คะแนนเฉลี่ยสะสมของท่าน			

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาโรงเรียนกันทรารมณ์
โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ ที่	ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1	การมีส่วนร่วมด้านการกำหนดความต้องการ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ/ ความคิดเห็นเข้าสู่สภาก					
2	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หรือจุดมุ่งหมายในการ ดำเนินงานของสภาก					
3	ท่านได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสภาก					
4	สามารถมีสิทธิเสนอข้อเรียกร้องเข้าสู่สภากเพื่อให้สภาก พิจารณาดำเนินการ					
5	สภากำนัข้อเรียกร้อง/ความต้องการของสามารถพิจารณา ก่อนดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ					
6	กิจกรรม/โครงการของสภากอดคล้องกับความต้องการ ของสามารถ					
7	สภาก่อโอกาสให้หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียน ในแต่ละระดับชั้นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือกำหนดความต้องการ					

ข้อ ที่	ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
8	ความต้องการหรือความคิดเห็นของหัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนมักได้รับการพิจารณาในลำดับท้าย ๆ แม้จะเป็นเรื่องที่สำคัญหรือไม่ก็ตาม					
9	สถาบันให้ความสำคัญกับความต้องการหรือความคิดเห็นของตัวแทนนักเรียนเนื่องจากไม่ได้มาจาก การเลือกตั้ง					
10	ความต้องการหรือความคิดเห็นของสมาชิกสถาบันน้องนักไม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกรุ่นพี่					
	มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน					
11	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของสถาบัน					
12	มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานของสถาบันก่อนดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ					
13	มีการมอบหมายแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม					
14	ในการประชุมวางแผนการดำเนินงานของสถาบัน มีคหลักการประชาธิปไตยเป็นสำคัญ					
15	มีการจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ในการวางแผน การดำเนินงานของสถาบัน					
16	สถาบันให้ความสำคัญกับกิจกรรม/โครงการที่นำเสนอโดยประธานสถาบัน หรือสมาชิกรุ่นพี่เป็นลำดับแรก					
17	ความคิดเห็นของประธานสภานักจ้าง ได้รับการยอมรับมากกว่าความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น ๆ					
18	สมาชิกสถาบันให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมสถาบันและเข้าร่วมประชุมวางแผนการดำเนินงานของสถาบันอย่างพร้อมเพียงกัน					
19	สถาบันให้ความสำคัญกับกิจกรรม/โครงการที่นำเสนอโดยสมาชิกสถาบันและผู้เข้าร่วมประชุมอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่สนใจว่าบุคคลนั้นมาจากการเลือกตั้งหรือไม่					

ข้อ ที่	ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
19	สภาพให้ความสำคัญกับกิจกรรม/โครงการที่นำเสนอโดย สมาชิกสภาพและผู้เข้าร่วมประชุมอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ สนใจว่าบุคคลนั้นมาจากการเลือกตั้งหรือไม่					
20	สมาชิกสภาพมีส่วนร่วมในการพิจารณาความสำคัญของ กิจกรรมหรือโครงการเพื่อจัดลำดับความสำคัญตามลำดับ ก่อนหลังร่วมกัน					
21	การมีส่วนร่วมตัดสินใจ สมาชิกสภาพมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/ โครงการใด ๆ ของสถาบันก่อนมีการดำเนินโครงการ					
22	มีการประชุมสภาพเพื่อร่วมกันพิจารณาตัดสินใจดำเนิน กิจกรรม/โครงการโดยเสมอ					
23	ประธานสภาพเป็นผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการตัดสิน กิจกรรม/โครงการที่มีความสำคัญ โดยไม่ต้องได้รับความ เห็นชอบจากสมาชิกสภาพ					
24	การดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ จะต้องได้รับ ความเห็นชอบจากสมาชิกสภาพร่วมกัน					
25	ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สภาพจะใช้ หลักการประชาธิปไตยเป็นสำคัญ					
26	สภาพเปิดโอกาสให้หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับกิจกรรม/โครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อส่วนรวม					
27	สมาชิกสภาพรุ่นน้องมักไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นหรือ ตัดสินใจ เพราะมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกรุ่นพี่					
28	เมื่อมีปัญหาสำคัญ ๆ สภาพเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อนำมาประกอบการ ตัดสินใจ					
29	ท่านมักจะถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมประชุมเพื่อตัดสินใจ กิจกรรม/โครงการที่ท่านไม่เห็นด้วย					

ข้อ ที่	ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
30	ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สามารถรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ตัวแทนนักเรียนเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ					
31	<u>การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน</u> สมาชิกสภามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยไม่มีการแบ่งแยก					
32	ทำน้า้ได้รับมอบหมายให้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของตนเอง					
33	ทำน้า้ไม่ได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรม/โครงการที่ไม่มีสมาชิกคนอื่นต้องการทำ					
34	ทำน้า้จะเป็นฝ่ายลงมือปฏิบัติขณะที่ประธานสภาก็จะเป็นผู้วางแผนการดำเนินงาน					
35	หัวหน้าชั้นหรือตัวแทนนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของสภาก็					
36	ในการดำเนินกิจกรรม/โครงการใด ๆ สามารถให้ความเคารพในสิทธิ และเสรีภาพ และความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ					
37	ในการดำเนินงานของสภามีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับประวัติชาติไทยให้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไปเสมอ					
38	ในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของสภาก็ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน					
39	สมาชิกสภามีเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักประวัติชาติไทยในการดำเนินงาน					
40	เมื่อรุ่นน้องได้รับมอบหมายให้ดำเนินการกิจกรรม/โครงการใด ๆ สามารถสนับสนุนเพื่อให้ความสำคัญและเคารพในการตัดสินใจของรุ่นน้อง					

ข้อ ที่	ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
41	การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานท่านมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสภาก					
42	คณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงานของสภามาจากตัวแทนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นอย่างเท่าเทียมกัน					
43	มีการรายงานผลการดำเนินงานให้สามัคคิตรอดูจนบุคคลทั่วไปได้รับทราบผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
44	ผู้บริหาร คณะกรรมการ ตลอดจน สามัคคิสภานักเรียน ตลอดจนบุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาก					
45	มีการนำความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของสามัคคิตรอดูจนบุคคลทั่วไปมาประกอบการพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น					
46	มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงานของสภากให้ชุมชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง					
47	สภาก็ได้ออกสื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน					
48	การติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนควรให้เป็นหน้าที่ของประธานสภากเป็นผู้ดำเนินการ					
49	สภายอมรับความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภากอย่างมีใจเป็นกลาง					
50	สามัคคิสภามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขอขอบคุณที่สละเวลาในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

ภาคผนวก ฯ
ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
VAR00001	24.7800	97.3180	.6571	.9468
VAR00002	25.0000	91.6735	.8971	.9365
VAR00003	25.1800	92.3955	.8419	.9388
VAR00004	24.6000	98.6531	.6805	.9458
VAR00005	24.9400	94.1800	.8153	.9402
VAR00006	25.1200	91.2914	.7951	.9411
VAR00007	24.6600	95.8616	.6595	.9471
VAR00008	25.0600	95.2820	.7403	.9433
VAR00009	25.0000	91.5510	.8425	.9387
VAR00010	24.7800	89.3996	.8624	.9377

Reliability Coefficients

N of Cases = 50.0

N of Items = 10

Alpha = .9472

การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
VAR00011	25.2000	60.8163	.6433	.9197
VAR00012	25.3800	59.7506	.7336	.9149
VAR00013	25.6800	61.9363	.6904	.9175
VAR00014	25.6400	59.0922	.7927	.9118
VAR00015	25.5800	61.1465	.6682	.9183
VAR00016	25.8200	63.4976	.5217	.9255
VAR00017	25.5200	56.8261	.8039	.9106
VAR00018	25.8400	60.2596	.6267	.9210
VAR00019	25.4600	58.1310	.7530	.9137
VAR00020	25.4800	56.0098	.8656	.9069

Reliability Coefficients

N of Cases = 50.0

N of Items = 10

Alpha = .9239

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
VAR00021	26.0600	102.1800	.7893	.9393
VAR00022	25.9000	104.2959	.6597	.9448
VAR00023	26.7800	102.2159	.8020	.9388
VAR00024	26.3600	101.7453	.7890	.9392
VAR00025	26.3600	100.7249	.8565	.9364
VAR00026	26.3400	100.8004	.7790	.9396
VAR00027	26.1600	102.4637	.7241	.9420
VAR00028	26.7000	99.4796	.7280	.9425
VAR00029	25.9400	99.8943	.7916	.9390
VAR00030	26.3800	96.7710	.8358	.9369

Reliability Coefficients

N of Cases = 50.0

N of Items = 10

Alpha = .9456

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
VAR00031	26.1800	39.4976	.4398	.8062
VAR00032	27.3800	45.9547	.1286	.8264
VAR00033	26.6200	42.0363	.2586	.8259
VAR00034	26.2600	35.4208	.6115	.7861
VAR00035	27.1600	43.7698	.1951	.8281
VAR00036	26.3400	35.6984	.7542	.7700
VAR00037	26.1200	42.7608	.3801	.8109
VAR00038	26.6600	37.3310	.7470	.7754
VAR00039	26.3600	36.5616	.7329	.7741
VAR00040	25.7000	33.3571	.7032	.7729

Reliability Coefficients

N of Cases = 50.0

N of Items = 10

Alpha = .8161

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
VAR00041	36.3400	20.9637	.5490	.8238
VAR00042	35.9200	23.0547	.3204	.8434
VAR00043	36.4800	20.3363	.7954	.8032
VAR00044	36.2400	20.1453	.6809	.8105
VAR00045	37.0200	22.3465	.5783	.8243
VAR00046	37.0200	23.6527	.2830	.8448
VAR00047	36.6000	24.0816	.1437	.8601
VAR00048	36.0200	18.6731	.7844	.7971
VAR00049	35.9800	20.1833	.6833	.8104
VAR00050	36.7000	19.6429	.5906	.8205

Reliability Coefficients

N of Cases = 50.0

N of Items = 10

Alpha = .8399

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
VAR00001	152.3000	632.7449	.4555	.9158
VAR00002	152.5200	623.6016	.5954	.9143
VAR00003	152.7000	620.9082	.6239	.9140
VAR00004	152.1200	628.8424	.5836	.9146
VAR00005	152.4600	626.7433	.5653	.9147
VAR00006	152.6400	621.6229	.5504	.9147
VAR00007	152.1800	634.8445	.3870	.9165
VAR00008	152.5800	629.5955	.5023	.9153
VAR00009	152.5200	627.8873	.4924	.9154
VAR00010	152.3000	618.7857	.5845	.9143
VAR00011	152.0000	633.5918	.5048	.9154
VAR00012	152.1800	633.4159	.5225	.9152
VAR00013	152.4800	641.4792	.4279	.9161
VAR00014	152.4400	639.4351	.4172	.9162
VAR00015	152.3800	642.6486	.3628	.9166
VAR00016	152.6200	646.9343	.2846	.9173
VAR00017	152.3200	633.6506	.4514	.9158
VAR00018	152.6400	634.9698	.4466	.9159
VAR00019	152.2600	638.2780	.3884	.9164
VAR00020	152.2800	631.5935	.4915	.9154
VAR00021	152.0400	621.0596	.6375	.9139
VAR00022	151.8800	613.4547	.7233	.9128
VAR00023	152.7600	632.3902	.4619	.9157
VAR00024	152.3400	630.0249	.4810	.9155
VAR00025	152.3400	632.3922	.4562	.9158
VAR00026	152.3200	630.0996	.4521	.9158
VAR00027	152.1400	631.5514	.4370	.9160
VAR00028	152.6800	644.5078	.2074	.9189
VAR00029	151.9200	625.7078	.5035	.9152
VAR00030	152.3600	635.2555	.3320	.9174
VAR00031	151.9600	636.9780	.4095	.9162
VAR00032	153.1600	663.1576	-.0190	.9188
VAR00033	152.4000	644.0000	.2886	.9174
VAR00034	152.0400	621.7943	.5655	.9145
VAR00035	152.9400	659.6086	.0432	.9193

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
VAR00036	152.1200	621.3731	.6969	.9135
VAR00037	151.9000	653.0714	.2211	.9176
VAR00038	152.4400	634.0473	.5531	.9151
VAR00039	152.1400	629.3065	.5900	.9146
VAR00040	151.4800	626.1731	.4699	.9157
VAR00041	151.0600	648.0984	.3334	.9169
VAR00042	150.6400	667.9494	-.1464	.9197
VAR00043	151.2000	656.2449	.1730	.9179
VAR00044	150.9600	658.2024	.0963	.9185
VAR00045	151.7400	656.4412	.2077	.9177
VAR00046	151.7400	659.7882	.0824	.9183
VAR00047	151.3200	670.4669	-.1974	.9203
VAR00048	150.7400	655.0127	.1482	.9183
VAR00049	150.7000	648.6224	.3291	.9169
VAR00050	151.4200	639.3914	.4479	.9160

Reliability Coefficients

N of Cases = 50.0

N of Items = 50

Alpha = .9178

ภาคผนวก ก

ระเบียบโรงเรียนกันทรารมณ์ ว่าด้วย สถานักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์

พ.ศ. 2553

ระเบียบโรงเรียนกันทรารมณ์
ว่าด้วย สถานักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ พ.ศ. 2553

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ ระเบียบสถานักเรียนโรงเรียนกันทรารมณ์ พ.ศ. 2553
คำจำกัดความในระเบียบมีดังต่อไปนี้ ”

“สถานักเรียน”	หมายถึง สถานักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์
“สมาชิกสถานักเรียน”	หมายถึง สมาชิกสถานักเรียนที่ได้จากการเลือกตั้งและ ตัวแทนในชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
“กรรมการนักเรียน”	หมายถึง สมาชิกสถานักเรียนที่ได้รับแต่งตั้งให้รับผิดชอบ ในหน้าที่ตามโครงสร้างของระเบียบนี้
“ที่ปรึกษา”	หมายถึง ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสถานักเรียน
“ผู้อำนวยการ”	หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนกันทรารมณ์

ข้อ 2 ระเบียบนี้ได้แบ่งออกเป็น 4 บท ดังนี้

บทที่ 1 ว่าด้วยสถานักเรียน

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานักเรียน

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย
2. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเอง ให้เป็นพลเมืองดีในสังคม
ประชาธิปไตย
3. เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนมีส่วนร่วมและประสบการณ์ในด้านบริหารและการปกครอง
ของนักเรียน โดยนักเรียนเพื่อนักเรียน
4. เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนักเรียนในการทำอื่นให้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
5. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย
6. เพื่อเป็นการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับเยาวชน

ข้อ 3 การได้มาของสถานักเรียน ได้ด้วย 2 วิธีการคือ

ประกาศที่ 1 ได้จากการเลือกตั้งให้รับสมัครจากนักเรียนของโรงเรียนกันทรารมณ์
โดยให้นักเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้ออกเสียงเลือกตั้ง และออก

เสียงเดือดตั้งสามารถเลือกได้ 1 เสียง เบอร์ใดได้คะแนนสูงสุด ได้เป็นผู้จัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน โดยมีนักเรียนที่ทำหน้าที่ประธานนักเรียนเป็นหลัก

ประการที่ 2 ได้จากตัวแทนนักเรียนที่สมัครใจอาสาเข้ามาเป็นประธานนักเรียน โดยสมัครเป็นเบอร์เพื่อให้นักเรียนเลือกเพียงเบอร์เดียว ตัวแทนหรือเบอร์ใดได้รับเลือกคะแนนสูงสุดให้นักเรียนคนนั้นมีสิทธิในการเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการต่อไป

ข้อ 4 ให้มีการประชุมสถานนักเรียนนัดแรกทันทีที่ได้รับการรับรองผลการเลือกตั้งจากผู้อำนวยการ เพื่อเลือกประธานนักเรียนและรองประธานนักเรียน และรองประธานสถานนักเรียน

ข้อ 5 ให้มีการประชุมสถานนักเรียนเดือนละ 1 ครั้ง แต่หากมีเรื่องเร่งด่วนให้มีการประชุมสมัยวิสามัญ ได้ตามความจำเป็น

ข้อ 6 ให้สถานนักเรียนมีสิทธิเสนอข้อเรียกร้องเพื่อพัฒนาการศึกษาหรือกิจกรรมของโรงเรียนจากผู้อำนวยการตามความเหมาะสม และให้อยู่ในคุณลักษณะของผู้อำนวยการที่เห็นด้วยตามข้อเสนอดังกล่าวหรือไม่ก็ได้

บทที่ 2 ว่าด้วยกรรมการนักเรียน

ข้อ 7 ให้มีกรรมการนักเรียนเพื่อดำเนินการกิจกรรมของสถานนักเรียนขึ้น 1 ชุด ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้จากการเลือกตั้ง คือ ประธานสถานนักเรียน รองประธานสถานนักเรียน และมีตำแหน่งเลขานุการ 1 คน กรรมการฝ่ายวิชาการ 1 คน กรรมการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน 1 คน กรรมการฝ่ายอาคารสถานที่ 1 คน และกรรมการฝ่ายกิจกรรมพิเศษ 1 คน กรรมการฝ่ายปฐกิม 1 คน กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ 1 คน กรรมการฝ่ายหัวเรือใหญ่ 1 คน กรรมการฝ่ายพยาบาล 1 คน มีครูที่ปรึกษา 2 คน

ข้อ 8 ให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบดังนี้

1) ประธานกรรมการนักเรียน มีหน้าที่กำกับการทำงานของคณะกรรมการนักเรียน ให้สอดคล้องกับนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน กำกับดูแล ตรวจสอบ การทำงานของคณะกรรมการนักเรียน ให้เป็นไปตามขั้นตอน เป็นผู้ประสานงานที่ดีกับเพื่อนักเรียน ครูและชุมชน เป็นผู้นำในกระบวนการนักเรียน สร้างความเชื่อใจ และให้ความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน คิดพัฒนา สร้างสรรค์ และเสนอแนะงานต่าง ๆ ต่อที่ประชุมตามวิถีทางของประชาธิปไตย แก้ไขข้อข้อดีและ不足 ที่ได้รับมอบหมาย

2) รองประธานกรรมการนักเรียน ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการนักเรียนเมื่อประธานกรรมการนักเรียนไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้ รับผิดชอบช่วยเหลือประธานนักเรียน ให้เกิดความร่วมมือที่ดีของสมาชิก และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

3) กรรมการฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบ กิจกรรมรายงานข่าว ภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำ และกิจกรรมอื่นใดที่เข้าลักษณะของงานวิชาการ และให้รับผิดชอบถึงการจัดนิทรรศการทางวิชาการเนื่องในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ด้วย เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันแม่แห่งชาติ วันสุนทรภู่ วันภาษาไทยแห่งชาติ วันรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด วันวิทยาศาสตร์ วันปีใหม่ วันเด็กแห่งชาติ เป็นต้น

2) กรรมการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน มีหน้าที่ควบคุมดูแลนักเรียนทั้งหมดให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ตลอดจนการดูแลไม่ให้นักเรียนมีการทะเลาะวิวาทกัน และให้รวมถึง การดูแลนักเรียนตามคำสั่งของครูที่ปรึกษาด้วย

3) กรรมการฝ่ายอาคารสถานที่ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องความสะอาดของโรงเรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนถึงบริเวณสนามโรงเรียน การจัดกิจกรรมกลุ่มรับผิดชอบความสะอาดในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนการประเมินความสะอาดทั้งหมดด้วยโดยมีอนุกรรมการเพื่อการประเมินจำนวน 15 คน

4) กรรมการฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบ การเปิดและควบคุมเครื่องขยายเสียงในการจัดกิจกรรมหน้าเสาธงทุกวัน การจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น กีฬา การจัดสถานที่และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ ในการประชุมสุดสัปดาห์ และงานอื่นตามที่ครูที่ปรึกษามอบหมาย

5) กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบ การประชาสัมพันธ์ ประจำวัน ทำหน้าที่หัวหน้ากิจกรรมเสียงตามสาย ทำหน้าที่พิธีกรกิจกรรมต่าง ๆ และงานอื่น ๆ ตามที่ครูที่ปรึกษามอบหมาย

6) กรรมการฝ่ายเหรัญญา ให้มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการเงิน และงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เงินบริจาคเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น และงานอื่น ๆ ตามที่ครูที่ปรึกษานมอบหมาย

7) กรรมการฝ่ายพยาบาล ให้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียน ควบคุมดูแลการแปรรูปน้ำประปา การวัดส่วนสูงและชั้นหนักประจำเดือนของเด็ก ชั้นเรียน และงานอื่น ๆ ตามที่ครูที่ปรึกษานมอบหมาย

8) กรรมการฝ่ายปฏิคิม ให้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการต้อนรับผู้มาเยี่ยม
โรงเรียนทั้งคณะครู และนักเรียนและบุคคลโดยทั่วไป และงานอื่น ๆ ตามที่ครุที่ปรึกษามอบหมาย
มอบหมาย

9) เลขาธุการ ให้มีหน้าที่ระเบียบวาระการประชุม การเรียกประชุมสภานักเรียน
และการรายงานการประชุม

ข้อ 8 ให้มีอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยดำเนินการกิจกรรมให้เป็นไปด้วยความ
เรียบร้อย ดังนี้

1) อนุกรรมการฝ่ายวิชาการ ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการขึ้นมีจำนวน
ไม่น้อยกว่า 10 คน มีกรรมการฝ่ายวิชาการเป็นประธานอนุกรรมการ และให้มีหน้าที่ช่วยเหลือ
งานหรือกิจกรรมที่ระบุว่าเป็นหน้าที่ของกรรมการฝ่ายวิชาการ โดยมีครุวิชาการเป็นที่ปรึกษา 1 คน

2) อนุกรรมการฝ่ายกิจการนักเรียน ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายกิจการมี
จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน มีกรรมการนักเรียนฝ่ายปกครองเป็นประธานอนุกรรมการ และให้มี
หน้าที่ช่วยเหลือกิจกรรมของกรรมการนักเรียนที่ระบุไว้ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการฝ่ายปกครอง
และให้มีครุฝ่ายปกครอง เป็นที่ปรึกษา 1 คน

3) อนุกรรมการฝ่ายอาคารสถานที่ ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายอาคารสถานที่มี
จำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน มีกรรมการนักเรียนเป็นอนุกรรมการ ให้มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมตามที่ระบุ
ไว้ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการนักเรียนฝ่ายความสะอาด โดยมีครุที่ปรึกษา 1 คน

4) อนุกรรมการฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายกิจกรรมพิเศษ
จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน มีกรรมการนักเรียนฝ่ายกิจกรรมและบริการเป็นประธานอนุกรรมการ
ให้มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมตามที่ระบุไว้ว่าเป็นหน้าที่ของกรรมการนักเรียนฝ่ายกิจกรรมพิเศษ โดยมี
ครุที่ปรึกษา 1 คน

5) อนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน มีกรรมการนักเรียนฝ่ายประชาสัมพันธ์เป็นประธานอนุกรรมการ ให้มี
หน้าที่ดำเนินกิจกรรมตามที่ระบุไว้ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการนักเรียนฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยมีครุที่
ปรึกษา 1 คน

6) อนุกรรมการฝ่ายพยาบาล ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายพยาบาลจำนวนไม่
น้อยกว่า 10 คน มีกรรมการนักเรียนฝ่ายพยาบาลเป็นประธานอนุกรรมการ ให้มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรม
ตามที่ระบุไว้ว่าเป็นหน้าที่ของกรรมการนักเรียนฝ่ายพยาบาล โดยมีครุที่ปรึกษา 1 คน

7) อนุกรรมการฝ่ายปฏิคิม ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายปฏิคิมจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน เป็นกรรมการนักเรียน ฝ่ายปฏิคิมเป็นประธานอนุกรรมการ ให้มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมตามที่ระบุไว้ว่าเป็นหน้าที่ของกรรมการนักเรียนฝ่ายปฏิคิมโดยมีครูที่ปรึกษา 1 คน

ข้อ 9. ให้มีการประชุมของอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในวันสุดสัปดาห์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน

บทที่ 3 การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการนักเรียน และการเลือกตั้งซ่อม

ข้อ 10 กรรมการนักเรียนพ้นจากตำแหน่งด้วยสาเหตุดังนี้

- 1) หมดวาระใน 1 ปีการศึกษา
  - 2) ลาออก
  - 3) ย้ายโรงเรียน
  - 4) ที่ประชุมสภานักเรียนลงมติ 2 ใน 3 ให้ออก ด้วยสาเหตุที่ไม่สามารถให้ทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพได้
  - 5) ครูที่ปรึกษาโดยความเห็นชอบของผู้อำนวยการ ให้ออกด้วยเหตุบกพร่องต่อหน้าที่
- ข้อ 11 เมื่อกรรมการนักเรียนพ้นจากหน้าที่ ให้มีการเลือกตั้งซ่อมภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากพ้นจากหน้าที่ และให้มีหน้าที่แทนกรรมการที่ออกໄไป

บทที่ 4 ทั่วไป

ข้อ 12 ให้ครูผู้รับผิดชอบโครงการกิจกรรมสภานักเรียนรักษาการตามระเบียบนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล   นายนุชิต ศุภพินิจ
วัน เดือน ปีเกิด   12 เมษายน 2505
ประวัติการศึกษา

- 2528 จบการศึกษาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสตร์ (เคมี)
วิทยาลัยครุอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2528
2549 เข้าศึกษาต่อหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ประวัติการทำงาน

ครูผู้สอน ตำแหน่งครู คศ. 2 วิทยฐานะชำนาญการ
โรงเรียนกันทรารมณ์ อําเภอกันทรารมย์
จังหวัดศรีสะเกษ